

Täysistunto

Tiistai 6.9.2022 klo 13.59—18.24

Täysistunto alkoi klo 13.59. Täysistunto päättyi klo 18.24.

Puhetta johtivat puhemies Matti Vanhanen (13.59—15.58) ja ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (15.58—18.24).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Hallituksen esitykset

Valtioneuvosto on 8.7.2022, 4.8.2022, 25.8.2022, 1.9.2022 ja 5.9.2022 antanut hallituksen esitykset HE 111-121/2022 vp, joista HE 121/2022 vp on esitys vuoden 2022 kolmanneksi lisätalousarvioksi. Esitykset HE 111, 118 ja 121/2022 vp otetaan lähetekeskusteluun tässä istunnossa.

2.2. Valtioneuvoston selonteot

Valtioneuvosto on 8.7.2022 antanut eduskunnalle selonteon VNS 7/2022 vp maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmasta.

2.3. U-asiat

Puhemies on lähettänyt valiokuntiin Euroopan unionin asiat U 54-67/2022 vp.

2.4. Kertomukset

Eduskunnalle on annettu Valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomus vuodelta 2021 ja Eduskunnan pankkivaltuuston kertomus 2021 (K 19, 22/2022 vp).

2.5. Toimenpidealoitteet

Puhemiesneuvosto on 7.7.2022 päättänyt lähettää valiokuntiin toimenpidealoitteet TPA 77-81/2022 vp.

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

2.6. Muut ilmoitukset

Edustaja Wille Rydman on 7.7.2022 tehnyt ilmoituksen eduskuntaryhmän perustamisesta. Eduskuntaryhmän nimi on Eduskuntaryhmä Wille Rydman (wr), ruotsiksi Riksdagsgruppen Wille Rydman (wr).

3. Puhemiesneuvoston ehdotus edustajien istumajärjestyksestä

Eduskuntatyön järjestäminen ETJ 2/2022 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto, jonka tehtävänä on eduskunnan työjärjestyksen mukaan tehdä ehdotuksia eduskuntaryhmien keskinäisestä istumajärjestyksestä täysistuntosalissa, ehdottaa eduskunnan päätettäväksi, että edustajat istuvat täysistuntosalissa eduskuntaryhmittäin siten, että puhemiehen paikalta katsottuna oikealta luetellen ryhmien järjestys on seuraava: perussuomalaisen eduskuntaryhmä, eduskuntaryhmä Valta kuuluu kansalle, eduskuntaryhmä Wille Rydman, kokoomuksen eduskuntaryhmä, kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä, ruotsalainen eduskuntaryhmä, keskustan eduskuntaryhmä, Liike Nyt -eduskuntaryhmä, vihreä eduskuntaryhmä, sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä ja vasemmistoliiton eduskuntaryhmä, kukin ryhmä puhemiesneuvoston määrittämien rajojen puitteissa.

Keskustelua ei syntynyt.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksyttiin. Asian käsittely päättyi.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2022 kolmanneksi lisätalousarvioksi

Hallituksen esitys HE 121/2022 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan, jolle talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään puolitoista tuntia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskusteluun, ministeri Saarikko.

Keskustelu

14.03 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Energiamarkkinat ovat poikkeustilassa, ja se heijastuu monin tavoin myös Suomeen. Tämän vuoksi hallitus on ollut aktiivinen eduskunnan suuntaan ja ilmaissut halunsa käydä pääministerin ilmoituksen kautta keskustelun energiamarkkinan tilanteesta kokonaisuudessaan.

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

Tämä esittely keskittyy nyt johdannaismarkkinoiden ongelmiin, mutta taustasyyt on oleellista hahmottaa. Venäjän hyökkäyssodan ja kaasutoimitusten vähenemisen seurauksena fossiilisten polttoaineiden hinnat ovat nousseet rajusti. Etenkin maakaasun hinta on moninkertaistunut normaalista tasosta. Erityisesti uutiset Nord Stream -yökköskasuputken toimituksista ovat heiluttaneet kaasun hintaa voimakkaasti. Venäläinen Gazprom ilmoitti viime perjantaina, että putki on toistaiseksi kokonaan poissa käytöstä. Huoltotöistä johtuvan katkon oli määrä loppua samana päivänä. Näin ei käynyt.

Kaasu- ja sähkömarkkinat ovat kohtalonyhteydessä. Sähkön markkinahinta määräytyy kalleimman kulloinkin tarvittavan tuotantomuodon mukaan. Eurooppalaisilla markkinoilla kallein tuotantomuoto on tyypillisesti kaasu, ja juuri nyt se on erittäin kallista. Suomessa kaasuun perustuva sähköntuotanto on muuta Eurooppaa pienemmässä roolissa, mutta Suomenkin hintataso heijastelee muun Euroopan tilannetta. Kaasun ja sähkön kohtalonyhteys tarkoittaa sitä, että markkinoiden oletukset kaasun saatavuudesta vaikuttavat rajusti myös odotuksiin sähkön hinnan kehityksestä.

Arvoisa puhemies! Sekä meillä kaikilla suomalaisilla sähkön käyttäjillä että myös sähköntuottajilla on tarve vakaaseen ja ennustettavaan sähkön hinnan kehitykseen. Sähkönmyyjät ja sähkönostajat solmivat johdannaispimuksia, jotka takaavat tuottajalle tietyn hinnan tulevasta sähkönmyynnistä. Näin tuottaja suojautuu matalilta sähkön hinnoilta. Sopimukset tekevät meille kuluttajille osaltaan mahdollisiksi nämä kiinteähintaiset sopimukset suomalaisessa järjestelmässä. Tällä hetkellä suurin osa johdannaispimuksista koskee vuotta 2023.

Johdannaispörssiä koskeva säännöstö siis turvaa sekä itse pörssin toimintaa että myös sähköstä tehtyjen kauppojen toteutumista tulevaisuudessa. Tämä toteutetaan siten, että sähkönmyyjä asettaa tulevaa sähkön hintaodotusta vastaavan käteisvakuuden johdannaispörssin tilille. Ja kun kaasumarkkina hermoilee, odotukset sähkön hintakehityksestä nousevat, ja ne hintaodotukset myös heiluvat voimakkaasti. Kun odotukset sähkön hinnan tulevaisuudesta ovat paikoin moninkertaistuneet, ovat vastaavasti tuottajilta vaadittavat käteisvakuudet samalla kasvaneet hyvin paljon. Käteisvakuudet on täytettävä hyvin lyhyessä ajassa, pahimmillaan tunteissa, tai sähköyhtiö määrittellään maksukyvyttömäksi.

Tämän ilmiön vuoksi sähkönmyyjät ovat nyt siirtyneet yhteiseltä johdannaismarkkinalta kahdenväliseen kauppaan välttääkseen näitä kohtuuttoman suuria käteisvakuusvaatimuksia. Se tietenkin yhtiöiden kannalta helpottaa kassanhallintaa mutta pahentaa johdannaismarkkinan heiluntaa, kun kauppaa käydään hyvin vähän ja markkina on ohut — ohuempi kuin millaiseksi järjestelmä on tarkoitettu. Ja nyt kun järjestelmässä käteisvakuudet kasvavat, niin vaarana on, että sähköntuottajien markkinaehtoinen rahoitus tyrehtyy ja yhtiöt ajautuvat kassakriisiin. Tämä voi pahimmillaan johtaa sähköntuottajien konkurssiin.

Ongelmien leviämisen riski sähkön johdannaispörssin kautta on todellinen, ja siksi myös Ruotsi päätyi viikonloppuna toimimaan johdannaismarkkinan selvityskeskukseen kotimaana.

Jos yksi sähköyhtiö ei pysty kattamaan vakuusvaatimuksia, pyritään puuttuva käteisvaje kattamaan pörssin vararahastosta. Rahasto on kuitenkin verrattain, erittäin, pieni suhteessa miljardiluokan käteisvakuuksiin. Jos ja kun vararahasto ei riittäisi, pörssin muut osapuolet, eli käytännössä kaikki muut sähköyhtiöt, joutuisivat kattamaan kaatuneen yhtiön vastuut. Tämä on se dominoefekti, joka voisi ajaa kaikki johdannaispörssin toimijat pahoihin vaikeuksiin, ei vain suomalaiset, vaan myös muut yhtiöt.

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

Sähkön johdannaismarkkinaa ja sen käteisvakuusvaatimuksia säätelee EU, ja sääntelyn muutosten mahdollisuuksia käsitellään vielä tällä viikolla EU-jäsenmaiden energiaministereiden ja valtiovarainministereiden kokouksissa. Se on mahdollittoman hyvä asia. Se on välttämätöntä, mutta me emme voi jäädä odottamaan vain EU-tason ratkaisua kriittisen kansallisen infran turvaamiseen liittyvissä ongelmissa. On kuitenkin hyvä, että vastaavia sähkön johdannaismarkkinoita rauhoittavia toimia valmistellaan myös muissa Pohjoismaissa. Ruotsin päätöksestä ja sen lyhytaikaisen takausmekanismin hyväksynnästä jo mainitsinkin.

Arvoisa puhemies! Suomen talouden ja yhteiskunnan toimivuuden kannalta sähkömarkkinoiden toimivuuden varmistaminen on kaikissa olosuhteissa kriittistä ja yhteiseksi hyväksi. Sen takia hallitus esittää nyt tämän vuoden kolmannessa lisätalousarviossa sähkön johdannaismarkkinoilla toimiville sähköä tuottaville yhtiöille valtion laina- ja takausohjelmaa, jonka tarkoituksena on turvata sähköyhtiöiden kassavarojen riittävyys johdannaiskaupan vakuusvaatimuksen kattamiseksi.

Tämän esityksen mukaisesti lainojen ja takauksien myöntäminen olisi harkinnanvaraisista ja kohdennettaisiin Suomessa sähkömarkkinoiden toiminnan kannalta keskeisten, noin sata megawattia ylittävän tuotannon omaaviin toimijoihin. Laina- ja takausohjelma olisi voimassa vain vuoden 23 loppuun asti, ja lainojen ja takauksien kestoajaksi on poikkeuksellisen lyhyt, enintään kaksi vuotta. Tämän paketin mukaisesti sähköyhtiöille tarjottavat lainat sisältävät hyvin tiukat ehdot. Lainan korko on vähintään kymmenen prosenttia ja järjestelypalkkio kaksi prosenttia lainan määrästä. Yhtiöltä edellytetään lähtökohtaisesti myös turvaavaa vakuutta. Vakuus on esimerkiksi fyysinen voimalaitos. Yhtiö ei myöskään saa maksaa osinkoja tai tulospalkkioita johdolle ennen kuin laina on maksettu takaisin valtiolle. Poikkeuksellisenä elementtinä lainan nostavat yhtiöt joutuvat pääsääntöisesti sitoutumaan maksuttomaan osakeantiin, jossa valtio saa kyseisen yhtiön osakkeista yhden prosentin. Järjestely on poikkeuksellinen.

Valtion tarjoama laina, hyvä eduskunta, se on yhtiöille hyvin kallista ja se on varmasti viimesijaista. Tiukkojen ehtojen tavoitteena on ohjata yhtiöt markkinaehtoiseen rahoitukseen ja karsia ne toimijat, jotka selviävät myös ilman valtion rahoitusta. [Mika Niikko: Tälläkö ne tuvat lämpenee?] Lainojen tai valtiontakauksien myöntäminen on harkinnanvaraisista ja edellyttää työ- ja elinkeinoministeriön puoltavaa lausuntoa. Lainaehdot notifioidaan myös EU-komissiolle.

Ohjelman enimmäismäärä on kymmenen miljardia euroa. Tämä perustuu TEMin skenaarioon, kaikkein ikävimpään tilannekuvaan, jossa odotukset sähkön tulevasta hinnasta voisivat kolminkertaistua. Elokuun lopussa suomalaisilla energiayhtiöillä oli käteisvakuuksia johdannaismarkkinoilla noin viiden miljardin euron edestä, ja jos hinnat kolminkertaistuisivat, vakuusvaatimukset kasvaisivat noin kymmenellä miljardilla eurolla.

Monet ovat pohtineet, aivan oikein, kasvaako nyt valtion alijäämä kymmenellä miljardilla. Budjettipaperilla näin on, mutta todellisuudessa uutta velkaa ei oteta kymmentä miljardia. Valtion lainanottoa hoitavan Valtiokonttorin kassassa on muutama miljardi puskuria, jolloin tarve uuteen velanottoon on paljon pienempi, ja kaikki tulee riippumaan johdannaismarkkinan kehityksestä, sähköyhtiöiden tilanteesta, siitä, turvauduttaisiinko tähän lainavaltuuteen. Parhaassa tapauksessa uutta velkaa ei tarvitse ottaa ollenkaan. Ja hallituksen ja valtion lähtökohta on myös se, että laina maksetaan takaisin. Laina maksetaan takaisin kahden vuoden kuluessa. Mutta me varaudumme kaikkeen, koska riskit ovat juuri nyt isot, ja meidän lähtökohtamme ja ainut selkeä tavoitteemme on turvata kaikissa olosuhteissa

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

Suomessa sähköntuotanto ja suomalaisille arjen välttämättömät tarpeet. Ja liittyen lainakehitykseen ja johdannaismarkkinaan Valtiokonttori seuraa markkinatilannetta tiiviisti yhdessä valtiovarainministeriön ja TEMin kanssa.

Moni varmasti miettii myös, miksi sähköyhtiöille tarjotaan rahoitusta nyt, vaikka sähkön hinta itsessään on noussut. Avainsana on ajoitus. Hyöty korkeasta sähkön hinnasta tuloutuu yhtiöille vasta pidemmällä ajalla, ja kun käteisvakuusvaatimukset ovat nousseet juuri nyt — eilen, tänään ja huomenna — miljardeilla, ne on täytettävä hyvin nopealla aikataululla, käytännössä todellakin päivän sisällä. Laina- ja takausohjelman tarkoitus on siis turvata sähköä myyvien yhtiöiden kassan riittävyys. Pidemmällä aikavälillä suomalaisten sähköyhtiöiden vakavaraisuus ja maksukyky on hallituksen arvion mukaan onneksi hyvällä tasolla.

Puhemies Matti Vanhanen: Keskustelu, edustaja Turtiainen.

14.13 Ano Turtiainen vkk: Arvoisa puhemies ja hyvät kollegat! Pitkä kesätauko on nyt takana, ja täällä ollaan taas, koko porukka, ihmettelemässä aikaisempia munauksiamme, vaikka moni teistä ei sitä myönnäkään — ja ikään kuin pitkän kesätauon aikana meillä ei olisi ollut muka mitään syytä kokoontua. Minä veikkaan, että aika moni kansalainen on sitä mieltä, ettei tämän eduskunnan olisi pitänyt palata tähän saliin enää ollenkaan.

Nyt puhutaan siis itse aiheutetusta energiakriisistä ja siitä, kuinka sen varjolla Suomen kansa laitetaan taas maksumieheksi ja -naiseksi. EU ja samalla Suomi saavat syyttää tästä tilanteesta vain itseään, ja Suomessa syy löytyy tästä salista. Aloitetaan faktoista: Tässä salissa on vaadittu kovaäänisesti oppositiota myöden, että Venäjän tuontienenergiasta pitäisi luopua. Kun nyt luovutaan ja edessämme on sen vuoksi historiamme isoimmat ongelmat, ollaankin ymmällään ja syytellään mahdollisesti hallitusta. Jos euroilla ei voi omien sanktioiden takia enää maksaa laskuja eikä haluta maksaa ruplissa, eikö silloin ole selvä, että toimitukset loppuvat? Venäjä myy miljardeilla kaasua ja öljyä monille maille, sillä pakotteiden takana ei seiso yksikään Afrikan tai Etelä- tai Keski-Amerikan maa. [Jani Mäkelä: Sinne ei vaan mene putkia paljon!] Hyvät kollegat, täällä on ihan turha syytellä pelkästään hallitusta, tämä koko sali on syyllinen tähän kriisiin. [Ben Zyskowicz: Me syytetäänkin Venäjän hallitusta!]

Mitä näihin pelastuspaketteihin tulee, on syytä kerrata historiaa: Suomessa oli joskus vanhaan hyvään aikaan valtion omistamat Neste ja Imatran Voima. Ne tuottivat meille sähköä ilman pörssipeliä. Nykyään meillä on IVOn ja Nesteen fuusio — tai pitäisikö sanoa raunio — nimeltä Fortum. Sähkön hinta määräytyy pörssissä, vaikka sen pitäisi määräytyä sen perusteella, mikä on kohtuullista. Globalistit ovat täällä halunneet pörssipeliä, ja nyt saamme nauttia sen sadosta. Pakko kysyä tässä välissä: vieläkö muuten Finnair on teidän lahtauslistallanne? [Anne Kalmarin välihuuto]

Suomi on päättänyt jälleen kerran ryhtyä Saksan turmiollisen politiikan marionetiksi, mutta eikös se niin mene, että sitä saa, mitä tilaa? Ei ole kauan aikaa siitä, kun Saksassa ydinvoiman kannattajat leimattiin mielisairaiksi, mutta missä ovat nuo vihreät mielenosoittajat nyt?

Vielä toistaiseksi suomalaiset joutuvat globalistihallinnon alaisessa Suomessa jatkaamaan värjöttelyä ja opiskelemaan lisää pakkoruotsia, ensi talvena ehkä ulkotakki päällä ja lapaset kädessä. EU-mielinen eliitti ei tule koskaan arvioimaan objektiivisesti tilannetta — se haluaa aina vain lisää EU:ta, maailman tappiin saakka. No nyt sitä EU:ta sitten saa, vielä

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

vähän aikaa, kunnes se kaatuu omaan mahdottomuuteensa. Jospa pian toteutuu se profetia, jonka mukaan Suomen valtiojohto tulee pakenemaan länteen, mutta koska heitä ei siellä sitten otetakaan vastaan, he joutuvat palaamaan takaisin tuomittavaksi.

Arvoisa puhemies! Jos minä saisin päättää, Suomi julistettaisiin välittömästi poikkeustilaan ja sen yhteydessä sähköverkko ja kaikki muukin kansallisuusomaisuutemme pakkolunastettaisiin takaisin Suomen kansalle ja irtautuisimme välittömästi Venäjä-pakotteista ja EU:sta ja ottaisimme oman valuutan käyttöön. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Heinonen.

14.18 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvät ministerit, edustajakollegat ja muut täysistuntoa seuraavat! Sähkömarkkinamme ovat tällä hetkellä usealla tasolla akuutissa kriisissä. Nämä kriisit lomittuvat toisiinsa, ja niille yhteisenä tekijänä on Venäjän hyökkäyssota Ukrainaa vastaan, sen kautta tullut energiapula. Kriisit ovat osin toisistaan irrallisia, ja niitä voidaan ja pitääkin ratkoa toisistaan irrallisina, mutta ne myös nivoutuvat tietyllä tavalla toisiinsa. Kriisejä ei kuitenkaan pidä sekoittaa toisiinsa, kun etsitään ratkaisuja. On energian riittävyyskriisi, energian hintakriisi, Uniper-kaupoista aiheutunut Fortumin kannattavuuskriisi ja sitten tämä johdannaispörssin vakuusvaatimuksista aiheutuva energiayhtiöiden kassakriisi, mitä tänään olemme ratkomassa.

Useat suomalaiset sähköyhtiöt ovat ajautuneet siis kassavaikeuksiin kasvavien vakuusmaksuvaatimusten vuoksi. Mutta toivottavaa on, että tämä tilanne, kassavaje, ei vaikuta näiden sähköyhtiöiden liiketoiminnan pitkän aikavälin elinkelpoisuuteen vaan johtuu ainoastaan sähköpörssin vakuusvaatimuksista. Samaa ongelmaa ovat ratkoneet myös muut maat. Esimerkiksi vastaavia järjestelyjä on tehty muissakin EU-maissa, esimerkiksi Ruotsissa, jo meitä ennen.

Nyt kysymys on, aiheuttaako energiayhtiöille suunnattu kymmenen miljardin euron laina- ja takausohjelma riskiä veronmaksajille. Sunnuntain tiedotustilaisuudessa hallituksen riveistä vakuuteltiin, että paketissa ei olisi kyse veronmaksajille kaatuvasta laskusta, ja annettiin ymmärtää, että tässä paketissa ei olisi riskiä. Näin on vakuuteltu. [Ben Zyskowicz: Aina on riskiä rahoituspaketissa!] Tätä on, arvoisa hallitus, vaikea ymmärtää. Eikö tämä tehdä, arvon ministeri Saarikko, nimenomaan juuri siksi, että sähköyhtiöt eivät saa markkinoilta lainaa ja eivät saa lainaa sen takia, että siihen liittyy liian iso riski? Tästä tässä on kyse. Toivoisin, että te, ministeri Saarikko, avaisitte täällä eduskunnan täysistunnossa avoimesti näitä riskejä Suomenkin kansalle.

Arvoisa puhemies! Näitä riskejä nosti esille myös taloustieteen professori Matti Liski. Hän piti tätä pakettia tarpeellisena, mutta paketin ehtoja hän muuttaisi. Hän nosti esille vastavakuudet ja totesi, että tällä keinolla varmistettaisiin se, että jos yhtiö joutuu selvitystilaan, niin sitten valtio saa omansa. Nykyisessä järjestelyssä valtio ei ole ensimmäisenä jonossa. Kysyisin ministeri Saarikolta: mitä vastaatte taloustieteen professori Liskin huoleen?

Arvoisa puhemies! On hyvä, että sähköyhtiöitä uhannut akuutti kriisi saadaan tämän järjestelyn ansiosta toivottavasti ainakin toistaiseksi pois päiväjärjestyksestä. Hallituksen esittämä ratkaisu on tässä tilanteessa varmasti käytännössä välttämätön — varsinkin, kun Ruotsi teki tahollaan vastaavanlaisen järjestelyn. Sähköyhtiöillä on kaikkien meidän arkielämässämme suunnattoman tärkeä merkitys, ja näiden elinkelpoisuus vaikuttaa suoraan meidän jokaisen arkeen. Me toivomme kokoomuksessa, että tuotantoa lisäämällä sähkön

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

hintaa saadaan mahdollisimman nopeasti painettua takaisin normaalimmalle tasolle ja että sähkömarkkinat saataisiin tervehdytettyä.

Sähkömarkkinat tulisi korjata siten, että vastaavat yhtiöiden ongelmat vältettäisiin tulevaisuudessa. Monet sähköyhtiöt ovat itse asiassa varoitelleet tästä ongelmasta, joka nyt tänään ensimmäisenä eduskunnan syysistuntopäivänä on pöydällä, sen vaikutuksista, jo hyvän aikaa. Ja onkin kysyttävä vasemmistohallitukselta: Oletteko hallituksena olleet EU:n suuntaan yhteydessä ennen tämän kriisin eskaloitumista? Onko EU:n suuntaan esitetty vaatimuksia vakuusvaatimusten keventämisestä jo aiemmin kesällä, ennen kuin tilanne pääsi tällä tavalla kriisiytymään? Tuntuu siltä, että tämä hallitus ratkoo kaikkia ongelmia, nyt myös energiamarkkinoiden ongelmia, vasta sen jälkeen, kun tilanne on päässyt kriisiytymään.

Minun mielestäni hätäpaketin yhtenä hyväksymisen edellytyksenä pitäisi olla myös se, että me tässä maassa pystyisimme yhdessä päättämään sähköntuotannon ripeästä kasvattamisesta. Kokoomuksen ryhmäpuheenjohtaja, edustaja Mykkänen on tätä pitänyt esillä. Luvitusta kaikille tuotantomuodoille olisi nopeutettava reilusti. Markkinoille pitäisi antaa tämän käsittelyn yhteydessä selvä viesti, että jos joku on valmis investoimaan esimerkiksi lisäydinvoimaan tähän maahan, luvat myönnetään kaikille ehdot täyttävillä hankkeilla. Lisäksi pienydinvoiman säädöspohja on laitettava kiireellisesti kuntoon, kuten kokoomus edustaja Vestmanin johdolla on esittänyt.

Tulevan perjantain EU:n energianeuvoston kokouksessa pitää luoda painetta vakaussäätöjen nopeaan muokkaamiseen. Ei voi olla niin, että Pohjola ratkaisee itselleen akuutit ongelmat rahalla ja järjestelmätason muutoksista neuvoteltaessa keskitytään keskisen Euroopan hyvin erilaisiin ongelmiin.

Kokoomushan on vaatinut jo viime viikolla pääministerin ilmoitusta sähkömarkkinoiden kokonaisuudesta ja kriisiytymisestä. Tälle vaatimukselle on tässä kohtaa yhä enemmän perusteita. Olemme tyytyväisiä, että pääministeri on kertonut, että tällä viikolla tämä ilmoitus saadaan ja keskustelu päästään tästä käymään.

Suomalaisten veronmaksajien takausvastuut ovat jo valmiiksi todella korkeat, ja valtio on raskaasti velkaantunut. Tämä paketti lienee tämänhetkisissä olosuhteissa välttämätön, mutta meidän on silti avoimesti ja rehellisesti käytävä läpi veronmaksajille järjestelyistä koituvat riskit, joihin esimerkiksi professori Liski on puuttunut.

Arvoisa puhemies! Hyvä hallitus, en ole varma, onko tämä ratkaisu paras mahdollinen, mutta se näyttäisi olevan pakollinen ja välttämätön. Pidän tätä ratkaisua lopulta välttämättömyydessään oikeana. Sen takia katson ainakin itse, että se ansaitsee tukea myös oppositiosta.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Ovaska.

14.25 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa puhemies! Hallitus on sopinut sähkön arvonnlisäveron alentamisesta, sähkövähennyksestä ja pienituloisempien sähkötuesta. Samalla pitää varmistaa, että kotimaiset sähköyhtiöt pysyvät pystyssä. Siitä takaus- ja lainaohjelmassa on kyse. Johdannaismarkkinan toiminnan takaamiseksi hallitukset niin Suomessa kuin Ruotsissa ovat toimineet uskottavasti ja heti, jotta markkinat pysyisivät vakaina. Tämä nähtiin maanantaina. Esitys valtuudesta on tehty ennakoivasti nimenomaan riskien minimoimiseksi.

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

Ongelmat sähkömarkkinoilla voivat pahimmillaan johtaa sähköyhtiöiden konkurssiin, jos ne eivät itse pysty kattamaan vakuusvaatimuksista aiheutuvaa rahan tarvetta. Se johtaisi vielä isompiin ongelmiin: energiapulaan, kylmiin koteihin ja yhä korkeampiin hintoihin. Tämä tilanne pitää estää. Uskon, että tämän päätöksen tekeminen on niin hallituskuin oppositiopuolueille välttämätön paha, epätoivottu esitys, mutta kuitenkin erittäin perusteltu. Emme tiedä vielä, paljonko summasta käytetään, mutta joka tapauksessa se maksetaan korkoineen takaisin. Yhtiöt varmasti tekevät kaikkensa, ettei niiden tarvitsisi nostaa rahaa kymmenen prosentin korolla.

Arvoisa puhemies! Ratkaisussa pitää minimoida veronmaksajien riskit. Takaus- ja lainaohjelma on viimesijainen vaihtoehto. Sähköyhtiöt voivat turvautua siihen, jos muuta rahaa ei ole saatavilla. Silloinkin yhtiöt maksavat valtiolta saamansa rahat takaisin, kun niiden kassatilanne on palautunut ennalleen. Suomalaisilla on oikeus odottaa, että vastineeksi valtion panostuksesta heidän sähkönsaantinsa turvataan. Samalla yritysten on ymmärrettävä, että jos valtiota pyydetään apuun, ehdot ovat tiukat. Meidän on myös varmistettava, että veronmaksajien, eli meidän kaikkien suomalaisten, varat ja omistukset turvataan myös mahdollisissa konkurssitilanteissa.

Arvoisa puhemies! Tämä tilanne johtuu Venäjän sotatoimista. Putin haluaa, että Suomessa ja Euroopassa hinnat nousevat ja ihmiset eivät saa sähköä. Kremlissä lasketaan, että tällöin tuki Ukrainalle murenisi. Me emme kuitenkaan voi pelata Venäjän pussiin. Sähkön saatavuus Suomessa ja suomalaisille pitää turvata.

Energiaministerit kokoontuvat perjantaina. Tarvitsemme EU:n tasoisia keinoja, joilla puututaan sähkön ja kaasun hinnoitteluun ja johdannaismarkkinoihin. Voitaisiinko sähkön hintakehitys irrottaa varsinkin kaasun hintakehityksestä? EU:n ministereiden on kartoitettava myös hintakattojärjestelmää. On toivottavaa, että saamme asiassa EU-tasoisia ratkaisuja, mutta jos näin ei käy, on tärkeää, että täällä Pohjolassa sähkönsaanti on turvattu omilla päätöksillämme.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Eestilä.

14.28 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Tämä on kyllä aika monisyinen asia, mitä tällä hetkellä käsitellään. Tämä itse lisätalousarvio on aika yksinkertainen, ja itse asiassa itse pidän sitä välttämättömänä ja luulen, että olipa minkälainen hallitus tahansa, tämä transaktio olisi joka tapauksessa pitänyt tehdä. Sitä en tiedä, tullaanko sitten käyttämään tätä valtuutta, koska jo nyt markkinat ovat rauhoittuneet, ja tähän se tärkein tehtävä on ollut niin Ruotsissa kuin Suomessakin, että markkinat rauhoittuvat ja samoin jollakin tavalla tämä johdannaiskauppa. Se kylläkin on täysin epäterveellä pohjalla sen takia, että tällä hetkellä varsin pienet erät, 10—15 megawattia, liikuttelevat koko Euroopassa sähkön hintaa, ja eihän sitä voi pitää enää terveen markkinan piirteenä.

Tämä iso kuva minun mielestäni täytyy ymmärtää niin, että kyllähän valitettavasti Venäjä pyrkii tätä sekasortoa aiheuttamaan koko Euroopassa, ja se nimenomaan pyrkii siihen, että kansallisesti saadaan riitaa aikaiseksi ja Euroopan maat eivät pääse sopimuksiin millään tavalla, jolloin meillä tulee tilanne, jossa epävarmuus markkinoilla edelleen lisääntyy, inflaatio kenties lisääntyy, sähkön hinta nousee ja se vaikuttaa tietysti sitten korkopolitiikkaan, euribor 12:een ja se vaikuttaa sitä kautta siihen, että kotitaloudet eivät selviä lainoistaan. Eli tässä nyt pelataan samalla kertaa talouspolitiikkaa, inflaatiopolitiikkaa, korkopolitiikkaa, lamapolitiikkaa ja monta muuta.

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

Mutta sen keskeisen viestin pitäisi nyt perjantaina, kun energiaministerit kokoontuvat, olla se, että sähkön hinta pitää saada tavalla tai toisella, väkipakolla, alennettua. Se on sairas ilmiö, että kaasu määrittelee sitä näin pienillä volyymeilla, ja se sisältää riskin, että joku manipuloi markkinoita — sitä en tiedä, eikä täällä kukaan tiedä, tapahtuuko näin. Se täytyy saada alennettua, koska se johtaa juuri inflaatioon, korkojen nousuun ja muuhun epätoivottuun ilmiöön.

Yksi tekijä tässä jää huomioimatta julkisessa keskustelussa: Me kannamme huolta kyllä ihmisten inflaationkestokyvystä ja siitä, miten he selviävät energialaskuistaan, ja totta kai se kohdistuu ehkä pahiten omakotitaloihin, joissa on suora sähkölämmitys ja jotka ovat joutuneet uusimaan sähkösopimuksiaan, mutta mikä tässä unohtuu, on kyllä yritykset. Siis on todella karmeata, jos yritykset kohtaavat ensi talven, kun kysyntä heikkenee jo luonnostaan, viisinkertaisilla, jopa kahdeksankertaisilla sähkön hinnoilla. Siitä väistämättä tulee lama, työttömyyttä, ytimä ja muuta, ja sehän johtaa silloin todella kovaan pysähdykseen, mennään niin kuin seinään.

Eli mielestäni näitäkin asioita pitää kokonaisuudessa katsoa, kun tätäkin hallituksen esitystä arvioidaan.

Katsoin kyllä nuo korot ja kaikki kovenantit ja rahoituksen ehdot, ja olivathan ne todella kovat. [Vasemmalta: Kyllä!] Eihän kukaan ota tuommoista ehtopakettia vastaan, ellei ole todellinen pakko. Mehän emme voi lähteä siitä, että meillä sähköä myyvät yritykset tai tuottajat ajautuisivat konkurssiin, koska siitä seuraa täysi kaaos, niin että meillä ei ole oikeastaan mitään muuta vaihtoehtoa kuin tehdä tämä. Mielestäni tämä nyt täytyisi nähdä niin, että tässä ensimmäisenä paradoksaalisesti joutuvat ongelmiin sähköntuottajat, joilla on käsissään valtavan arvokas tuote, mutta kun tämä rahoitusrakenne kulkee täysin epäsynkronissa eli niin, että heidän on maksettava käteisvakuudet johdannaiskaupasta heti ja tuotto tulee myöhemmin, niin sen takia näen, että tässä ei ole edes kovaa riskiä, mitä hallitus nyt tekee.

Toinen, mikä on seurauksena, on se, että tulee sitten sähkön myyjien kriisi, ja se taas johtaa siihen, että jos sähkön myyjiä menee konkurssiin näitten vakuusvaatimusten takia, niin silloin asiakkaat joutuvat vaihtamaan jopa niitäkin sopimuksia, jotka ovat heille olleet edullisia, eikä niitä kukaan halua enää heille myydä. Silloin tässä tulee tällainen kriisi, ja loppukäyttäjäkriisi on se kaikkein pahin, koska siitä tulee työttömyyttä ja lama.

Yritetään nyt Suomessa päästä jonkunmoiseen yksimielisyyteen, ja sen uskon, että näin me päästäänkin, ja sitten onnea ja menestystä sekä valtiovarainministerille että energiaministerille niihin loppuviikon neuvotteluihin. Kyllä se on pakko saada Euroopassa sopu, ja toivotaan, että myös Saksa sitten osallistuu tämän sovun rakentamiseen, koska se on merkittävä maa ja heillä on isot intressit. Siitä huolimatta yhteisymmärrys Euroopassa on saatava, koska Putinille ja Venäjälle ei tässä vaiheessa kannata antaa periksi. [Antti Lindtman: Järkipuhetta!]

Puhemies Matti Vanhanen: Myönnän tähän vielä kaksi etukäteen pyydettyä puheenvuoroa, edustajille Suomela ja Lohi, ja sen jälkeen pääministerille ja valtiovarainministerille minuutin puheenvuorot, ja sitten otetaan vastauspuheenvuorokierros. — Edustaja Suomela.

14.33 Iris Suomela vihr: Arvoisa puhemies! Putinin helmikuussa käynnistämä raju hyökkäyssota osuu nyt kovaa myös meihin. Tämä on tietysti Putinin tiedossa. Kaasuhanat

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

on laitettu kiinni, ja tarkoituksena on, että me murrumme Venäjän painostuksen alla ja luovumme tuestamme ukrainalaisille. Näin ei pidä tietenkään antaa tapahtua, sillä jos murrumme, niin annamme periksi vapauden ja itsenäisyyden puolustamisen kanssa.

On muistettava, että vaikka me maksamme kovaa hintaa, kaikista kovinta hintaa maksavat ne ukrainalaiset, jotka maksavat vapauden ja itsenäisyyden puolustamisesta kotinsa, läheistensä ja pahimmillaan henkensä menettämisen kautta. [Ben Zyskowicz: Hyvin sanottu!] Siksi tuki ei saa nyt horjua ja siksi toimia tarvitaan, jotta kodit pysyvät lämpiminä ja valot päällä Euroopassa myös tulevan talven yli. Siksi tarvitaan tällaisia poikkeuksellisia toimia.

Sähkömarkkinat ovat nimittäin nyt todellakin sekaisin. Osa yhtiöistä tekee ennätystulosta, ja samaan aikaan osa on pahassa pulassa. Mitä riippuvaisempi yritys on ollut venäläisestä fossiilienergiasta, sitä heikommassa asemassa se on nyt, kun korvaavaa fossiilienergiaa on vaikea löytää.

Eroja näkyy myös Euroopan maiden välillä. Ne maat, jotka ovat jääneet riippuvaisiksi ulkomaisesta fossiilienergiasta, ne maat, jotka eivät ole tehneet riittäviä ilmastotoimia, ovat nyt kaikista pahimmassa pulassa. Pohjoismaiden asema on verrattain hyvä, mutta ongelmat näkyvät myös täällä. Kun ilmastokriisi kiihdyttää kuivuutta, ongelmia tulee vaikkapa norjalaisen vesivoiman kanssa. Ennätysellisen kuuma kesä on monella muullakin tapaa vaikuttanut Euroopan sähköntuotantoon.

Sen takia onkin nyt tärkeää löytää yhteisiä keinoja, joilla vakautetaan sähkömarkkinoita. On nostettu esiin, että sähkömarkkinoille asetettavaa kattohintaa pitäisi laskea hieman. Se auttaisi hillitsemään näitä johdannaismarkkinoita. Viimeksi eilen professori Liski nosti tämän A-studiossa esiin. Mielestäni tämä on yksi tavoite, joka meidän on syytä asettaa EU:ssa käytävissä neuvotteluissa.

Samalla on syytä katsoa sitä tilannetta, jossa tämä johdannaismarkkinoiden sekavuus ja kovat hinnat johtavat entistä useamman toimijan käymään kahdenvälistä kauppaa, mikä supistaa tätä johdannaiskauppaa entisestään ja tekee siitä epävakaamman. Pitäisi myös katsoa, miten tähän kahdenväliseen kauppaan voitaisiin puuttua. Tämä pakettihan on siihen yksi keino. Mitä paremmin saadaan pörssi toimimaan, mitä paremmin saadaan futuuri-markkinat toimimaan, sitä useampi uskaltaa jälleen käydä tätä johdannaiskauppaa pörssissä ja sitä harvempi turvautuu kahdenväliseen kauppaan, eli tämä itsessään auttaa jo vakautamaan markkinoita. Jo viikonlopun jälkeen näimme, että kun Suomi ja Ruotsi julkistivat omat pakettinsa, niin se jo itsessään on vakauttanut markkinoita, eli tällä on ihan merkittävä signaalivaikutus. Tämä auttaa sähköyhtiöitä saamaan lainaa yksityisiltä markkinoilta, kun tiedetään, että valtio on sitten tarvittaessa hyvin tiukkojen ehtojen kautta tulossa apuun.

Huomionarvoista on myös, että Kuntarahoitus on eilen julkistanut, että Kuntarahoituksen likviditeettiasema on vahva ja Kuntarahoitus pystyy tarjoamaan riittävän rahoituksen, jos kunta-asiakkaat tarvitsevat apua energiayhtiöidensä toiminnan jatkuvuuden varmistamiseen. Näin on eilen todennut toimitusjohtaja Esa Kallio Kuntarahoituksesta. Tämä on todella merkityksellistä, sillä monien suomalaisten kodit lämpiävät ja sähköt pyörivät nimenomaan kuntien energiayhtiöiden kautta, ja on hienoa nähdä, että Kuntarahoitus on ottanut tässä vastuullisen roolin ja pystyy ikään kuin toimimaan ensisijaisena takaajana sen sijaan, että tarvitsisi sitten turvautua vain valtion apuun. On hyvä, että meillä on tällainen järjestelmä toiminnassa, ja toivon, että pystymme tekemään tiivistä yhteistyötä Kuntarahoituksen kanssa, kun haluamme yhteisten tavoitteiden eteen tehdä töitä.

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

Tämä on todella huomionarvoista. Monesti kun puhutaan energiayhtiöistä, meinataan unohtaa, että Suomessa monet näistä yhtiöistä ovat nimenomaan kuntien omistamia. Jos yhtiöt siis kaatuvat, ne kaatuvat kuntien veronmaksajien — eli ihan samojen veronmaksajien kuin valtion veronmaksajat — käsiin. Senkin takia näiden energiayhtiöiden kaatuminen pitää estää, ei siis pelkästään sen takia, että akuuttina uhkana on se, että sähköä ja lämpöä ei meinaa riittää.

Todella tämä on siis vastuullinen toimi. Olen iloinen, että tässä on pystytty toimimaan nopeasti. Tämä on aivan viimesijainen toimi, kuten edustaja Eestilä äsken hyvin korosti. Ehdot ovat niin tiukat, että todennäköisesti toimijat pyrkivät kyllä kääntämään kaikki muut mahdolliset kivet ja kannot ennen kuin tähän turvautuvat. Mutta tämä toimi oli tärkeää tehdä, koska tämä jo itsessään auttaa vakauttamaan markkinoita ja tuo sen selkeän viestin, että Suomi ei ensi talvena kylmene. Se on tärkeä viesti sen tähden, että, kuten heti alussa sainoin, tämä kylmyyden ja sähkön loppumisen uhka on se uhka, jota Putin käyttää meidän painostamiseen. Sitä ei pidä ikinä unohtaa. Se on se pohjimmainen syy, miksi me olemme tässä, kova kaasun hinta, ja meidän on nyt aika ratkoa nämä ongelmat ja seistä ukrainalaisien rinnalla. [Ben Zyskowicz: Hieno alku ja loppu, muukin oli asiaa!]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Lohikoski.

14.39 Pia Lohikoski vas: Arvoisa puhemies! Energiayhtiöiden tuen tarve johtuu tähtitieteellisiksi kasvaneista takausvaatimuksista sähkön johdannaispörssissä. Onko ihmisten arjen perustarpeen, kuten sähkön, johdannaispörssikauppa ylipäättään järkevä asia? Tätä meidän kannattaa miettiä, mutta tässä akuutissa tilanteessa valtion lainoituksella ja takauksilla pyritään nyt varmistamaan energiayhtiöiden toimintakyky ja se, että kaikkien suomalaisten kodit pysyvät ensi talvenakin lämpiminä.

On hyvä, että ehdot ovat tiukat ja että lainaa ottava yhtiö ei saa jakaa osinkoja tai toteuttaa varojen jakoa ennen kuin laina on maksettu. Myöskään yhtiön johdolle ei lainanoton aikana saa maksaa bonuksia. Lainan ehtona on myös valtion omistusosuus yhtiöstä. Nämä ovat hyviä ja tiukkoja ehtoja.

Emme voi päästää yhteiskunnan toimivuuden ja turvallisuuden sekä ihmisten perustarpeiden kannalta välttämättömiä toimijoita kaatumaan. Emme kuitenkaan halua markkinoilla luoda sellaista yleistä tilannekuvaa ja käsitystä, että voitot ovat yksityisiä mutta riskit ovat sosialisoituja. [Jani Mäkelä: Niinhän se menee!] Hintakatto, sähköomavaraisuus sekä sähköinfran ja kohtuuhintaisen sähkön jakelun täysi julkinen omistus olisi omasta mielestäni hyvä pidemmän ajan tavoite.

Arvoisa puhemies! Suomi toimii eurooppalaisilla sähkömarkkinoilla. Kärsimme osittain siitä, että monissa maissa vihreässä siirtymässä ollaan meitä enemmän jäljessä. Kun venäläisestä fossiilisesta on muualla pulaa, suomalaisenkin uusiutuvilla tuotetun sähkön kysyntä kasvaa. Tämän kriisin välittömänä syynä näyttää olevan nyt maakaasu, ja siksi kriisi iskee kaikista koviten maissa, jotka käyttävät paljon kaasua ja joissa kulutus on heikon energiatehokkuuden vuoksi suurta.

Sähkön fossiiliset tuotantomuodot tulevat edelleen kallistumaan. Tämä tapahtuu riippumatta siitä, mitä me täällä Suomen eduskunnassa päätämme. Lisäksi ilmaston kuumenemisen seurauksena voimakkaat kuumat, kylmät ja kuivat ajanjaksot yleistyvät vaikuttaen sekä sähkön tuotantomahdollisuuksiin että myös kysyntään. Tärkeintä onkin uusiutuvan

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

energian tuotantokapasiteetin nopea kasvattaminen. Tätä hallitus on onneksi edistänyt ja edistää myös jatkossa.

Lisäksi haluamme myös tulevaisuudessa taata kuluttajille edullisesti ja riittävästi kestäväällä tavalla tuotettua sähköä. Nostan esiin, että Norjan mallin mukainen kompensatio olisi hyvä asia, eli että valtio maksaa määrätyn osuuden tietyn hinnan ylittävästä sähköstä kohtuulliseksi arvioituun ylärajaan asti, eli kuluttajille turvataan kohtuuhintainen sähkö kohtuulliselle kulutukselle.

On keskusteltu myös Euroopan laajuisesta hintakatosta. Euroopassa on tällä hetkellä käytössä hintakattomekanismi, mutta käytännössä se ei toimi ihan sillä tavalla kuin voisi toivoa, ja se toimii vain erittäin poikkeuksellisissa tilanteissa. Hintakattomekanismia tulisi uudistaa niin, että sillä olisi oikeasti merkitystä ja apua kuluttajille.

Viimeisenä pointtina haluan mainita vasemmiston ajaman energiayhtiöiden windfall-veron, koska vaikka nyt puhutaan siitä, että turvaamme, että mikään sähköyhtiö ei kaatuisi, niin tiedämme, että tällä alalla tahkotaan myöskin ylisuuria voittoja. Tämä olisi hyvä vastapaino saada eteenpäin tälle, että me toisella hetkellä joudumme tukemaan, että toisella hetkellä niitä ylisuuria voittoja voitaisiin myöskin verottaa valtion ja kansalaisten hyväksi.

Puhemies Matti Vanhanen: Pääministeri.

14.43 Pääministeri Sanna Marin: Arvoisa puhemies! Me elämme tällä hetkellä tämän hallituskauden kolmatta suurta kriisiä, energiakriisiä, jonka juurisyy on tietenkin Venäjän hyökkäyssodassa Ukrainaan. Me tiedämme, että Putin käyttää tällä hetkellä energiaa aseena koko Eurooppaa vastaan. Me olemme yhdessä näiden isojen haasteiden ja kysymysten edessä.

Tämä lisätalousarvio liittyy tähän kokonaisuuteen, ja me tulemme torstaina käymään perusteellisemman keskustelun koko eurooppalaisesta energiamarkkinasta, kaikista näistä ilmiöistä, jotka tähän tilanteeseen kytkeytyvät. Tätä vastaavaa keskustelua, jota me tänään täällä käymme, jota me tulemme torstaina käymään, käydään nyt jokaisessa Euroopan maassa. Haasteet ovat yhteisiä, ja sen vuoksi me tarvitsemme myös yhteisiä ratkaisuja tämän tilanteen korjaamiseksi.

Tällä viikolla energiaministerit ja valtiovarainministerit tulevat kokoontumaan, käsittelemään näitä asioita, ja odotamme komissiolta konkreettisempia ehdotuksia, millä tavalla yhdessä tästä kriisistä pääsemme ulos. Me tiedämme, että tarvitsemme niin investointeja nopeasti vihreämpään siirtymään, siihen, että uusiutuvaa energiaa Euroopassa saadaan nopeasti aikaiseksi, yhteisiä verkkoja aikaiseksi, niin että tätä koko tilannetta, tuotantoa voidaan rauhoittaa, mutta me tarvitsemme myös nopeasti välineitä tämän hinnan laskemiseksi niin, että kuluttajat, yritykset, eurooppalainen teollisuus tässä tilanteessa pärjäävät. Eli tarvitsemme sekä tuotantoa, verkkoja että myös tätä hinnan alentamista, ja tähän kaikkeen etsimme yhdessä ratkaisuja.

Itse olen aktiivisesti käynyt keskustelua eri suuntiin: myös komission puheenjohtajan kanssa olen viime viikolla sekä tästä spesifistä tilanteesta, jonka äärellä tänään olemme, että sitten yleisemmin tästä tilanteesta käynyt keskustelua, kuten myös kollegoiden kanssa, ja tätä tiivistä vuoropuhelua tullaan ilman muuta jatkamaan, ja yhteistyötä tämän asian osalta todellakin tarvitaan. Me olemme yhteisessä kriisissä, ja siksi tarvitsemme yhteisiä eurooppalaisia ratkaisuja. [Juha Mäenpää: Turve uusiutuvaksi!]

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Valtiovarainministeri.

14.45 Valtiovarainministeri Annika Saarikko: Arvoisa puhemies! Tämä nyt käsittelyssä oleva laina- ja takausvaltuus ja sen syynä oleva sähkön johdannaispörssin levoton häiriötila ovat kaikki seurauksia — sota ja kohonnut energiahinta ovat syitä. Tämä on yksi osa-alue. Viime viikolla budjettiriihessä me käsitelimme sähkön hinnannousun vaikutuksia kotitalouksille, suomalaisille, ja nyt kyseessä ovat yhtiöt. Ja valitettavasti voi olla, että näkökulmat tämän kriisin vaikutuksista, heijasteista ja seurauksista eivät ole vielä tässä. Tietenkin toivottavaa on, että tätä laina- ja takausvaltuutta ei sellaisena tarvitsisi käyttää. Se on varautumista, ja sen nopea luonti ja julkistus viikonloppuna olivat myös viesti markkinoille niiden rauhoittamiseksi. Toistaiseksi tilanne on näyttänyt vakaammalta, mutta kukaan ei voi taata, että se sellaisena pysyy.

Edustajat, kollegat, teidän puheenvuoronne olivat erittäin asiantuntevia, ja ne huolet olivat erittäin perusteltuja, muun muassa pohdinta riskeistä. Tietenkin tässä tilanteessa on riskejä, eikä kukaan ole väittänyt, ettei sellaisia olisi. [Ben Zyskowicz: No ainakin Fortumin hallituksen puheenjohtaja!] Ja totean myös niin, että ehkä pitää enemmän yrittää ymmärtää yhdessä, mikä on riski. Yksittäiset yhtiöt, joita tämä lainavaltuusohjelma koskee, eivät sellaisenaan ole riski, mihin perustuu arvio niiden vakavaraisuudesta — todellakin, yhtiöiden tuloksethan paranevat, kun sähkön hinta on noussut — mutta järjestelmä on riski, se johdannaispörssi on riski, kun se toimii nykyisellä ohentuneella tavalla.

Käyn mielelläni läpi myös edustajien muita huomioita esimerkiksi sähköntuotannosta. Tietenkin olen samaa mieltä kuin edustaja Heinonen. On oikeaa ja hyvää politiikkaa, mitä tämä hallitus on tehnyt, että kotimaista sähköntuotantoa vahvistetaan — omavaraisuus kasvaa. Ja suuresti katseet kääntyvät Olkiluoto kolmosen suuntaan, mutta myös niihin laajoihin, mittaviin tuulivoima- ja aurinkoenergiainvestointeihin, joita onneksi tapahtuu kaikkialla tässä maassa, [Juha Mäenpää: Entä turve?] mutta nämäkään ratkaisut eivät auta tilannetta, jossa johdannaispörssi on ongelmissa näinä päivinä ja näinä tunteina. Ja kyllä, esimerkiksi tämän tuotannon lisäämisen suhteen hallitus on toiminut niin, että niiden luvitusta tullaan vauhdittamaan, luomaan niille pikakaista, jotta suomalaisen energian omavaraisuus ei jäisi kiinni meidän luvitusjärjestelmästämmme. [Ben Zyskowicz: Hyvä!]

Mitä tulee, arvoisa puhemies, näihin lainaehtoihin, ne ovat ankarat. On ehkä vielä korostettava, ettei synny väärinkäsityksiä, että tämä pitää sisällään poikkeuksellisen ehdon luovuttaa valtiolle ylimääräisessä osakeannissa valtion omistusta kyseisestä yhtiöstä, jota lainoitettaisiin, ei siis vain siinä tilanteessa ikään kuin vakuutena — vakuus on vielä eri asia, jos yhtiö ei kykenisikään lainaa takaisin maksamaan — eli pelkästään jo lainan nostamisesta valtio päätyy kyseisen tahon omistajaksi. Tämä on raskas ja poikkeuksellinen ehto sen lisäksi, että vaatimuksena on vakuuksia. Ja mikäli ei jostain syystä pystyittäisi täyttämään näitä ehtoja vakuudesta tai prosentin omistuksesta, korkoprosenttia kasvatetaan kolmella prosentilla. Ja joka tapauksessa kaikissa olosuhteissa laina on aina yli kymmenen prosentin korolla toteutettava. Nämä ovat myrkkypillerin kaltaiset ehdot näille yhtiöille, ja niistäkin huolimatta nämä lainat tehdään, me päädyimme tähän ratkaisuun, jotta suomalainen huoltovarmuus ja nämä energiainfran tärkeimmät kansalliset varallisuutemme voidaan turvata eivätkä ne päätyisi pörssin ongelmatilanteessa vääriin käsiin eikä kansallinen omavaraisuutemme vaarantuisi. Kysymys on vakavasta ja poikkeuksellisesta asiasta.

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Lintilä. — Ja hänen jälkeensä menemme vastauspuheenvuoroihin, ja avaamme tämän V-painikkeen jo nyt. — Ministeri Lintilä.

14.49 Elinkeinoministeri Mika Lintilä: Arvoisa herra puhemies! Hyvin lyhyesti:

Ensinnä edustaja Heinoselle, että onko EU-päähän tästä vaikutettu: Sinne on taidettu tehdä tässä ensimmäiset vaikuttamiset 2015, jolloinka tätä EMIR-lainsäädäntöä käteisvakuuksiin tehtiin. Tietysti nämä käteisvakuudet ovat ongelma siinäkin, että tällä hetkellä näiden vakuuksien taso taitaa olla 130—140 prosenttia. 100 prosenttiakin olisi minun mielestäni ihan riittävä. Eli kyllä sinne on vaikutettu, ja tämä viesti tulee olemaan sinne ihan selkeä. Tietysti voidaan ajatella sitäkin, että tämä järjestelmä aiemmin tehtiin luomaan vakautta — nyt se tekee epävakautta. Tämä kertoo myös siitä, kuinka poikkeuksellinen tämä aika on.

Kyllä tämä yhteisymmärrys Euroopassa, yhteinen eurooppalainen energiapolitiikka, on äärettömän tärkeä. Meillä on yksi vastustaja energiapolitiikassa, ja siihen me pystytään vastaamaan vain olemalla yhtenäisiä. Tietysti erittäin huolestuttava on Unkarin linja, se on ottanut aivan oman linjansa. Heillä muuten ulkoministeri ja energiaministeri ovat samalla salkulla, [Ben Zyskowicz: Sitäkö toivotte?] eli mielenkiintoinen kombo sinällensä.

Tässä viitattiin Olkiluoto kolmoseen. Myönteistä on, että Olkiluoto kolmonenhan ajaa tällä hetkellä 900 megaa ajoja, eli kaikki on tällä hetkellä kunnossa.

Puhemies Matti Vanhanen: Minuutin mittaisiin vastauspuheenvuoroihin. — Edustaja Purra.

14.51 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On aivan selvää, että näitä käteisvakuuksia koskevaa direktiiviä täytyy muuttaa — kuten useaa muutakin EU-tasolla olevaa rakennetta. Esimerkiksi tämä kaasun irrottaminen tästä kaupasta, eräänlaisen hintakaton muodostaminen, vakauttaa nämä johdannaismarkkinat hyvin todennäköisesti ja laskee hintaa myös Suomessa.

Perussuomalaiset ovat pitkään, koko kesän, esittäneet erilaisia rakenteellisia toimia, ja tietenkin olisi ollut hyvä, että hallitus olisi niitä jo kesällä tuolla unionissa edistänyt.

Tämä lainatakuuesitys sitten vastaa selvään ongelmaan ja on siis sinällään täysin ymmärrettävä. Samaan aikaan on kuitenkin syytä ymmärtää, että meidän pitää saada näillä isommilla muutoksilla tämä sähkön hinta alemmaksi. Tähän päästään Nord Poolin ja EU-alueella tehtävillä yhteisillä toimilla ja myös lukemalla meidän omaa sähkömarkkinalakia, joka velvoittaa kohtuullisuusvaatimukseen. Samaan aikaan tuotantoa on lisättävä, ja kyllä, ilmastoposeerauksesta on luovuttava. [Puhemies koputtaa]

Venäjän hyökkäys on totta kai tämän akuutin kärjistymisen aiheuttaja, mutta ei se ole meidän energiaongelmiemme koko syy. Pussi päässä harjoitettu ja todellisuudelle sokea ilmastopolitiikka, kaasuputkimiesten, myös kotimaisten, aiheuttamat vakavat riippuvuudet ja virheet omistajaohjauksessa — nämä kaikki tekijät täytyy käydä läpi. [Puhemies koputtaa] Tässä on kaksi eri asiaa, [Puhemies: Minuutti kulunut!] jotka pitää käsitellä.

Puhemies Matti Vanhanen: Minuutin vastauspuheenvuoro, edustaja Lindtman.

14.52 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aalto-yliopiston professori Peter Lund arvioi paketin merkitystä suomalaisen sähkönkäyttäjän kannalta seu-

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

raavasti: ”Tässähän suojataan viime kädessä kuluttajia, että asiakkaat saavat sen tavaran siihen hintaan, mihin aikanaan ostivat.” [Mika Niikko: Entäs ne uudet asiakkaat?] Tästä tässä on kysymys, että meillähän on yli puolella suomalaisista tällä hetkellä kiinteähintainen määräaikainen sopimus, yli kolmanneksella kiinteähintainen toistaiseksi jatkuva sopimus ja vain yhdeksällä prosentilla pörssisähköä, mutta jos nämä markkinat olisivat ajautuneet kaaokseen, niin tälläkin hetkellä edulliset kiinteähintaiset sopimukset olisivat tuoneet riskin siitä, että sitä sähköä ei olisi voitu toimittaa. Sen takia tämä paketti on tarpeen.

Mutta samaan aikaan on nyt katsottava eteenpäin, minkälaisia toimia tarvitaan, että tämä markkina vakautetaan, ja sen vuoksi, kyllä, EU-alueelle tarvitaan toimiva sähkön hintakatto. Tarvitaan sähkön hintakatto, joka estää spekulatiota ja joka laittaa kuriin tämän ikään kuin taivas on rajana -hinnoittelun johdannaisilla. Ajattelen niin, että mitä laajempi tuki eduskunnasta on tässä, ministeri Lintilä, sitä parempi. Tässä on hyviä puheenvuoroja, vastuullisia puheenvuoroja käytetty. Olisi hienoa, jos myös oppositiosta voitaisiin tätä EU-tason nykyistä toimivampaa hintakattoa tukea. [Ben Zyskowitz: Sitähän täältä päinvastoin vaaditaan!]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mykkänen.

14.54 **Kai Mykkänen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on jo todettu, että ratkaisu on välttämätön paha, mitä se onkin, koska ottaisimme veronmaksajien piikkiin sellaista riskiä, jota kukaan muu markkinoilla, edes näillä kieltämättä kovilla ehdoilla, ei ole valmis kantamaan. Mutta eiköhän tehdä kaikkemme, että tämä välttämättömyys ei toteudu, ja aika yksinkertaisilla muutoksilla: eikö niin, että jos vakuuksiksi kelpaisivat käteisen lisäksi myös voimalaitokset, se erottelisi jyvät akanoista niiden markkina-arvolla, ja tukkuhintaa saataisiin laskettua teknisellä tukkuhinnan katolla? Nämä molemmat ovat suhteellisen yksinkertaisia päätöksiä, mutta nyt ei vain saa käydä niin, että nämä jäävät jalkoihin, koska nämä ovat erityisesti Pohjoismaiden sähköpörssin ongelmia, ja perjantaina hoidetaan Saksan kaasusidonnaiset ongelmat.

Kysynkin nyt ennen kaikkea pääministeriltä: mitä te teette tällä viikolla, että Saksassa ja Brysselissä ymmärretään, että meidän ehtomme kaasun ongelmien ratkaisemiselle on sähköpörssin vakuusvaatimusten muuttaminen niin, että myös voimalaitokset kelpaavat käteisen lisäksi, ja teknisen hintakaton laskeminen? Tehdään neuvoston yksinkertaisella päätelmällä ohjeet muuttaa komission delegoituja säädöksiä. Sen ei tarvitse kestää vuotta, se voidaan tehdä kuukausissa. Mitä te teette, että tämä ymmärretään Suomen ehdoksi?

Puhemies Matti Vanhanen: Minuutin vastauspuheenvuoro, edustaja Pylväs.

14.55 **Juha Pylväs kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sähkön saanti pitää turvata, siitä tässä ohjelmassa on kyse — huoltovarmuudesta. Pitää varmistaa, että sähköyhtiöt pysyvät pystyssä. Pahimpaan pitää varautua.

Kymmenen miljardia on valtavasti rahaa. Siksi ehdot ovat ankarat. Tämä on yhtiöille viimesijainen ratkaisu. Siksi on oikeus odottaa, että yhtiöt turvaavat myös sähkönsaannin ja että vastaantulo näkyy hinnoissa.

Tärkeintä on nyt voimistaa niin sanottua vihreää siirtymää. Se ei kuitenkaan voi olla ihmisten arjen kurjistamista, viljelijöiden syyllistämistä, autoilijoiden vainoamista, [Riikka Purran välihuuto] ruokalautasten vahtaamista niin kuin moni on sen kokenut. Vihreän siir-

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

tymän pitää olla ”saastuttavat fossiiliset alas, kotimaiset uusiutuvat ylös”, kuten keskustan pitkäaikainen linja on ollut. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Holopainen, Mari.

14.56 Mari Holopainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tätäkin lainapakkettia tärkeämpää on se, mitä hallitus aikoo tehdä esimerkiksi perjantain energiaministereiden kokouksessa. On selvää, että kalleimman tuotantomuodon, kaasun, hinnan määrittely ei toimi tässä markkinatilanteessa. Tarvitaan hintakatto, tarvitaan vakuus, johdannaispörssin korjaaminen, tämä on selvää. On vielä jäänyt kuitenkin hieman avoimeksi, mikä Suomen kanta näissä tulee olemaan. Pystyttekö avaamaan tätä kysymystä, joka täältä saalista on jo aiemmin esitetty, hieman tarkemmin tässä vaiheessa?

On tärkeää varmistaa, että yksikään suomalainen ei joutuisi siihen tilanteeseen, että pahimmillaan joutuisi sähkölaskujen edessä esimerkiksi realisoimaan omaisuuttaan, ja on äärimmäisen tärkeitä pitää huolta, että kuluttajat eivät joudu pulaan, mutta on samalla tärkeää uudistaa sähkömarkkinat, koska valtiokaan ei voi loputtomiin pumpata sinne rahaa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kyllönen.

14.58 Merja Kyllönen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Eurooppaan on tulossa erittäin vaikea ja haasteellinen talvi. Tullaan mittaamaan yhtenäisyyttä, kykyä yhteistyöhön, luottamusta ja myöskin niitä mahdollisuuksia tehdä asioita yhdessä. Italia: Erittäin isot energiahaasteet, samanaikaisesti vaikea taloudellinen tilanne. Lainakanta kasvaa, ja lainamarkkinat elävät hyvin vahvasti. Ranska: erittäin vakavat ydinvoima- ja haasteet — millä tavalla he selviävät niiden uudelleen käyntiin saamisesta ja pystyvät varmistamaan omaa itsenäistä tuotantoaan. Saksa: kaasuriippuvuus on niin syvää, että me tuskin Suomessa edes välttämättä sitä tänä päivänä ymmärretään.

Miten me pienenä valtiona ylläpidetään sitä eurooppalaista yhtenäisyyttä, se on äärimmäisen iso kysymys. Sinä hetkenä, kun isot joukot lähtevät kaduille Saksassa, Ranskassa, Italiassa, sitä yhtenäisyyttä todella koetellaan. Meidän pitää tehdä nyt kaikkemme sen eteen, että Ukrainaa ei uhrata tässä kokonaisuudessa, koska riskit ovat todella isot. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Löfström.

14.59 Mats Löfström r (vastauspuheenvuoro): Ärade herr talman! Regeringens förslag är mycket viktigt som en del av att säkerställa större beredskap och trygghet för elproducenterna och elmarknaden, vilket är centralt för att hela samhället ska kunna fungera. Tack till regeringen för snabbt agerande. Propositionen säger inget explicit om Åland. Jag har fått frågor om instrumentet vid behov också kan användas på Åland. Näringspolitik är enligt självstyrelselagen åländsk behörighet, men här handlar det om försörjningsberedskap, som ju handlar om statens grunduppgifter också på Åland.

I ett samtal tidigare i dag med minister Saarikko bekräftade hon också detta till mig — tack för det beskedet. Jag hoppas att ekonomiutskottet också i sitt utlåtande kunde överväga att nämna den här saken, även om det torde vara osannolikt att en åländsk aktör skulle behöva ta del av instrumentet.

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

Men det finns en enorm osäkerhet och oro i samhället. Om vi med säkerheter, statsborgen och i yttersta fall lån samt genom våra uttalanden kan minska på osäkerheten är det i hela samhällets fördel, samtidigt som vi får hoppas att läget aldrig ska bli så allvarligt att vi behöver använda det här instrumentet.

Puhemies Matti Vanhanen: Yhteenvedo ruotsiksi.

[Tulkki esittää puheenvuorosta suomenkielisen yhteenvedon]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Essayah.

15.01 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Takaus- ja lainaohjelma on varmasti tarpeellinen markkinoitten vakauttamiseksi, ja varmasti oppositiosta löytyy myöskin tukea näille EU-tason toimenpiteille, joita lähdetään sitten tuolla energianeuvostossa hakemaan. Mutta ei nyt ole syytä ummistaa silmiä siltä, että kuitenkin tämän energiakokonaisuuden yhteydessä puhumme myöskin Fortum-Uniperista eli tästä kokonaisuudesta, jossa kyllä valtion omistajaohjaus on — no, sanotaanko kauniisti: siinä on ollut toivomisen varaa. Ja jos ajatellaan nyt tätä tilannetta, että tällä hetkellä Solidiumin kautta ollaan hankkimassa Fortumille 2,35 miljardia rahaa markkinoilta, niin onhan tämä aika erikoinen tilanne, että meillä omistaja on hankkimassa rahoitusta tälle yritykselle.

Arvoisa valtiovarainministeri, millä me pidämme huolen siitä, että nämä rahat eivät itse asiassa sitten valu Uniperin rahoittamiseen jälleen kerran? Millä me pystymme varmistamaan, että suomalaiset veronmaksajat eivät yhä suurempaa siivua ole ottamassa Saksan energiamarkkinoitten virheistä ja saksalaisen energiapolitiikan virheestä? Koska vaikka rahat tulisivat Fortumille, niin se samalla vapauttaa Fortumin kassaa käyttämään rahoitusta jälleen kerran tytäryhtiönsä hyödyksi.

Pyydän vastauksia, arvoisa valtiovarainministeri.

Puhemies Matti Vanhanen: Pääministeri.

15.03 **Pääministeri Sanna Marin:** Arvoisa puhemies! Tähän edustaja Mykkäsen kysymykseen: Nämä ovat niitä asioita, mitä olemme tunnistaneet. Näitä valtiovarainministeriössä paraikaa arvioidaan, ja olemme toki tehneet vaikuttamistyötä komission suuntaan ja aikaisemmin nostaneet näitä kysymyksiä esiin, ja nyt juuri arvioidaan sitä, mikä olisi nopein tapa, tehokkain tapa puuttua tähän asiaan myös EU-tasolla. Me tiedämme, että komissio harkitsee erilaisia toimenpiteitä. Ilman muuta nämä kysymykset, mitkä tässä esiin nostettiin — esimerkiksi EMIR-lainsäädännön, delegoidun asetuksen, näiden erilaisten vaakuusvaatimusten osalta — ovat niitä, joista me pidämme komission suuntaan keskusteluyhteyttä, mutta vielä komissio ei ole tehnyt omia esityksiänsä. Me tietenkin proaktiivisesti pyrimme vaikuttamaan, mutta komissio tulee tällä viikolla todennäköisesti esittelemään joitakin keinoja tämän tilanteen rauhoittamiseksi.

Meidän ymmärryksemme on myös se, että tähän johdannaismarkkinaankin tulisi joitakin esityksiä, mutta me emme ole vielä näitä nähneet, joten odotamme, että tämän viikon perjantaina, kun ministerit kokoontuvat, saamme komissioltakin ehdotuksia näihin liit-

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

tyen. Mutta nämä asiat, joita mainitsitte, on tunnistettu, ja valtiovarainministeriössä tätä työtä tehdään.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Saarikko.

15.04 Valtiovarainministeri Annika Saarikko: Arvoisa puhemies! Sellainen tarkentava huomio vielä, että koska tämä kaikki nyt on tässä vaiheessa lainavaltuutta, takausvaltuutta, niin jokaisen yhtiön asia, mikäli sellaiset tulisivat käsiteltäväksi, arvioidaan erikseen. Tämä ei ole siis avoin sekki, vaan tämä arvioidaan kunkin yhtiön kohdalla erikseen. Se edellyttää yhtiöltä itseltään aktiivisuutta valtioneuvoston suuntaan ja tietenkin myös hyvää ennakkointia. Työ- ja elinkeinoministeriö antaa kustakin yhtiöstä lausunnon, katsotaanko ehtojen täyttyvän nimenomaan tämän viimesijaisuuden näkökulmasta, että kaikki muut tahot, markkinaehtoiset ratkaisut pankkien rahoittamana ja yhtiöiden omistajan kautta, on arvioitu läpi.

On aivan oikeutettua kysyä, että ”no, miksi pankit eivät rahoita näitä”. Siksi, että nämä käteisvakuusvaatimukset ovat valtavan suuria yhtiön liikevaihtoon nähden ja myös pankilla on omaa sääntelyä ja rajoitteita siitä, mihin he voivat rahoitusta antaa. Mutta siltikin tähän asti tilanne on ollut hyvä: markkina-, normaali pankkirahoitus on ollut näille yhtiöille mahdollista. Myös Kuntarahoitus on nyt ilmoittanut julkisesti, mitä pidän erinomaisena, että heillä on mahdollisuus ja halu tukea tätä tilannetta julkisomisteisten yhtiöiden osalta.

Sitten kysymys Fortum-Uniperin asemasta. Fortum voi käyttää näiden ehtojen mukaisesti tätä rahoitusta vain näihin vakuusvaatimuksiin toimiessaan pohjoismaisessa johdannaispörssissä. Tätä rahaa voi käyttää vain siihen.

Mitä tulee tähän koko lainavaltuusohjelmaan koskien näitä muita yhtiöitä, niistä on rajattu pois Uniperin kaltainen toimija, joka vaikka erikseen voisi teoriassa tulla sitä pyytämään, koska se on rajattu nimenomaan Suomen kannalta merkittäviin sähköntuotantoyhtiöihin.

Puhemies Matti Vanhanen: Minuutin vastauspuheenvuorot jatkuvat. — Edustaja Tavio.

15.06 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Poliittisen eliitin Euroopan unionissa rakentama sähkömarkkinajärjestelmä on epäonnistunut. Laskun siitä joutuu nyt maksamaan tavallinen kansa, sähköä käyttävät ihmiset, eli kaikki.

On myönnettävä, että nyt joudutaan valitettavasti tätä johdannaismarkkinaa ja sähkömarkkinaa pelastusrahoittamaan, kunnes se saadaan perussuomalaisten esittämällä tavalla korjattua ja kohti parempaa. Huomautan, että nyt käsillä oleva lainatarve ei kuitenkaan olisi niin suuri, elleivät Uniper-neuvottelut Saksan kanssa olisi epäonnistuneet. Ihmettelen siitä, että nyt puhutaan tästä 10 miljardista myös julkisuuteen jatkuvasti, vaikka hallitus antoi jo tänään 2,35 miljardia lainaa Fortumille, eli yhteensä samaan tarkoitukseen on jo 12,35 miljardia menossa. Kysyn: [Puhemies koputtaa] mikä tämän lainoituksen yläraja on?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Koskinen.

15.07 Johannes Koskinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä tilanne korostaa taas vanhaa viisautta, että markkinavoimat ovat hyvä renki mutta huono isäntä.

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

Erityisen tärkeää on näiden välttämättömyyshyödykkeiden osalta sääntelyn olla sellainen, että ylivoimaisessa tilanteessa on keinoja puuttua puhtaaseen markkinahinnoitteluun. Tässä on selvästi ollut aukkoja Uniperin osalta. Tämä Saksan tiukka lainsäädäntö osoittautui järjestömäksi tällaisessa tilanteessa, jolloinka tällainen ulkoinen tsunami tulee markkinoille, ja kuinka siinä reagoidaan ja kuinka nopeasti, niin se tietysti minimoi sitten yhteisiä tappioita.

Tässä johdannaismarkkinoiden ja sähkömarkkinoiden tilanteessa vaikeuskerrointa tulee siinä, että tarvitaan sekä eurooppalainen sääntely kuntoon ja huomioimaan ne force majeure -tilanteet että sitten sen täydentäminen kansallisilla toimilla. Toimet ovat nopeita juuri tämän hintakaton aikaansaamiseksi, ja ylipäänsä poikkeustilanteissa on oltava puuttumismahdollisuudet niin, että ei jouduta järjestömiin hintoihin.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Grahn-Laasonen.

15.09 Sanni Grahn-Laasonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Talousvaliokunta tulee käsittelemään valiokunnassa sekä tämän nyt käsittelyssä olevan hätäratkaisun että myös tätä edustaja Essayahin esille nostamaa Fortum-Uniper-kokonaisuutta, jotka tietysti linkittyvätkin toisiinsa. Se, mihin huoli nyt kiinnittyy, on Suomen EU-vaikuttaminen ja se, miten vahvasti vaikutetaan. Täällä pääministerin suulla kuulumme, että odotetaan komission esitystä. Mutta se ei riitä: täytyy olla oma-aloitteisia ehdotuksia, esityksiä niihin pöytiin varmistamaan sitä, miten suomalaisten etua valvotaan eurooppalaisissa pöydissä nyt, kun sähkömarkkinoiden pelisääntöjä laitetaan todella nopealla aikataululla uusiksi, miten meidän ehdotuksien mukaan sähkömarkkinaa nyt vakautetaan ja hintaa suitsitaan niin, että saadaan kestäviä ratkaisuja, ja miten varmistetaan se, että riskinä ei ole, että kun Suomi ja Pohjoismaat tekevät omia kansallisia ratkaisujaan, niin EU sitten keskittyy pelastamaan Saksa.

On luonnollista, että tässä tilanteessa Suomi ja — niin pitää ollakin — Suomen ministerit valvovat siellä suomalaisten etua. Tässä ovat isot eurot kyseessä. Mutta samaan aikaan kyllä jaan myös sen tilannekuvan, joka täällä hyvin on nostettu, että tarvitaan myös sitä eurooppalaista yhtenäisyyttä, sillä juurisyy on Putinin sodassa ja joka hetki hän nauttii siitä, jos Eurooppa on hajallaan.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kalli.

15.10 Eeva Kalli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt on tosiaan tärkeää muistaa, mistä tämä tilanne ennen muuta johtuu, ja sehän ennen muuta johtuu Venäjän sotatoimista ja Euroopan riippuvuudesta venäläisestä maakaasusta. Putin haluaa saada Euroopan polvilleen ja että kääntyisimme täällä toisiamme vastaan ja että lopulta tukemme Ukrainalle murenisi, mutta me emme tietenkään anna sen tapahtua, vaan toimimme määrätietoisesti ja toimimme yhtenäisesti niin kansallisesti kuin EU-tasolla. Tämä edellyttää monipuolista työkalupakkia ja monia toimia. Tarvitsemme markkinan vakauttamiseksi toimia, kuten täällä tänään käsittelemämme paketti. Tarvitsemme EU-tasoisia linjauksia sähkömarkkinoiden pelisääntöjen päivittämiseksi. Niihin on tässäkin keskustelussa jo useasti viitattu. Tarvitsemme myös budjettiriihessä linjattuja päätöksiä, joilla tullaan vastaan tavallisia kotitalouksia, autetaan niitä selviytymään kohtuuttomista sähkölaskuista. Ja tarvitaan tietysti myös päätöksiä, jotka kannustavat investoimaan puhtaaseen sähköntuotantoon.

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

toon, ja voimme parantaa omaa omavaraisuuttamme ja riippumattomuuttamme Venäjän energiasta.

Puhemies Matti Vanhanen: Puhujalistaan, edustaja Soinikoski. — Hetkinen, oli vielä ministeri Tuppurainen pyytänyt tähän.

15.11 Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen: Puhemies! Vastaan niihin muutamiin puheenvuoroihin, joissa viitattiin omistajaohjaukseen ja Fortum-Uniperiin.

Aloitan toteamalla sen, että Saksa rahoittaa Uniperia, se rahoittaa Uniperin vakuusvaatimukset, ja siinä tänään julkistetussa valtion omistajapäätöksellä tehdyssä Solidiumin kautta toteutettavassa lainajärjestelyssä Fortumille on kysymys meidän suomalaisten omistaman Fortumin tilanteen ottamisesta haltuun. Me emme voi antaa tilanteen mennä niin pahaksi, että tämä Putinin käynnistämä sota ajaisi Fortuminkin polvilleen, vaan meidän täytyy huolehtia, että tämä kolmanneksesta Suomen sähköntuotannosta vastaava yhtiö on toimintakykyinen.

Järjestely on tehty aikataulun vuoksi erillisenä tästä muusta kansallisesta ratkaisusta, mutta sen ehdot ovat pääosin samat. Ne ovat erittäin tiukat ehdot. Me haluamme pitää Fortumin pystyssä, mutta me olemme hinnoitelleet tämän riskin, mikä tähän rahoitukseen sisältyy. Fortumilla on aikaa syyskuun loppuun saakka ottaa tämä järjestely käyttöönsä. Se itse arvioi markkinatilanteesta, johdannaispörssin tilanteesta riippuen, onko syytä realisoida tämä erittäin katkera lääke, jonka valtio kuitenkin on halunnut tarjota, koska se tilannekuva meillä on tässä salissa yhteinen: suomalaisia sähköyhtiöitä ei voi päästää Putinin edessä polvilleen.

Puhemies Matti Vanhanen: Saarikko.

15.13 Valtiovarainministeri Annika Saarikko: Arvoisa puhemies! Kommentoin vielä lyhyesti tätä EU-vaikuttamista, mihin jo pääministeri osaltaan viittasi: Aivan oikein, se tunnustetaan tässä salissa, että tämä kansallinen ratkaisu valmistella laina- ja takausohjelma pitää tehdä siksi, että meillä ei ole varmuutta, että järjestelmätason muutoksia EU:ssa tapahtuisi nopeasti. Mutta kyllä Suomi vaikuttaa niiden eteen kaikin mahdollisin tavoin. Viimeksi eilen olen keskustellut siitä euroryhmän puheenjohtajan kanssa, ja aivan varmasti Suomi tulee esittämään muutoksia nimenomaan tähän edustaja Mykkäsen esiin nostamaan käteisvakuusvaatimukseen ja sen kohtuullisuuteen ottaen huomioon oman tuotannon ja muut mahdolliset vakuudet, joita voitaisiin hyödyntää. Mutta samalla sanon senkin, että järjestelmä normaaliolosuhteissa — niin kuin ministeri Lintilä sanoi — on tarkoitettu tuomaan vakautta. Nyt tässä kriisin keskellä meidän ei kannata luopua kaikista niistä seikoista, jotka esimerkiksi mahdollistavat meille järjestelmän, jossa on voitu tehdä kahden vuoden sopimuksia niin kuin turvallisin mielin sekä kuluttajan että sähkön tuottajan ja ostajayhtiön näkökulmasta. Uskon, että tätä kukaan täällä ei tarkoittanutkaan, mutta haluan alleviivata: tarvitaan poikkeusolosuhteissa poikkeuksellisia ratkaisuja, mutta järjestelmän peruslähtökohdista kannattaa pitää kiinni. Aivan samoin tuen edustaja Kallin puheenvuoroa siinä.

Tämä ongelma on nyt niin monisyinen: On kotitalouksien tukeminen, jossa hallitus on tehnyt omat, järeät esityksensä ja käsittelee niitä mielellään mahdollisimman nopeasti

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

eduskunnan kanssa. On tuotantoon liittyvät kysymykset, omavaraisuuteen ja sähkön saatavuuteen liittyvät kysymykset. Ja alleviivaan myöskin kansalaisten mielenrauhan näkökulmasta: Tämä tilanne on vakava, mutta se on johdannaispörssiongelmia, käteisvaatimusongelmia, jota autetaan viimesijaisesti lainalla, ja tämä ei liity huoleen sähköntuotannosta. Se liittyisi vain siinä tapauksessa, jos kaikki tämä epäonnistuisi — lainaa ei olisi, yhtiöt romahtaisivat, ja ne päätyisivät ulkomaisiin käsiin. Tätä skenaariota estääksemme, nyt ei ole kysymys tuotannosta vaan näiden yhtiöiden kyvystä pärjätä tässä merkillisessä muuttuneessa, levottomassa toimintaympäristössä sähkön johdannaismarkkinoilla.

Puhemies Matti Vanhanen: Puhujalistaan. — Edustaja Soinikoski.

15.15 Mirka Soinikoski vihr: Arvoisa puhemies! Poikkeukselliset kriisiajat vaativat edelleen poikkeuksellisia toimia. Hallituksen kymmenen miljardin euron laina- ja takausohjelma energia-alalle on ainutlaatuinen varotoimi, jolla vakautetaan sähkömarkkinoiden toiminta ja energiayhtiöiden toimintakyky kaikissa tilanteissa. Tämä suunniteltu toimenpide turvaa kansalaisten sähkönsaantia tilanteessa kuin tilanteessa. Ilman tätä rahoitusinstrumenttia monet energiayhtiöt olisivat olleet vaarassa kaatua, ja se olisi vaikeuttanut suoraan sekä kansalaisten että yritysten arkea.

Politiikan tärkein tehtävä on luoda ihmisille toivoa paremmasta ja vakauttaa yhteiskunnan arkea. Varmistamalla energiayhtiöiden toiminnan luomme vakautta ja luottamusta ihmisten elämään. Jokainen jo tehty ilmastoteko uusiutuvaan energiaan siirtymiseksi on nyt kullan kallis. Ihmettelen siis suuresti puheita ilmastoposeerauksesta.

Arvoisa puhemies! Tämä hallituskausi ei ole ollut helppo. Siihen on mahtunut globaali koronapandemia, Venäjän raaka hyökkäys Ukrainaan ja sodan aiheuttama energiakriisi. Näiden rinnalla on hillitty ilmastomuutosta ja katkaistu kasvavaa eriarvoisuutta. Monella mittarilla Suomi on onnistunut muita maita paremmin kriisien hoitamisessa. Kriisien keskelläkin olemme ottaneet askeleita kohti hiilineutraalia hyvinvointivaltiota.

Oppositio on ollut aiheellisesti huolissaan valtion kasvaneesta velasta. Velkamäärää pitää kuitenkin suhteuttaa kulloinkin vallitsevaan tilanteeseen. Kaikki euromaat ovat joutuneet ottamaan velkaa ja myöntämään hätäpaketteja energiayhtiöilleen. Rahaa ei voi jaella löysin perustein, siksi tuen ehdot ja korko ovat hyvin tiukat. Sähkömarkkinatuki on tarkoitettu aivan viimesijaiseksi keinoksi turvata kansalaisten ja yritysten sähkönsaantia.

Arvoisa puhemies! Yhden asian on oltava kristallinkirkas kaikille: syy energiakriisiin on Venäjän aloittamassa hyökkäyssodassa. Kasvaneet energianhinnat ovat se hinta, mitä me eurooppalaiset joudumme sodasta maksamaan. Se on kuitenkin pieni hinta verrattuna ukrainalaisten kärsimykseen. Viime aikoina on saatu viitteitä siitä, että EU:n asettamat pakotteet venäläiselle fossiilienergialle todella toimivat. Se on rohkaiseva havainto ja kannustaa meitä jatkamaan pakotteita. Tavoitteen tulee olla, että Eurooppa luopuu pysyvästi Venäjän fossiilisten polttoaineiden tuonnista. Jotta onnistumme siinä, meidän on vahvistettava energiaomavaraisuuttamme ja korjattava sähkömarkkinoiden pelisääntöjä. Energiatukipaketti on yksi toimi, jolla sähkömarkkinoiden toimintakyky turvataan lyhyellä aikavälillä. Luvitusjärjestelmän sujuvoittaminen on toinen. Pitkällä aikavälillä meidän on siirryttävä puhtaaseen ja hajautettuun energiantuotantoon, joka turvaa sähkönsaannin kaikissa tilanteissa kaikkialla Suomessa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Juvonen.

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

15.18 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Hyvät kansanedustajat! Tällä lisätalousarviolla hallitus ottaa käytännössä energiayhtiöiden riskejä vastuulleen kymmenen miljardia euroa. Julkisuudessa esiintyneiden tietojen perusteella kyse on merkittävältä osin Fortumista, jonka riskitaso on noussut pilviin. Onkin selvää, että omistajaohjaus on Fortumin kohdalla epäonnistunut täysin. Sen sijaan, että Fortumin olisi annettu 2010-luvulla käyttää varojaan kolmannen ydinvoimalan rakentamiseen Loviisaan, pistettiin rahat ulkomaille. Tässä tehtiin suuri virhe. Nyt jokainen meistä voisi miettiä sitä, olisiko Suomen kannalta parempi, että meillä olisi yksi ydinvoimala enemmän, joka tuottaisi edullista kaukolämpöä pääkaupunkiseudun tarpeisiin.

Vastineeksi tästä vakuudesta on pyrittävä ehdottomasti rajoittamaan sähköyhtiöiden mahdollisuutta korottaa sähkön hintaa. Kansalaiset, yritykset ja maanviljelijät odottavat kauhulla tulevaa talvea, mutta pelko myös tulevista vuosista on mielessä. Sähkölaskun rinnalla on myös lasku sähkönsiirrosta. Voiko se kallistua entisestään? Millään nyt tehtävällä toimella ei saa aiheuttaa tilannetta, jossa sähkön kohtuuttomat hinnankorotukset jäisivät pysyviksi.

Arvoisa puhemies! On outoa, miksi windfall-veron säätämisestä joidenkin sähköyhtiöiden kohtuuttomien voittojen verottamiseksi ei ole päätetty vaan ainoastaan sen selvittämisestä on päätetty, mikä käytännössä tarkoittaa sitä, että veroa ei tällä hallituskaudella tule. Miksi ihmeessä tuulivoimabisisneksiä ei haluta ihan oikeasti verottaa, vaan ainoastaan puhutaan niistä vähän ikään kuin näön vuoksi? Ranskan presidentti Macron totesi juuri tänään, että windfall-vero on tehokkain ja oikeudenmukaisin tapa puuttua energiabisneksen epäkohtiin. Mikäli sellaista ei tule EU:n tasolla, hän sanoo Ranskan tarkastelevan asiaa kansallisella tasolla. Euroopan energiaministerit kokoontuvat syyskuun 9. päivä keskustelemaan toimenpiteistä kasvavien energiakustannusten hillitsemiseksi. Ratkaisuehdotuksiksi on esitetty windfall-veron ohella muun muassa energian johdannaiskaupan jäädyttämistä ja maakaasun hintakattoja. Hyvä hallitus, kysynkin teiltä: onko Suomi valmis tukemaan EU:n laajuista suunnitelmaa energiayhtiöihin kohdistuvaksi windfall-veroksi, ja jos ei, niin miksi?

Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeriön budjettipäällikkö Mika Niemelä totesi 27.8.2022 Helsingin Sanomissa, että vihreään siirtymään olisi hallitus voinut laittaa rahaa maltillisemmin. Hallituksen puusilmät on saatava auki.

Yleinen inflaatio tulee heikentämään suomalaisten tilannetta kohtuuttomasti — tämä on vasta ensimmäinen. Fortumin alkuvuoden tappiot olivat 12 miljardia, hoitajia puuttuu, ja Venäjän hyökkäyssota ei laannu. Meillä on energia-, kaasu-, sähkö-, ruoka- ja terveydenhuollon kriisi. Kun rahalla saa vähemmän, silloin säästetään. Ostovoima hiipuu, ja kotitalouksia — perheitä, yksinhuoltajia, eläkeläisiä — ja yrityksiä tulee kaatumaan. Olemme menossa alamäkeen. Meidän täytyy tehdä paljon toimia.

Me perussuomalaiset olemme esittäneet energia- ja sähkökriisiin muun muassa tehoreservin käyttöönottoa eli hiilivoimaloita. Lisäksi turve on otettava käyttöön niissä voimaloissa, joissa se on mahdollista.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Räsänen.

15.22 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! Olemme tällä vaalikaudella jälleen kerran poikkeuksellisessa tilanteessa, jota olemme yhdessä ratkaisemassa jättimäisellä valtion velanotolla, mikä tämän vuoden osalta reilusti kaksinkertaistaa nettolainanoton 18,9 miljar-

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

diin euroon. Tämän lisäksi tänään kerrottiin vielä tästä Fortumin 2,35 miljardin euron lainasta Solidiumin kautta. Lainavaraus sähkön johdannaismarkkinoilla toimiville yhteiskunnan kannalta kriittisille yhtiöille näyttäytyy näiden tietojen varassa välttämättömältä, jotta kodit eivät ensi talvena kylmenisi ja jotta sähköntuotanto säilyisi suomalaisessa omistuksessa.

Tässä eduskunnalle annetussa, kiireessä laaditussa esityksessä perustelut näin massiiviselle päätökselle ovat kuitenkin niukat. Ymmärrän myös sen, että perustelut ovat pääosin luottamuksellista tietoa sähköyhtiöiden ja TEMin ja hallituksen välillä ja eduskunta joutuu aika lailla pää pussissa tekemään jättimäistä päätöstä veronmaksajien rahojen käytöstä. Toivottavasti valiokunnat saavat tarkempaa tietoa kuin koko tämä suuri sali.

Eilen taloustieteen professori Matti Liski kysyi, miksi lainaehdot eivät sisällä vastavaikutusta — sillä varmistettaisiin, että jos yhtiö joutuu selvitystilaan, valtio saa omansa — ja onko riskiä, että lainojen hyödyt lopulta valuvat yhtiöiden voittoihin. Energiatuotanto itsessään on juuri nyt erittäin kannattavaa.

Selvää on, että etenkin valtio-omisteista Fortumia ollaan nyt miljardien energiapaketeilla pelastamassa. Fortum vastaa noin kolmanneksesta Suomen sähköstä. Yrityksellä on valtavia rahoitusongelmia ja isoja tappioita. Huhti—kesäkuussa Fortumin liikutulos romahti yli yhdeksän miljardia euroa tappiolle. Koko alkuvuoden tulos oli 12 miljardia tappiota, ja tulokseen vaikuttivat juuri nuo saksalaisen tytäryhtiön Uniperin miljarditappiot. Eduskuntakeskustelu tästä tapaus Uniperin hoitamisesta olisi tässä yhteydessä, tai sitten torstain pääministerin energiapolitiikan ilmoituksen yhteydessä, tärkeää: miten suurelta osin nyt tehtävä päätös johtuu siitä, miten tämä Uniper-kokonaisuus on Suomessa hoidettu?

Arvoisa puhemies! Hallitus tekee nyt akuutissa kriisissä hätäpaketteja niin kuluttajia kuin nyt tällä kertaa yhtiöitä varten, mutta samalla olisi nyt tärkeää luoda pohjaa energiapolitiikan terveemmälle tulevaisuudelle. Tällä hetkellä kuluttajat ovat varsin eriarvoisessa asemassa keskenään. Tänään aamulla yhdeksän ja kymmenen välillä jotkut maksoivat sähköstään lähes 70 senttiä kilowattitunnilta, toiset selvisivät neljällä sentillä. Olisi tärkeää rakentaa kuluttajien ja yhtiöiden välille järjestelmää, joka kannustaa yhtä lailla kaikkia kuluttajia säästämään ja käyttämään sähköä tarjonnan mukaisesti. Ja vielä tärkeämpää olisi purkaa sähkön kysynnän ja tarjonnan välistä epäsuhtaa, luoda pohja ohjelmalle, joka kannustaa monipuoliseen investointiin sähköntuotantoon ja siten vahvistaa energiaomavaraisuutta. Valitettavasti viime vuosikymmeninä — itse muistan tässä salissa vuodesta 95 lähtien istuneena — keskustelu sähköntuotannosta on useimmiten painottunut pikemminkin sen jarruttamiseen ja erilaisten byrokraattisten kynnyksien luomiseen, etenkin kun on keskusteltu ydinvoimasta tai vaikkapa turpeesta.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Harjanne poissa. — Edustaja Niikko.

15.27 Mika Niikko ps: Arvoisa puhemies! Suomalaiset ovat historiallisen kriisin kourissa, ja rehellisesti sanottuna hallitus ei taida ymmärtää, millaisessa kurimuksessa sadattuhannet sähkösopimuksen tehneet asiakkaat ovat.

Arvoisa valtiovarainministeri Saarikko, haluan teille avata yhden esimerkin, mitä ette ehkä ole havainnut: Konkurssin välttämiseksi ja oman vakavaraisuuden mahdollistamiseksi monet yhtiöt tekevät nyt sillä tavalla, että ne irtisanovat toistaiseksi voimassa olevia sopimuksia. Kokkolan Energia on juuri lähettämässä kirjeen tuhansille asiakkaille, jotka eivät asu siinä sähkön tuottamisen piirissä ja joilta he irtisanovat sopimuksen. Näin toimii

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

moni muukin yhtiö Talouselämän verkkolehden mukaan. Kymmenkunta yhtiötä keskittää myyntiä nyt omille asiakkailleen, jotka asuvat siinä alueella. Seinäjoen Energia myy asiakkaille tällä hetkellä sähköä 6,8 senttiä kilowattitunti ja ensi kuun alusta 10,2 senttiä.

Arvoisa ministeri, nämä ihmiset, joilta nyt irtisanotaan sähkösopimus, toistaiseksi oleva sopimus, joutuvat etsimään uuden paikan, mistä he saavat sähköä, ja nyt kun katsotaan tätä Fortumia, jota me tänään täällä avokätisesti tuemme, niin he myyvät tänään kahden vuoden sopimusta hintaan 42,67 senttiä kilowattitunti. Nyttien kun useita kymmeniätuhansia asiakkaita pakotetaan pois näistä yhtiöistä, pienistä yhtiöistä etsimään uusi paikka, niin he menevät näköjään Fortumin luo, koska pörssisähkön hinta tänään oli 57,9 senttiä kilowattitunti. Arvoisa ministeri, minä kysyisin ihan vilpittömästi nyt: eikö tämä ole kuluttajan kannalta hyvin eriarvoista toimintaa Suomessa, kun heitä kohdellaan tällä tavalla? Tämä koskettaa isoa osaa suomalaisista, koska yksi kolmasosa sähkösopimuksista on toistaiseksi voimassa olevia sähkösopimuksia tässä maassa, ja nyt kun vasta ensimmäiset yhtiöt ovat tekemässä näin ja muut tulevat perässä, niin kysynkin, arvoisa hallitus: mitä te teette näitten ihmisten hyväksi, joilla ei ole mitään muuta vaihtoehtoa kuin tarttua näihin kalliisiin sähkösopimuksiin? — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.30.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 17.21.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 4 käsittelyä.

Keskustelu jatkuu. — Edustaja Essayah poissa, edustaja Purra poissa, edustaja Lohi poissa, edustaja Kauma poissa. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

17.21 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Tuossa kun tämä lisätalousarvioesitys ja siihen liittyvä laina-/tukupaketti tulivat julkisuuteen, tuli sellainen lentävä lause, että on keksitty uusi rahayksikkö. Eli meillä on sellainen rahayksikkö kuin miljardi. Aikaisemmin eduskunnassa puhuttiin ehkä miljoonista, mutta nyt lentelee jatkuvasti miljardeja, ja se on niin valtavan iso raha, että väitän, että suurin osa meistä ei pysty tosiasiallisesti käsittämään, millainen raha se on. Mitä se vaatii, että kansantalous tuottaa meille miljardin? Mitä se vaatii, että kansantalous tuottaa meille kahdeksan miljardia, jolla pääomitettiin Fortumia jo aivan alun perin? Kysymys on rahasta, jolla hankitaan Suomelle uudet hävittäjäkoneet, samassa suuruusluokassa — Puolustusvoimien suurin hankinta, josta monet olivat sitä mieltä, että siihen ei ole varaa. Sellainen raha meni yhteen yhtiöön aivan hetkessä sähköpostiviestin pohjalta. Näin ainakin meille on kerrottu. Se on se, mitä meille eduskunnassa ylipäänsä on kerrottu koko asiasta. Eihän meille paljon mitään olekaan kerrottu.

Perussuomalaiset vaativat eduskuntaa koolle kesällä. Eduskuntaa ei kutsuttu koolle kesällä, annettiin vain talousvaliokunnalle joitain tietoja ja heidän suunsa suljettiin sisäpiirimääräyksillä. Eihän näin voida toimia demokratiassa, mutta näköjään voidaan toimia.

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

Tässä asiassa pitäisi kysyä, minne rahat johtavat, koska jos energia on häviämätöntä Einsteinin keksimän lain perusteella, niin kyllä se rahakin varmaan on tietyllä tavalla häviämätöntä. Eli kun rahaa otetaan miljarditolkulla yhdestä taskusta ja laitetaan liikkeelle, niin johonkin taskuun se päättyy. Kuka tässä lopulta on se voittaja?

Mistä tämä energiakriisi johtuu? Se johtuu pohjimmiltaan siitä, että Eurooppa on omassa ylimielisyydessään ja typeryydessään tehnyt itsestään riippuvaisen Venäjän energiasta ja sitä kautta saattanut itsensä tilanteeseen, jossa Venäjä pystyy tosiasiallisesti kiristämään sitä. Tätä tilannetta on pahennettu näiden kaasuputkittajien, Lipposten ja kumppaneiden, työn ohella sillä, että Eurooppa on oma-aloitteisesti, lähinnä vihreiden ja vastaavien pyrkimyksistä sulkenut hiili- ja ydinvoimaa ennalta, ennen kuin on ollut korvaavaa voimaa tilalle. Itse asiassa ydinvoimaahan ei loppujen lopuksi voida edes korvata, vaan se tulee jäämään ihmiskunnan energianlähteeksi pysyvästi. Vaikka tuulella ja auringolla voidaankin tuottaa tietyllä tavalla energiaa useimpiin tarpeisiin, niin kuitenkin ydinvoima tulee jäämään sinne pohjille perusvoimaksi jossain muodossa. Hiilivoima voidaan jollain aikavälillä ajaa alas, mutta ei kuitenkaan näin nopeasti. Tämä on johtanut siihen, että kaasulla on käyty korvaamaan hiilivoimaa ja pahennettu sitä Venäjän-riippuvuutta.

Nyt tähän sähkön markkinaa, mihin tämä perustuu, on luotu järjestelmä, joka on aivan liian haavoittuvainen. Eli jos sähkön hinta tosiaan Euroopassa määriytyy sen mukaan, mikä on kallein tuotantomuoto, ja suomalaisten sähkön hinta määriytyy sen mukaan, mikä on Euroopassa energian hinta, niin me olemme aivan kestäättömässä tilanteessa, koska sähkö on perustarve.

Meidän on vähintäänkin päästävä siihen tilanteeseen, että olisimme sähkön suhteen omavaraisia emmekä joutuisi tällaiseen hintakurimukseen, että jos jossain päin Eurooppaa tulee energiakriisi, niin suomalaiset joutuvat maksamaan sen laskun. Eli tässä tapauksessa me käytännössä maksamme muiden eurooppalaisten tekemistä huonoista energiapolitiittisista päätöksistä, ydinvoimasta luopumisesta, hiilivoimasta luopumisesta, venäläiseen kaasuun luottamisesta — suomalaisillehan se lasku viime kädessä tästä tulee. On jo tullut Fortumissa. Kukaan ei tiedä, mikä on se piikin koko loppujen lopuksi. Jos sinne on jo kai 12,23 niittä miljardeja mennyt ja nyt tulee kymmenen miljardin lainapaketti, niin kuka sanoo, että tässä oli kaikki? Ei kukaan sitä pysty viime kädessä sanomaan.

Erityisesti ihmettelen sitä, miksi tässä tilanteessa tätä asiaa puidaan. Nyt ollaan vasta syyskuussa, kun eduskunnan istuntokausi on alkamassa. Kuka kuvitteli keväällä, että sota, jonka Venäjä aloitti Ukrainassa, tulee ratkeamaan millään tavalla myönteisesti syksyyn mennessä? Ja jos kukaan ei kuvitellut, että se tulee ratkeamaan myönteisesti syksyyn mennessä, niin kuka kuvitteli, että nämä Euroopan energia-asiat tulevat ratkeamaan syksyyn mennessä ainakaan millään myönteisellä tavalla?

Itse laitoin jo keväällä sosiaaliseen mediaan spekulaaion siitä, että voimme ensi talvena joutua säännöstelemään ruokaa. Helsingin Sanomat tarttui siihen kommenttiin ja yritti tehdä siitä häviästysjutun / onkia minulta tietoja, oliko minulla jotain sellaista informaatiota, että eduskunnassa oli puhuttu jostain ruoan säännöstelystä. Silloin se ruoan säännöstelystä puhuminen nauratti. Nyt ei ketään enää naurata mistään säännöstelystä puhuminen, mutta jos me olisimme heränneet tähän asiaan jo keväällä, olisimme ehkä käynnistäneet turvetuotantoa aikaisemmin. Sehän on sellainen polttoaine, mitä meillä suomalaisilla olisi omastakin takaa siinäkin tapauksessa, että rajat menevät kiinni ja sähkölinjat menevät poikki. Koska niin se tulee menemään: Jos Norjalta loppuu sähkö, Norja pistää sähkölin-

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

jan poikki. Eivät he tuo Suomeen sähköä, jos he itse tarvitsevat sen sähkön. He tuovat vain sen, mitä he eivät itse tarvitse. Suomen pitäisi olla omavarainen.

Hallitus on näissä asioissa aivan toivottoman myöhässä. Tämän Fortumin paketin nyt eduskunta joutuu pakkoraossa hyväksymään. Olemme taas toteamassa tosiasioita tässä salissa. Ei meillä ole tähän asiaan mitään todellista päätösvaltaa, emme me voi olla sitä pakettia antamattakaan. Tämä on tämä tilanne koko ajan, ja tämä tulee näköjään aina vain jatkumaan tämän hallituksen aikana. Ei ole mitään toivoa paremmasta, että näitä asioita voitaisiin yhtään ennakoida.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Antikainen poissa. — Edustaja Hassi, olkaa hyvä.

17.28 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Putin yrittää energian avulla hajottaa Euroopan ja tuen Ukrainalle. Tähän ansaan meidän ei pidä kävellä. Tälle hallituksen esittämälle kaiken vara -paketille tarpeen on luonut paitsi Venäjän hyökkäyssota myös fossiilienergian kriisi, joka olisi tullut eteemme muodossa tai toisessa. Kolmas seikka tämän paketin taustalla ovat monimutkaiset finanssijohdannaisriskit, jollaisista on jo karkeitakin kokemuksia vuoden 2008 finanssikriisistä. Toisaalta nyt tilanne on siinä mielessä hyvin erilainen kuin Lehman Brothers -pankin kaatumisen aloittamassa finanssikriisissä, että silloinhan taustalla oli, että pankit olivat myöntäneet suuret määrät asuntolainoja maksukyvyttömille ihmisille ja nämä lainat oli myyty markkinoilla edelleen paketoituina monimutkaisiksi finanssituotteiksi, joilla ei todellisuudessa ollut katetta. Nyt kyseessä ovat sähköyhtiöt, joilla on kyky tuottaa sähköä ja tehdä se kannattavasti. Ongelma on se, pystyvätkö ne toimitamaan asiakkailleen lupaamansa määrän sähköä lupaamallaan hinnalla ja hankkimaan tarvittavat vakuudet.

On selvä asia, ettei valtio voi sähköpörssin toimintaperiaatteiden vuoksi päästää kaatumaan sellaisia yhtiöitä, jotka tuottavat koteihimme ja työpaikoillemme sähköt ja pystyvät myös tekemään sen kannattavasti. Mutta tilanne on tehnyt näkyväksi myös sähkömarkkinoiden rakenteellisen ongelman, joka normaaliaikoina ei ole niin tuntuva kuin se nyt on. Pienikin määrä hyvin kallista sähköntuotantoa nostaa hintaa kaikilta. Tähän tarvitaan muutos, jos ei muuta niin ylisuurille voitoille windfall-vero, jolla voidaan rahoittaa apu energian hinnannoususta kärsiville ja myös niille investoinneille, joilla nopeutetaan irtautumista fossiilienergiasta.

Sähkön hinta vaihtelee viikon ja vuorokauden mittaan todella voimakkaasti. Esimerkiksi viime torstaina alin pörssihinta oli kolme senttiä kilowattitunti, ylin yli 25 kertaa kalliimpi, 78 senttiä kilowattitunti. Tarvitaan myös yhteiskunnan toimia kaikkien sähkönkäyttäjien kannustamiseksi siirtämään se osa sähkönkulutuksestaan alemman kulutuksen ja alemman hinnan tunteihin, minkä voi siirtää ilman, että se varsinainen palvelu, minkä energialta saamme, kärsii. Jos tässä onnistumme, se tekee kaikkien kuluttamasta sähköstä edullisempaa.

En usko, että yksikään sähköyhtiö turvautuu tähän valtioneuvoston kuin viimeisenä vaihtoehtona, ei pelkästään siksi, että korko on korkea, vaan myös siksi, että seurauksena on valtion omistusta ja asia, jota tässä keskustelussa ei vielä ole mainittu: tätä tukea käyttävä yhtiö ei voi maksaa johdolle tulospalkkiota. Jos uskomme kyynisesti yhtiöiden johdon toimivan omaa etuaan ajatellen, niin tässä on kyllä sellainen myrkkypilleri, joka varmasti hillitsee halua turvautua tähän tukeen.

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

Arvoisa puhemies! Investoinnit tuuli- ja aurinkovoimaan sekä energiatehokkuuteen lyövät kaksi kärpästä yhdellä iskulla. Ne parantavat energiaitsenäisyyttämme pysyvästi ja auttavat myös ilmastomuutoksen hillinnässä. Tämän työn tahtia meidän pitää reipastaa eikä jarruttaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

17.32 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä sähkömarkkinoiden tilanne Euroopassa on kieltämättä erittäin hälyttävä, ja siihen on Euroopan unionin alueella reagoitava. Suomi on pahassa pulassa. Nykyisellä sähkön hinnalla tuotantotalous uhkaa koko Suomesta loppua. Olen monen yrittäjän kanssa keskustellut asiasta, ja he ovat olleet vaakaasti sitä mieltä, että sähkön hinnan nousu on aiheuttamassa sen, että heidän joko pitää siirtyä yövuoroon omassa tuotannossaan tai sitten on kerta kaikkiaan lopetettava, pistettävä pillit pussiin, kun ei nykyisellä sähkön hinnalla pysty enää muuta tekemään.

Kaikkihan tämä johtuu siitä, että Venäjän hyökkäys Ukrainaan aiheutti tämän kriisin ja sen seurauksena sitten Venäjä erilaisten pakotteiden takia ja omien poliittisten tavoitteiden takia on lopettanut kaasun tuonnin Eurooppaan. Nord Stream -ykkösputki on nyt suljettu, sieltä ei tule mitään, ja kakkosputkihan on jo keskeytetty ajat sitten, niin että kaasun tulo Eurooppaan on seis. Saksa on tässä se asian ydin, koska heillehän tämä iskee ankarasti, ja se on aiheuttanut sitten Euroopan johtavana talousmahtina sen, että tässä Euroopan manteleella riehuu nyt semmoinen energian pula, jota ei ole ennen nähty.

Osittain tässä on Suomen osalta kysymys siitä, että emme ole omia kotiläksyjämme tehneet hyvin. Meillä on liian vähän sähköntuotantoa. Juuri edustaja Hassi poistui salista, ikävä kyllä — nimittäin muistan ne ajat, kun taisi olla Vanhasen kakkoshallitus ja tehtiin ydinvoimapakettia. Itsekin äänestin sen puolesta, että saataisiin Suomeen sähköä. No vihreät vastustivat ankarasti sähköntuotantoa silloin, ja minunkin nimeni on tuolla Töölönlahden rannalla olevassa häpeäpaalussa, jossa arvosteltiin, että maailma tuhotaan näillä ydinvoimaloilla. Kas kummaa, nyt he ovat innokkaasti ydinvoimaa kannattamassa. Ja sitten kun piti rakentaa Kollajan ja Vuotoksen altaat, että saataisiin lisää tuulivoimalle säätövoimaa, kuka vastusti? Vihreät tekivät kaikkensa median suosiollisella avustuksella, että niitä ei tule. Siinä menetettiin — ihan tarkkaa tietoa minulla ei ole, mutta veikkaan — 500—600 megawatin edestä tehoa, jolla olisi säätövoimaa tuulivoimalle pystytty järjestämään. Siinäkin vihreät olivat ankarasti kyseisten patojen rakentamista vastaan. Nyt me elämme tässä tilanteessa.

Nyt sitten on otettu turve Suomessa kohteeksi, jota ei saisi käyttää. Käytännössähän se tarkoittaa sitä, että kun Suomessa tehdään CHP:tä eli yleistä kaukolämmön ja sähkön tuotantoa, niin kovina pakkaspäivinä valtakunnan verkkoon tulee yli 3 000 megawatin teholla sähköä. Jos tämä vielä munataan, niin kuin suorasti sanotaan, jos tämä menee pieleen ja tämä suorastaan törkeällä tavalla laiminlyödään, niin se on sellainen menetys, että me aiheutamme itsellemme sellaisen vahingon, että tästä maasta loppuu tuotantotalous kokonaan. Kovilla pakkasilla se CHP-sähköntuotanto on maailman paras keksintö, hyötysuhde 90 prosenttia, ja kun kattilaa ajetaan turpeen ja puun yhteisseoksella, saamme maksimimäärän sekä lämpöä että sähköä siitä raaka-aineesta irti, mikä muuten ei onnistu. Samaan aikaan kun tätä emme saisi tehdä, aiheutamme itse sen, että menetämme taloutemme intensiteetin ja hallinnan.

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

Tämän takia Euroopan unionin komission pitää puuttua tähän asiaan nyt välittömästi. On aika hämmästyttävää, että sen jälkeen kun 2014 Venäjä miehitti Krimin, on Euroopan unionin komissio katsonut asiakseen seikkailla erilaisilla pikkuasioilla — on suojeltu erilaisia hyönteisiä, on puolustettu suurpetojen elämisoikeutta ihmisten pihoilla, ja varsinkin tuolla itäisessä Suomessa tuntuu, että susi on suorastaan lemmikkieläin, kun sitä komissio on tiukasti vahtinut, ja kaikkea muuta pikkusälää on tehty ja tehty valtava määrä säädöksiä. Mutta se tärkein on unohdettu, Euroopan tulevaisuuden vaaliminen ja energiahuollon varmistaminen. Se on jäänyt ihan mopen osalle.

Tämän takia Euroopan unionin komission on näihin johdannaiskauppoihin laadittava uudet säännöt, koska nykyisin sähköenergian kaupassa käytössä oleva johdannaisjärjestelmä on laadittu normaalin markkinatilanteen olosuhteissa, silloin kun kauppa käy normaalisti ja on rauhallista, ja se järjestelmä ei sovi ollenkaan tällaiseen kriisiaikaan, mitä nyt elämme. Eli se on korjattava ensimmäisenä. Jos Euroopan unionin komissio haluaa Euroopan etua ajaa, sen pitää keskittyä tähän ja lopettaa kaikki taksonomiat, LULUCF:t ja ennallistamishaaveet. Nehän ovat aivan naurettavia hankkeita. Niillä ei ole mitään tekemistä Euroopan tulevaisuuden kanssa, vaan ne ovat vain vallankäytön muoto, jota Euroopan unionin komissio ajaa.

Sitten toisekseen Euroopan unionin komissio voisi yhteistoimin Euroopan unionin jäsenmaiden kanssa asettaa Euroopassa sähkölle hintakaton. Taloustieteen professori Liski, muistaakseni Turun yliopiston professori, totesi tämän hintakaton olevan erittäin pätevä ja erittäin tehokas tapa johdannaismarkkinoiden rauhoittamiseen, ja sellaiseksi se tulisi Euroopan unionissa säätää ja tehdä se niin, että hintakatto saadaan ja saadaan asia rauhoittumaan.

Ja sitten tämä kaasun ja sähkön välinen hintasuhde pitäisi avata kokonaan niin, että molemmilla on omat markkinansa. Totta kai ne liittyvät toisiinsa, kun kaasulla tehdään varsinkin Saksassa paljon energiaa, ja sehän tämän ongelman ydin onkin.

Mutta se, että Suomessa kotiläksyt tehdään... Komission pitää tietysti tehdä ensiksi äsken mainitut läksyt, mutta Suomessa pitää tehdä ensimmäisenä se päätös nyt tänä syksynä, että Suomessa ruvetaan oikein määrätietoisesti nostamaan tuleville vuosille turvetta ensi keväästä alkaen. Nykyisillä turvevarannoilla, mitkä ovat varastoissa, selvitään ensi vuosi, ensi talvi, ensi lämmityskausi nippa nappa — jos tulee ankara talvi, emme selviä — mutta sen jälkeen meillä ovat varastot tyhjä. Tälläkin hetkellä meillä ajetaan kattiloihin arvokasta kuitupuuta ja tukkipuuta aivan tietoisena siitä, että rikotaan hallitusohjelmaa, tehdään valtavaa vahinkoa Suomen metsissä ja arvokas turve jää soille, kun sitä ei saa käyttää sen verotuksen takia.

Verotuksessa pitää turpeen verot poistaa. Sitten pitää turveurakoitsijoille ja sillä alalla työtä tekeville kunnianpalautus suorittaa, niin että työt aloitetaan ensi keväänä täysillä ja tehdään se noin 15 terawattituntia eli 15 miljoonan motin määrä turvetta varastoon tulevia vuosia varten, ja pitkä näkymä tulevaisuuteen, että tätä harjoitetaan, ja arvopuu jalostetaan sellunkeitossa tuolla sellutehtaalla ja sahapuut eli tukit viedään sahoille. Jos tätä emme tee, olemme sellaisissa vaikeuksissa, joita ei ole ennen nähty.

Lopuksi, arvoisa puhemies, totean vielä sen, että kaikki nämä päätökset, myös päästökaupan virheet, joita tietoisesti tässä maassa edelleen harjoitetaan näköjään — palaan siihen toisessa puheenvuorossani — on oikaistava ja Suomelle on luotava tulevaisuuden näköala. Näin ei kerta kaikkiaan voi enää jatkaa.

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Sankelo poissa. — Edustaja Kemppi, olkaa hyvä.

17.40 Hilkka Kemppi kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia edustaja Hoskoselle varsin väkevästä puheenvuorosta. Erityisesti tuo Euroopan unionin yhteinen sähkön hintakatto on erittäin kannatettava asia tässä kohtaa.

Sähkö on totta tosiaan yksi Venäjän sodankäynnin aseista, ja me tunnemme sen selkäpiissä tällä hetkellä ympäri Suomen. Tänään aamulla olin Iitin torilla, ja kyllähän se niin on, että joka ikisen suomalaisen murheena ja mielen päällä on tällä hetkellä sähkön hinta. Kaikki tuki hallitukselle sähkökriisistä selvitäksemme.

Venäjän valmistautuminen hyökkäyssotaan vähentämällä kaasutoimituksia käynnisti tämän energiakriisin noin vuosi sitten syksyllä, ja nyt sodan ja pakotteiden myötä se on vain syventynyt. Sähkön tukkuhinta on noussut ennätyslukemiin, ja talven lämmityskausi on vasta tulossa ja tietenkin haastaa tätä saatavuutta vielä entisestään, mutta myös sähkömarkkinoita, joista olemme tänään puhuneet. Tavalla tai toisella sähkökriisi koskettaa jokaista suomalaista, ja ajattelen, että tilanne on tällä hetkellä varsin karmiva.

Tässä esityksessä puhutaan härskistä miljardiluokan summasta, mutta tämä esitys on välttämätön päätös tässä tilanteessa. Onneksi tämä ei kuitenkaan ole sähköyhtiöille avoin šekki, kuten tässä salissa on aiemmin sanottu — siitä totesi valtiovarainministeri Annika Saarikkokin jo aikaisemmin —, eli nämä lainoitusehdot ovat erittäin tiukat. Sähkömarkkinat tulee ilman muuta tervehdyttää, ja valtion lainoituksen ja takauksen tavoite on loppujen lopuksi turvata kaikissa olosuhteissa lämpö kodeissa. Ilman sitä meistä harva kyllä selviää. Se on ainoa oikea tavoite tässä kohdassa.

Uhkakuva on tietenkin se, että markkinaehtoinen rahoitus tyrehtyy ja sähköntuottajat ajautuvat likviditeettikriisiin. Uhkakuva on se, että ne alle kymmenen sentin hyvät sopimukset, joihin moni tällä hetkellä Suomessa nojaa, kun omasta sähkösopimuksestaan sopii, kaatuvat, kun yhtiöt eivät ole hinnoitelleet riskiä riittävästi. Johdannaismarkkinasääntöjen mukaan sähkönmyyjän on turvattava ostajan asema asettamalla sähkön tulevaa hintaa vastaava käteisvakuus johdannaispörssin tilille. Käteisvakuudet on täytettävä lyhyessä ajassa, ja tietenkin, jos niitä ei saa täytettyä, sähköyhtiö määritellään maksukyvyttömäksi. Tämä voi pahimmillaan johtaa sähköntuottajien konkurssiaaltoon, eräänlaiseen pankkikriisiin kaltaiseen kriisitilaan sähkömarkkinoilla. Tällaista riskiä me emme voi katsoa tai odottaa, vaan sen vuoksi on toimittava.

Loppujen lopuksi investoiminen on ainoa keino laskea sähkönhintaa kestävästi. Hallitushan on jo esittänyt ensi vuodelle tämmöistä talousarviota, budjettia, jossa reagoidaan tähän korkeaan hintaan, mutta sekään ei vielä muuta sitä tosiasiaa, että ainoa keino laskea sähkönhintaa kestävästi on investoinnit ja omavaraisen sähkön lisääminen tähän maahan. Onneksi olemme tässä jo pitkällä, kiitos Sipilän hallituksen asettamien raamien. Tavoitehan oli, että vuoteen 2027 mennessä Suomen sähköntuotanto on omavaraista, ja se tulee yllettävän pian, nimittäin seuraavan hallituskauden loppuun mennessä.

Siitä olen edustaja Hoskosen kanssa täysin samaa mieltä, että kotiläksyt ovat siltä osin jääneet tekemättä, että esimerkiksi tämä turvepäätos on vienyt hiukan takapakkia tätä meidän omavaraisuuteen pääsemistä, mutta samaan aikaan ajattelen, että kaikki voitava on nyt tehtävä, jotta pääsemme omavaraiseen sähköntuotantoon siihen mennessä, kun olemme itsemme sen luvanneet. Ja mieluummin vähän aikaisemmin, koska suomalaisten kukkarot eivät ole pohjattomia, ja meidän on pidettävä huolta siitä, että niin pienituloiset kuin

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

keskituloisetkin tässä maassa pystyvät maksamaan oman kodin sähköt ja se pysyy silloin lämpimänä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

17.44 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Hyvät naiset ja miehet! Puhutaan täällä lisätalousarviosta ja sähköstä ja sähköön liittyvistä asioista. Vähän keskustelu on mennyt sivuunkin, mutta tein tuossa jo ennen kesätaukoa semmoisen toimenpidealoitteen, että polttoaineiden hintoja olisi alennettu sillä määrällä, mitä on ylimääräistä arvonlisäveroa kertynyt valtiolle näiden hintojen noustua aika huomattavasti. Haluan kertoa sen myös siitä näkökulmasta, kuten uskon, että tässä käy, että meidän ei ainoastaan kuulu olla täällä huolestuneita sähkön hinnasta, vaan meidän pitäisi miettiä sähkön riittävyyttä.

Siihen toimenpidealoitteeseen kirjoitin auki sen, että silloin, kun minä olen ollut itse lapsi ja asunut öljylämmitteisessä talossa, niin kesäaikana, kun lämmityskuluja ei ollut juurikaan, vanhemmat aina pistivät vähän sivuun rahaa, ja syksyllä he sitten ostivat öljyä. He saivat sillä säästettyä siihen, että saatiin tulevan talven öljy ostettua. Nyt tilanne on se, että kohonneiden hintojen takia vanhemmille ei ole jäänyt enää rahaa — en puhu nyt omista vanhemmistani, vaan ihan yleisesti perheistä. Rahat ovat kuluneet, öljyä ei ole välttämättä saatu ostettua. Suomessa on 130 000 öljylämmitteistä taloa, ja jos ajatellaan, että puolet ei ole pystynyt ostamaan tätä öljymäärää, niin näitä taloja on silloin 65 000. Näissä taloissa, lähes kaikissa, on varajärjestelmänä sähkölämmitys, siellä on sähköpatruuna. Ajatelkaa, mitä tapahtuu siinä vaiheessa, kun öljy on loppu ja nämä talot lähtevät sähkönkulutukseen mukaan. Tämä on oikeasti vakava asia. Samalla, kun puhutte sähkön hinnasta, pitäisi puhua polttoöljyn hinnasta ja sen tukemisesta niin, että ihmisellä on mahdollisuus lämmittää taloaan öljyllä.

Sitten edustaja Hoskonen puhui tuossa ansiokkaasti turpeesta, ja on helppo yhtyä näihin hänen puheisiinsa. Semmoisen asian haluaisin vielä nostaa esille, että tästä on tehty kansalaisaloite Turve uusiutuvaksi, ja tämä pitäisi aivan ehdottomasti ottaa pikaisesti käsitteelyyn. Tiedätte kaikki, että tämä on kolikolla heitetty ratkaisu, että Suomessa turve ei uusiudu, vaikka tieteellinen fakta on se, että turve uusiutuu. Se on hidasta: toiset uusiutuvat nopeammin ja toiset hitaammin, mutta se on kuitenkin uusiutuvaa energiaa. En tiedä, millä tavoin se on fossiilisempaa kuin venäläinen kaasu, jota sitten nämä Suomen entiset päämiehet ovat lobanneet Saksan markkinoille täältä.

Tähän ratkaisuun, että lähdetään tukemaan sähköyhtiöitä, liittyy muutamia kysymyksiä, ja nämä haluan tässä nyt esittää.

Nyt kun näitä tukia sekä Fortumille että Uniperille on lähdetty sorvaamaan, niin ensimmäinen, tärkein kysymys on se, ovatko meidän parhaat voimat olleet sopimassa näistä asioista, reagoineet tähän asiaan, vai oliko kenties näillä henkilöillä jotain muuta kiirettä kesällä, että he eivät ole olleet näissä neuvotteluissa mukana. Onko kriisien hoidossa ollut odottelu ja toiveajattelu, että ongelmalta vältytään, ja sitten hirveällä kiireellä on valmisteltu ja käsitelty asian vakavuus ja mittaluokka huomioiden oikea menettelytapa? Miksi asiaan ei reagoitu syksyllä 2021 energiakriisin ja muun muassa Uniperin rahoitusongelmien nostaessa päätään? Tässä on nukuttu mielestäni aika paljon ohitse, niin kuin todennäköisesti nukutaan myös omakotitalojen ja kiinteistö- ja asunto-osakeyhtiöiden öljylämmityksen suhteen.

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

Se on vakava asia, mistä minä tuossa aluksi puhuin. Missä ovat SDP:n miehet nyt, kun on kyseessä tämä asia? Kantavatko he vastuuta asiasta? Kuitenkin nämä Suomen entiset johtavat nokkamiehet ovat olleet mukana luomassa tätä Suomen ja Euroopan maakaasuriippuvuutta ja edistäneet sitä venäläisellä rahalla. Mielestäni emme elä välttämättä Putinin hinnoissa vaan ehkä Lipposen hinnoissa.

Sitä ihmettelin vielä, kun ministeri Marin totesi, että odotetaan esityksiä komissiolta, että miksi ei esitetä itse. Nyt tulevana perjantaina on joku energianeuvosto vai energiaministerien tapaaminen Euroopan unionissa, ja minun mielestäni siellä Suomen ensimmäisenä linjana pitää olla se, että turve on uusiutuva energia. Se on meidän turva täällä Suomessa. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Piirainen, olkaa hyvä.

17.51 Raimo Piirainen sd: Arvoisa puhemies! Tuntuu siltä, että tässä on harrastettu Veikko Huovisen sanoin sitä jälkiviisautta, koska se on ”imelin viisauven laji”. Silloin 20 vuotta sitten, kun on tehty lähtöasetelmia siihen, että Pohjoismailla ja myös Euroopalla on yhteiset energiamarkkinat, on ajateltu, että ollaan vahvempia, kun ollaan yhteisillä energiamarkkinoilla. Tietenkin riskianalyysit ovat sitten tietyllä tavalla pettäneet. Ei otettu sitä tilannetta huomioon, mitä Venäjä kaiken kaikkiaan voi tehdä. Ja siitä, että maakaasulla on keskisessä Euroopassa, ennen kaikkea Saksassa, tuotettu sähköä, tämä tilanne kaiken kaikkiaan johtuu, ja vaikutukset näkyvät sitten yhteisen energiapolitiikan kautta myös meillä.

Muistelen, että silloin 2010 puhuttiin hyvin vahvasti energiaomavaraisuudesta. Ja silloin juuri lähdettiin — edustaja Hoskonen taisi mainitakin tämän — katsomaan tätä ydinenergiapalettia ja lähdettiin sitä viemään eteenpäin. Minunkin nimi on tuolla Linnunlaulus- sa siinä paalussa. Minä olen ylpeä siitä, että silloin olin tämän omavaraisen energian puolesta. Jos tuo ydinvoimahanke olisi kunnolla lähtenyt liikkeelle, niin me oltaisiin hyvinkin pitkällä.

Toinen on tietenkin tämä, että TVO:n Olkiluoto kolmonen ei ole lähtenyt toimimaan sillä tavalla kuin on ajateltu. Jos se saadaan nyt toimimaan, niin me ollaan suhteellisen hyvin energiaomavaraisia. Niin kuin jo elokuussa oli nähtävissä, niin silloin kun on tuulta kovasti, niin 3 000 megawattia tuottaa tuulivoima, ja sillä tavalla oli jo energianhinta melkein koko elokuun liki nollassa, muutaman kymmenyksen päälle. Elikkä tämä on semmoinen herkkä laji.

Kyllä EU:ssa täytyy päästä nyt yhtenäiseen näkemykseen hintakatosta ja myös siitä, millä tavalla kaasu ja sähkö pystytään erottamaan. Ja tämä, mitä lisätalousarviossa on valtioneuvosto esittänyt, on nyt turva tälle väliajalle. Elikkä pyritään nyt turvaamaan kummin- kin kuluttajien ja kotitalouksien ja teollisuudenkin energiansaanti ja ennen kaikkea hinta niin, että se ei lähde ihan taivasiin. Ja tähän johdannaiskauppaan täytyy saada sääntelyä. Kattoa voidaan vielä varmaankin alentaa.

Tässä nyt lyhyesti. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Och ledamot Norrback.

17.55 Anders Norrback r: Tack, ärade talman! Jag kommer att koncentrera mig på det som är på agendan, det vill säga tilläggsbudgeten och tryggheten av det kortsiktiga. Vi har ju en energidebatt längre fram i den här veckan, där jag kommer att koncentrera mig på det.

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

Men jag vill ändå påpeka, när jag har lyssnat här i dag, att vi ändå inte får glömma bort varför vi är där vi är. Det pågår ett krig i Europa. Ryssland har anfallit en demokrati, och Ryssland gör allt för att splittra de som stödjer Ukraina i det här kriget. Tappar vi det fokuset så kommer vi inte att diskutera de här frågorna, utan mycket mer allvarliga frågor än vad vi diskuterar nu.

Den finska energiproduktionen är en grundpelare när det gäller självförsörjningsberedskapen, tillsammans med livsmedelsförsörjningen. Därför måste vi trygga de här i alla lägen.

Arvoisa puhemies! Hallituksen hätärahoituspaketti on välttämätön energiatuotannon ja huoltovarmuuden turvaamiseksi. Minä uskon, että jokainen, joka on pikkasen tätä asiaa tarkastellut, on yhtä mieltä tästä. Energian äkillinen hinnannousu on tuonut sellaista epävarmuutta, että täytyy tehdä rauhoittavia tekoja.

Itse uskon aika lailla markkinatalouteen, mutta kyllä politiikan rooli on lähteä siitä, että markkinat ovat renkejä ja yhteiskunta on se, joka päättää, ja tässä vaiheessa meidän on kyllä päätettävä. Tämä on minun mielestäni tarpeellinen. Se tietysti ei ole toivottu, varmasti kukaan ei toivo tätä, mutta tulee tarpeeseen, ja kannatan sitä täysin.

Se pitää myös vielä kerran toistaa, että tämä ei ole mikään tuki. Tämä on laina kovalla ehdolla tai takauksia kovilla ehdoilla. Eli ei pitäisi kansalaisille antaa sellaista kuvaa, että nyt puhutaan tuista. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

17.57 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! On todellakin niin, että meidän tässä eduskunnassa tänä syksynä on nyt tehtävä hyvissä ajoin kovia päätöksiä. Ensimmäisenä tietenkin meidän ministerien ja pääministeri Marinin tulee viedä komissioon viestiä, että johdannaiskauppojen säännöt on muutettava. Siellä on tehty paljon muitakin päätöksiä hyvin nopealla aikataululla, ja jos Eurooppa haluaa pitää yhtenäisyyden ja olla tätä Venäjän aiheuttamaa tilannetta yksissä tuumin vastaan, niin tämä pitää hoitaa heti — samoin se, että hintakatto laitetaan sähkölle ja maakaasulle, millä turvataan se, että erilaiset spekulantit eivät pääse vauhtiin. Nythän kaikki on heidän käsissään, kun siellä voidaan pelata äärimmäisen paljon ja joku aina ne voitot kerää.

Ja sitten se, mikä pitää tehdä ehdottomasti: päästökaupan Suomea koskevat virheet on oikaistava. Minua todella harmittaa se aivan valtavasti, kun Suomessa professoritasoiset tohtorismiehet ja -naiset käyvät täällä meillä todistamassa valiokunnissa, että meillä on valtavasti päästöjä. Hiilinieluja ei ole kovin paljoa. Joudumme tällä hetkellä päästökaupan takia maksamaan nykyisillä hiilidioksidin pörssihinnoilla noin 15 miljoonan tonnin ylimääräisestä päästöstä noin 1 400 miljoonaa euroa joka vuosi turhaa rahaa ihan jatkuvasti. Ja professori Markku Ollikainen, joka Ilmastopaneelia tässä maassa johtaa, tätä satusedän roolia vetää edelleen eteenpäin — väärää tietoa Suomen eduskunnassa Suomen kansan edustajille. Tämä on oikaistava. Tämähän on aivan käsittämätöntä touhua, että rohjetaan antaa väärää tietoa, jonka perusteella Suomen kansalaiset maksavat valtavan kallista energiaa. Ja ei tunnu kovin montaa median edustajaa kiinnostavan tämä virhe, mutta kyllä kiinnostus kasvaa, kun ensi talvi tulee ja pakkaset iskevät ja lämmön hinta ja sähkön hinta nousevat pilviin.

Kyllähän nyt on minimiasia, että ollaan rehellisiä ja oiotaan virheet. Ok, sillä ei ole väliä, kuka ne virheet teki, se on ollut ja mennyt, mutta virheet pitää oikaista. Kukaan ei ole täydellinen, mutta kellään ei ole oikeutta periä suomalaisilta veronmaksajilta, perheiltä, yksin eläviltä, eläkeläisiltä — kaikilta suomalaisilta — väärää maksuja väärillä perusteilla. Se on minun mielestäni niin vakava juttu, että minua oikein harmittaa näiden tällaisten professorien puheenvuorot, ja kukaan näistä professoreista ei korvaansa lotkauta eikä tule edes anteeksi pyytämään virheitään. Härskiä on heidän toimintansa.

Mutta se asia, mikä vielä pitää lisätä: Meidän on heti todellakin turpeen näkymä avattava niin, että nykyiset turveurakoitsijat saavat sen kaipaamansa tiedon, että Suomessa korjataan energiaturvetta ensi keväästä alkaen. Nykyiset varastot, niin kuin sanoin, riittävät ensi talvelle juuri ja juuri.

Toinen asia, arvoisa puhemies, joka on ihan tuoretta tietoa, kesälomalta kerättyä: Tällä hetkellä esimerkiksi Metsähallituksen metsistä ajetaan kuitupuuta suoraan polttoon. Siis metsäteollisuus ei niitä puita saa, vaan valtion metsistä menee suoraan polttoon valtavat määrät kuitupuuta, vaikka hallitusohjelmassa muuta lukee. Siis valtion omaisuutta poltetaan energiaksi ja sellutehtaille ei mene mitään. Sama koskee yksityismetsiä. Onhan tämä nyt ihan käsittämätöntä, että Suomi tuhoaa omaa tulevaisuuttaan, omaa jalostusarvoaan ja ottaa velkaa. Eihän tässä hommassa ole enää minkäänäköistä järjen hiventä.

Hallitusohjelmassa on kirjattuna selvät säännöt, että arvopuuta ei polteta, mutta sitä muuten palaa. Olen itsekin viime kesänä, nyt päättyneenä kesänä, kiertänyt näissä laaneissa ja nähnyt ne valtavat kuitupuut, ja niissä kasoissa on myös iso määrä tukkeja — sitä puuta, mikä pitäisi jalostajan viedä muualle maailmalle ja ottaa sieltä se panos, tulovirta, Suomeen, jota tämä kansakunta kipeästi kaipaava. Tämän takia meidän pitää tämä turvehomma hoitaa tyylikkäästi ja ottaa käyttöön se potentiaali, mikä suomalaisessa suossa on.

Meillä turvetta joka vuosi kasvaa. Joka kesä uutta turvetta Suomeen tulee se noin 40 miljoonaa kuutiota. Jääkauden jälkeen sitä on Suomeen kasvanut noin 80 miljardia kuutiota. Jokainen voi laskea yksinkertaisella matematiikalla, että 80 miljardia kuutiota kun on tavaraa tullut jääkauden jälkeen ja noin 10 000 vuotta, reilut 10 000 vuotta, on siitä, kun jääkausi meni ja Balttilainen jääjärvi laski — siitä saatte, paljonko se vuodessa kasvaa. Ja tätäkään eivät Suomen tiedemiehet ja yliopistoihmiset tunnusta, että turve uusiutuisi. Ei tämä ole arpa-asia, tämä on ihan puhdasta, Kallion laskuopin mukaista matematiikkaa. Jokainen suohehtaari tuolla suomalaisella suolla kasvaa joka kesä lähes kymmenen kuutiota lisää uutta turvepohjaa, ja jatkuvasti, joka kesä, se tapahtuu ihan varmasti.

Mehän voimme tehdä tämän ihan oikeudenmukaisesti, niin sanotusti kestäväen kasvun periaatteiden mukaan. Käytetään siitä 40 miljoonasta motista, mikä on vuodessa kasvua, vaikka 20 miljoonaa. Ja meillähan turpeesta tehdään myös kuiviketurvetta, jota maatalous kipeästi tarvitsee. Se on aivan välttämätöntä. Haluammeko me oikeasti Suomen eduskunnassa, että meiltä loppuvat myös maatalous ja oma elintarviketuotanto? Olen ihan satavarma, että yksikään kansanedustaja sitä ei halua. Olen tästä asiasta sataprosenttisen varma. Meille tulee ensi talvena nälkä, jos tällä keinoin jatkamme, ja seuraavina vuosina varsin.

Ja sitten tämä kasvuturve: Suomesta on avattu Vapon, nykyisen Neovan, vahvalla, pitkällä, sinnikkäällä työllä vahva markkina. En tiedä tarkkaa määrää niitä ostavia maita, mutta kymmeniä niitä on eikä pelkästään Euroopassa. Noin 400 miljoonan euron arvosta vuodessa viedään kasvuturvetta Eurooppaan, ja kuivina maina, kuten Keski-Euroopan maat ovat, ne tarvitsevat tällaisen kasvualustan, joka pidättää veden, pidättää ravinteet. Kasvi ot-

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

taa sieltä kaiken, ja se jäävä — joskus se turvekin menee vanhaksi — pitää kompostoida, ja siitä tulee edelleen hyvää vaikka nurmikoiden alustoiksi. Erinomainen kasvualusta edelleen.

Tämä pitää meidän hoitaa kotiin. Turveurakoitsijoiden kunnianpalautus on tehtävä nyt. Se oli selvä virhe, että me romutimme heidän kalustoaan ja maksoimme siitä jopa palkkiota. Se virhe on tehty, ei sen perään kannata itkeä, mutta meillä on edelleen ammattikunta, joka osaa työnsä, heillä on valmiit kentät, ja ennen kaikkea heillä on valtava työhalu auttaa tätä isänmaata.

On ihan varmaa, että ensi talvena, kun on kova pakkanen, sähkön ja lämmön hinta on aivan valtava, sähköä kulutetaan paljon, moni pirtti on pimeänä. Monessa, monessa kodissa eletään pimeässä ja kylmässä, kun enää mitään muuta ei ole. Pitäisikö meidän Suomen eduskunnassa tähän nyt puuttua ja antaa se mahdollisuus, että Suomi selviäisi tästä kriisistä? Kaikki on meidän omissa käsissämme. Haluammeko sitä, vai jatkammeko tätä hirveää vihreää siirtymää, joka käytännössä suosii vain fossiilisia polttoaineita, jotka käytännössä loppuvat, kun Venäjä on pannut pillit pussiin ja hanat kiinni?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

18.04 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Nyt ei voi sanoa enää ”hyvät naiset ja miehet”, kun täällä on vain miehiä jäljellä. — Edustaja Hoskonen puhui taas asiaa, ja haluan siitä hieman jatkaa noita asioita, mitä hän kertoi.

Minä olin semmoisessa tilaisuudessa, jossa oli Carunan henkilökuntaa, ja he arvioivat tuossa keväällä, että talvesta 23—24 tulee sähköntuotannollisesti vielä vaativampi kuin tästä tulevasta nyt on ennustettu tulevan. Tämän vuoksi tuo Hoskonenkin mainitsema turve pitää ottaa lämmityskäyttöön, koska muuten se, että puuta nyt poltetaan liiassa määrin, heikentää meidän teollisuuden vientiä, jos kuitupuuta käytetään lämmitykseen.

Tuossa on mainittu tästä Fortumin, tai sähköyhtiöiden, tukemisesta, että niissä on kovat ehdot ja niissä on myös korkea korko. Ne ovat aika rajut ehdot, mutta myös vakuuksia niihin ehkä kaivattaisiin sillä tavalla, että jos valtio nyt rahoittaa veronmaksajien rahalla näitä yhtiöitä, niin näiden yhtiöiden sopimukseen pitäisi kyllä kirjata se, että ensisijainen vakuuden saaja on Suomen valtio, joka nyt hädässä antaa. Kovasti täällä on sanottu, että ne kaikki rahat saadaan takaisin ja siinä ei ole mitään riskiä. Mutta ehkä olisi parempi sanoa, että ne ”saataneen” takaisin. Kyllä niissä riski on.

Meidän pitää nyt vain unohtaa tämä vihreä siirtymä, jota tämä hallitus on kiimoissaan tekemässä, tämä ei kannu. Edustaja Hoskonen mainitsikin tuossa hyvin nämä asiat, että vihreät ovat vastustaneet ydinvoimaa ja nyt se on ykköspuolue sen markkinoinnissa. Näissä kaikissa energiatuotannon muodoissa syntyy päästöjä ihan takuuvarmasti, laitteiston valmistuksessa, rakentamisessa, kustannuksissa. Minä en usko siihen, että ydinvoima on lopulta — huomioiden kaikki siihen rakentamiseen käytetty ja kaivostoimintaan ja muuhun käytetty — juuri puhtaampaa kuin turve. Itse asiassa minä pidän turpeen energiakäyttöä puhtaampana kuin sitä. Turpeenpoltossa hyötysuhde on noin 77 prosenttia ja ydinvoimassa hyötysuhde on 30 prosenttia. Täällä vihreät mainostavat sitä ja ovat pahoillaan, kun merivedet lämpiävät. Mutta jos ydinvoimala tuottaisi vaikka, nyt esimerkkinä, 1 000 megawattia, niin 2 000 megawattia menee sinne veden lämmitykseen energiaa.

Sen verran vielä tuolle Hoskoselle on nyt pakko sanoa — ja minä olen toivonut, että hallituksen henkilöt tämän asian toisivat julki — että tuossa viime keväänä jossakin valiokun-

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

nassa sain kaivettua sen esiin, että Suomen Huoltovarmuuskeskuksen polttoturpeen turva-varastot olivat todella alhaiset, niitä oli vain 0,7 terawattituntia. Ne piisaavat ainoastaan, esimerkinomaisesti, Seinäjoen kaupungin lämmittämiseen yhden talven ajan. Tämä mielestäni oli semmoinen lähtölaukaus, kun tämän sai kaivettua esiin, että jopa vihreätkin rupesivat suhtautumaan vähän myönteisemmin turpeeseen. Myös toisessa valiokunnassa on ollut asiantuntija, joka sanoi, että vaikka minkälaisia energiamuotoja keksittäisiin — nyt, Hannu, kuuntele — niin 4—6 vuotta käytetään energiaturvetta, siis vaikka millaisia uusia energiamuotoja keksittäisiin. Tämä oli silloin viesti. Minä itse uskon, että tämä aika on paljon pitempi. Ymmärrän sen, että turpeen energiakäytöstä luovutaan, jos keksitään oikeasti joitain parempia ratkaisuja. Mutta turve on meidän suomalaisten turva. Tästä oli Apu-lehdessä juttu jo 60-luvulla, ja se pitäisi jokaiselle edustajalle ilmeisesti kopioida postilaatikoihin, että he ymmärtäisivät, kuinka tärkeä ja kuinka pitkäaikainen turva se on meille ollut.

Ja vielä: Edustaja Hoskonen nosti esiin turpeen muun käytön kuin polttokäytön, eliikkä sitä käytetään kuiviketurpeena ja kasvuturpeena ja polttoturpeena. Hyvin monet suot ovat sillä tavalla, että ne ovat kerroksittain, että siinä päällä on kerros kuiviketurvetta, sen jälkeen on kasvuturvetta — tämä on kaikille, vihreillekin, ok, että näitä käytetään — ja sitten se loppu navasta jalkoihin on polttoturvetta. Se on hyvää energiasisällöltään, ja sen polttoturpeen alla on kivennäisperäinen maa, jossa kasvaa vaikka metsä siinä päällä, kun se istutetaan siihen. Meidän pitää ehdottomasti ottaa nämä käyttöön, istuttaa siihen vaikka metsää. Mutta jos sieltä nostetaan vain kuiviketurve ja kasvuturve, niin siinä mustassa turpeessa, joka on energiakäyttöön sopivaa, ei kasva mikään. Eliikkä se on parempi, että sieltä otetaan se polttoturvekin pois. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

18.11 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa puhemies! Lopuksi vielä muutama ajatus tästä energiapolitiikasta Suomessa. Onhan se käsittämätön tilanne meillä tässä rakkaassa isänmaassa, että me emme saisi käyttää omia energiaraaka-aineitamme. Ensi talvena — pidän sitä henkilökohtaisesti aivan lähes varmana, sanotaan 90 prosentin varmuudella — Saksan talous tulee menemään polvilleen tämän energiakriisin takia, ja se tulee aiheuttamaan valtavaman koko Euroopan alueelle. Tätä en tietenkään toivo. Suorastaan kädet ristissä pyydän, että se ei toteutu, mutta hyvin todennäköiseltä ikävä kyllä näyttää, että Saksan talous tulee kärsimään semmoisen iskun tämän energiapolitiikan takia, heidän omien virheidensä takia, kun lopettivat ydinvoiman ja olivat hiilivoimaa lopettamassa eikä mitään korvaavaa ollut tilalle tulossa, ja nyt on tässä tulos sitten tämän Venäjän kriisin jälkinäytelmänä. Venäjä hyökkäsi Ukrainaan, ja sitten pakotteiden takia venäläinen pisti kaasuputket kiinni ja muunkin energian tuonnin Eurooppaan kiinni, ja pakotepolitiikka varmisti sen vielä, että mitään ei tule.

Sotaa ei saa koskaan hyväksyä ja siihen pitää reagoida, se on aivan oikein. Mutta meidän pitää huolehtia nyt, että kun seuraava kriisi joskus tulee — sekin tulee varmasti — niin meillä on omavarainen energiatalous tässä maassa. Entä tämä vihreiden käsittämätön biologian vääntely ja tosiasioiden kieltäminen, että turve ei uusiudu, ja sinä aikana poltetaan sitten tukit ja kuitupuut tuolla kattiloissa, ja samaan aikaan tässäkin kaupungissa poltetaan kivihiiltä, joka nyt ei tule enää Vorkutasta Venäjältä, vaan todennäköisesti se tuodaan lai-

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

valla Australiasta asti. Missähän tässä on sitten se vihreä siirtymä? Ei sitä ole olemassa-kaan.

Suomessa se on, jos me itse haluamme. Kun otetaan lähien energiaa siitä läheltä, suolta siis niillä alueilla, missä se on mahdollista, niin se tarkoittaa, että siinä menee hyvin vähän fossiilia siihen työhön siellä suolla ja myös kuljetukseen sinne voimalaitokselle. Siihen tulee hyvin vähän päästöjä. Ja turve kun uusiutuu, niin kuin sanoin toisessa puheenvuorossani, niin kun se 20 miljoonaa kuutiota korkeintaan tarvitaan siihen energiaturpeeseen — se on yläkanttiin — silloin se toinen 20 miljoonaa jää sinne suohon, eli tämä kestävyysperiaate ja uusiutuvuus varmasti toteutuu sataprosenttisesti eikä kukaan voi sanoa, että kestävä kehityksen periaate jollakin lailla tuhottaisiin tällä asialla. Ja ne suomäärät, millä tämä homma pystyttäisiin hoitamaan, ovat niin vähäisiä, että ne eivät millään lailla rajoita tätä vihreän siirtymän toteutumista Suomessa, koska ne pinta-alat ovat pieniä, millä turvetta nostetaan, ja kuitenkin Suomessa on alun perin ollut kymmenen miljoonaa hehtaaria suota, josta edelleen on noin viisi miljoonaa hehtaaria koskematonta suota. Eli me pystymme nykyisillä soilla operoimaan ja niihin neitseellisiin soihin ei tarvitse koskea.

Sitten vielä tästä turpeen muusta käytöstä, arvoisa puhemies. Jos me emme kuiviketurvetta navettoihin ja sikaloihin ja muihin tuotantotiloihin saa tässä maassa, niin meiltä loppuu maatalous ihan varmasti. Karjan sairaudet lisääntyvät hyvin nopeasti, ja se aiheuttaa sen, että tämä nykyisin ihan valtavassa kannattavuuskriisissä elävä suomalainen maatala menettää viimeisenkin mahdollisuuden elää. Jos maanviljelijä ei sitä itse lopeta, niin sen pankki tai joku muu rahalaitos lopettaa, koska ei enää maksuja hoideta. Tätä ei varmasti kukaan Suomessa halua.

Muistan, kun tämä turvekeskustelu alkoi, että Sitran silloinen asiantuntija Mari Pantsar — en tiedä, onko hänen koulutuksensa biologi vai mikä hän on — esitti silloin, että saadaan osmankäämimurskaa tämän tilalle. Kun tällaiset seireenit kertovat meille totuuksia, joilla ei ole mitään tekemistä totuuden kanssa, niin pitäisi nyt ainakin Suomen itsenäisyyden juhlavuoden rahaston johtajan Kataisen alaisinaan sen verran paimentaa, että tällaista paikkansapitämätöntä tietoa ei julkisuuteen anneta eikä varsinkaan tänne eduskuntaan tuoda. Silloisena ympäristövaliokunnan puheenjohtajana tästä asiasta kun muutaman kerran eri tahojen kanssa keskustelin, niin kyllä minä hämmästyin sen tieteen tason osaamista, mitä Suomessa on, kun väitetään, että osmankäämimurskalla pystytään korvaamaan tuo kuiviketurpeen osuus tässä maassa — aivan täyttä huuhaata. Toivon, että Sitra tässä asiassa puuttuu nyt vihdoon ja viimein, kun se on kuitenkin eduskunnan heille antamien rahojen varassa oleva, siihen, että edes totuudessa pysyisi se porukka. Ei ole paljon vaadittu. Jos meinaa tutkimuslaitoksen nimeä kantaa, niin pitäisi pikkuhiljaa ruveta totuudenkin siementä viljelemään siinä talossa — jos ei muuten, niin kasvuturpeessa. Siinä se muuten onnistuu.

Ja sitten yksi asia vielä: tämä erikoisturve, mitä tällä hetkellä Suomessa käytetään eri tarkoituksiin. Ilomantsissa on parhaillaan valmistumassa nyt se ensimmäinen aktiivihiilituotantolaitos, jossa oli pieniä teknisiä ongelmia uuden kokeilun takia, mutta nyt se on valmistumassa ja lähtee varmaan tämän vuoden puolella käyntiin, avaa aivan uudet markkinat maailmanmarkkinoillekin aktiivihiilen tuotannolle, joka nimenomaan lopettaa sitten osaltaan kivihiilen käytön, koska siitä syntyvä aktiivihiili on korvaamassa kivihiilellä tehtyä aktiivihiiltä, eli olemme tekemässä siinä vihreää siirtymää aivan oikeasti.

Ja sitten yksi asia vielä: Jos me haluamme tässä maassa myös varmistaa sen, että kriisiolosuhteissa meillä on varastoituna energiaa niin paljon, että selviämme yllättävistäkin ti-

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

lanteista, turve on ainoa energiaraaka-aine, jota pystytään pitkän aikaa varastoimaan, ei menetä energiamääräänsä per kuutio, se on erittäin hyvä siinä, säilyttämään arvonsa, kestää kosteutta aika pitkään, ja ennen kaikkea varastointitapa on sellainen, että sieltä voidaan kuljettaa energiaraaka-ainetta voimalaitoksille hyvin nopeasti isoja määriä. Ensi talvena, kun meillä ei tällä hetkellä, arvoisa puhemies, ole niitä kuivia energiapuuvarastoja, niin meillä on tilanne tässä maassa, että jäistä puuta yritetään polttaa voimalaitoksissa ja tehdä siitä lämpöä. Jos joku ei tätä usko, että jäisellä puulla ei lämpöä tehdä, voi ruveta kokeilemaan saunan uunin lämmitystä märillä puilla. Sen jokainen tietää, että sauna jää kylpemättä sinä iltana, ja jos on uuni, niin leivät jäävät siltä päivältä paistamatta. Tällainen väärin tietojen levittäminen tässä maassa on mennyt niin pitkälle, että vääristä tiedoista on tullut uusi normaali. Eihän se ole oikein.

Arvoisa puhemies! Toivon nyt sydämestäni, että Suomen eduskunta puuttuu nyt niihin asioihin, mitkä ovat suomalaisille tärkeitä. Tällainen kansallisen varallisuuden hukkaaminen, rahojen syyttäminen ulkomaille ja ennen kaikkea suomalaisen osaamisen tuhoaminen ja turveurakoitsijoiden mollaaminen ja heidän, minun mielestäni, erittäin törkeä kohtelevminen lopetetaan tässä maassa ja ruvetaan tekemään oikeita töitä ja varmistetaan samalla suomalaisen metsäteollisuuden jääminen Suomeen. Tällä menolla meillä ei ole kohta sitäkään, koska täällä metsäteollisuuden raaka-ainehuolto on ihan aidosti vaarassa jo tänä päivänä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Piirainen, olkaa hyvä.

18.18 Raimo Piirainen sd: Arvoisa puhemies! Ymmärrän edustaja Hoskosen puheenvuoroja. Kun tuolta niin sanotusti susirajan takaa on, niin tällaisia ongelmiahan siellä on nähtävissä ja nämä nostavat päätään. Mutta minun käsittääkseni siellä on vielä yhtiöitä, jotka käyttävät turvetta eivätkä ole hylänneet sitä, ja saattaa olla nyt, että he vielä ottavat hyvinkin vakavasti tämän turpeen mahdollisuuden. Se on tietenkin yksi, että meidän pitäisi olla yksimielisiä siitä niin täällä kuin hallituksessakin, että me voidaan sitä turvetta tässä kriisitilanteessa ottaa käyttöön.

Noista jäisistä puista tuli mieleen semmoinen asia, kun aikanaan nuorena veturinlämmittäjänä olin ja sitten nämä, jotka olivat sota-aikaan olleet veturinlämmittäjiä ja höyryveturia lämmittäneet, olivat nakelleet kattilaan jäisiä puita, ja he kertoivat, että ei paljon syntynyt höyryä. Elikä ei se jäinen puu kyllä paljon tuota, siinä edustaja Hoskonen on ihan oikeassa.

Se, mikä tässä eniten ainakin minua mietityttää, on tämä Saksan energias strategia ja siihen liittyvät toimet kaiken kaikkiaan. He ovat kumminkin itse pyrkineet hyvin vahvasti fossiilisesta energiasta eroon, tai sen tuottamisesta fossiilisella energialla, ja sitten siirtyneet vihreään, mutta ihan sama, minkä täällä aikaisemmin Hassikin mainitsi, että liian nopeasti tämä siirtymä tapahtuu, ettei keretä sitä vihreätä energiaa tuottaa niin paljon kuin on tarvetta, kun luovutaan jo fossiilisesta. Elikä tämä on ehkä se meidänkin omavaraisuuden ja huoltovarmuuden kohdalla kaikista tärkein asia tässä.

Ja tärkein on tietenkin se, että nyt tällä valtioneuvoston, hallituksen esityksellä turvataan meidän yhtiön, Fortumin, ja muitten yhtiöitten toiminta, että energian saatavuus on turvattu ja sitten se myös on suhteellisen edullista, että se hinta nyt ei karkaa ihan pilviin. Mutta niin kuin kaikki tiedämme, tästä ei voi olla varmuutta. Ainut, jota voisi toivoa nyt

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

tässä tietenkin näitä EU-toimenpiteitä odotellessa, on se, että ei tulisi kovin pakkastalvi, ettei tarvitse täälläkin ruveta hyppäämään, Päätalon sanoin, kalakauppiasta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Totean, että meillä on tällä viikolla torstaina energia-asioista erityinen keskustelu pääministerin ilmoituksen perusteella. Tämä keskustelu nyt pyörii aika paljon energian ympärillä lisätalousarviosta keskusteltaessa, että pyydän nyt keskittymään tähän lisätalousarvioesitykseen. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

18.22 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa puhemies! Kiitoksia hyvästä vinkistä.

Kyllä todellakin tämä lisätalousarvio, mikä tässä nyt on käsittelyssä, on tärkeä. En sitä millään lailla väheksy. Kyllä meidän pitää varmistaa se, ettemme itse omilla toimillamme taaskin aja yhtä asiaa kriisiin. Kannatan sitä.

Ja meidän pitää nyt vaatia Euroopan unionissa, että nämä johdannaiskaupan säännöt muutetaan, hintakatto asetetaan ja maakaasun ja sähkön välinen yhteys katkaistaan. Luotakoon niille vaikka omat sääntönsä. Kyllä Euroopan unioni pystyy siihen. Jos ei pysty, niin mitä sitten Euroopan unionilla tekee? Se on tässä se ydinkysymys, ja nyt on kiire.

Euroopan unioni on askarrellut kaikennäköisten asioiden kanssa, hapsenkakkiaisten mittareilla on mitattu, onko joku ötökkä suojeltava vai eikö ole tai pitääkö suomalaisten pelätä omilla kotipihoillaan Ilomantsissa tai Tuupovaarassa taikka tuolla Kuhmossa susia, saako maanviljelijä viljellä rauhassa peltojaan ja kasvattaa karjaa, kun ei niitä susia siellä kuulemma ole, vaikka niitä on aivan valtavasti. Elikkä keskitytään olennaiseen.

Edustaja Piiraiselle sanon vain sen verran lopuksi, että jos me haluamme aidosti tässä maassa luoda uuden, kasvavan mahdollisuuden suomalaisten hyvinvointiin, niin meidän pitää oikaista nämä päästökaupan virheet. Ne verot on poistettava, ja turpeesta kun tehdään uusiutuva, todetaan, että siitä ei makseta päästökaupan maksuja, niin sillä varmistamme metsäteollisuuden tulevaisuuden Suomessa, edullisen energian suomalaisille ja sen, että emme ole ulkomaisesta enää riippuvaisia. Turpeesta voidaan tehdä vaikka öljyä tai kaasua, ihan mitä vain. Elikkä tämä on näin yksinkertaista.

Arvoisa puhemies! Toivon, että sen päivän näkisin jonain päivänä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan, jolle talousvaliokunnan on annettava lausunto.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 105/2022 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu, ministeri Saarikko.

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

Keskustelu

15.31 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvä eduskunta! Tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annettua lakia. Esityksen mukaan tuloverotuksessa ja kiinteistöverotuksessa myös verotuksen päättymisen jälkeen tehdyt muutokset verotukseen tulisivat julkisiksi. Esityksellä toteutetaan hallitusohjelman tätä asiaa koskeva kirjaus. Muuttuneet verotiedot olisivat pääosin julkisia samassa laajuudessa kuin säännönmukaisen verotuksen tiedot nykyään, ja muuttuneet tiedot tulisivat julkisiksi pääsääntöisesti verotuksen muuttamista koskevan päätöksen tekemistä seuraavan kuukauden loppupuolella.

Esityksen tavoitteena on parantaa verotuksen julkisten tietojen laatua ja oikeellisuutta. Muutosverotuksen tietojen julkisuus edistää myös henkilötietojen suojan parempaa toteutumista ja parantaa verovelvollisten oikeusturvaa. Muutosverotuksen tietojen julkistamisen tavoitteena on myös edistää harmaan talouden torjuntaa.

Ehdotettu laki tulisi voimaan 1. syyskuuta 2024. Lakia sovellettaisiin tuloverotuksen verotustietoihin verovuodesta 2022 alkaen ja kiinteistöverotuksen osalta ensi verovuodesta, 2023, alkaen.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Lohikoski.

15.32 Pia Lohikoski vas: Arvoisa puhemies! Verotietojen julkisuus on tärkeää avoimen yhteiskunnan kannalta. Verotietojen piilotteluun ei tulisi Suomessa olla mitään syytä. Tämän tulisi päteä myös verotuksen päättymisen jälkeen tehtyihin muutoksiin.

Hallituksen esitys verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain muuttamisesta parantaa julkisten verotustietojen laatua ja oikeellisuutta, kun myös muutokset otetaan julkisissa tiedoissa huomioon. Esitys on hallitusohjelman mukainen ja oikein tervetullut keino edistämään verotietojen julkisuutta.

Tämä lakimuutos tarvitaan, jotta voisimme saada paremmin tietoa tuloeroista sekä niiden muutoksista sekä vastuullisen liiketoiminnan edistämisestä. Esityksellä osoitamme, että lainsäädännöllä voidaan edistää demokratian perusperiaatteita. Avoimuus on ainoa tie laadukkaan, tietopohjaisen veropolitiikan tekemiseen. Avoimuus kannustaa vastuulliseen toimintaan sekä harmaalla alueella tapahtuvan liiketoiminnan välttämiseen. Yhteiskunnan tulee osoittaa, että taloudellisen toiminnan tulee kestää aina päivänvaloa. Tämä pätee myös yhteiskunnassa valtaa pitävien taloudelliseen toimintaan. Meidän on edistettävä avoimuuden kulttuuria, jotta päättäjät ja muut vaikutusvaltaiset ihmiset eivät pysty piilottelemaan varallisuuttaan ja sitä kautta omia sidonnaisuuksiaan pois julkisuudelta.

”Harmaa talous” on laaja käsite, ja tarvitsemme siksi myös laajan työkalupakin taistellaksemme sitä vastaan. Verotietojen julkisuuden edistämisen tulee olla yksi osa tätä työkalupakkia. Siksi tätä lakiesitystä tarvitaan, ja kiitos ministerille sen eteenpäinviemisestä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kiviranta.

15.34 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Olisi koko yhteiskunnan etu, että harmaata taloutta pystyttäisiin estämään mahdollisimman tehokkaasti. Veronkiertäjä varastaa muilta.

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

Nykyisin tuloverotuksen ja kiinteistöverotuksen julkiset tiedot ovat säännönmukaisen verotuksen tietoja. Verotuksen julkisista tiedoista käy siten ilmi verovelvollisen verotuksen tilanne verotuksen päättymishetkellä. Verotuksen muutokset eivät sen sijaan tule julkisiksi siltä osin kuin Verohallinto oikaisee verovelvollisen verotusta verotuksen päättymisen jälkeen tai jos verovelvollisen verotusta muutetaan muutoksenhaun perusteella. On hyvä asia, että tämä esitetty lainmuutos tekee myös tuloverotukseen ja kiinteistöverotukseen verotuksen päättymisen jälkeen tehdyistä muutoksista julkisia.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Viitanen. [Mikrofoni on kiinni] — Mikrofon. [Pia Viitanen: Ahaa!]

15.36 Pia Viitanen sd: Puhemies! Tämä on tervetullut esitys, ja varmasti koko eduskunta ihan mielellään tämän vastaanottaa, kuten täällä on todettu. On hyvin tärkeää, että voimme kaikin puolin eri keinoin edistää sitä, että verotiedot ovat mahdollisimman julkisia ja läpinäkyviä. Se on kaikkien etu, ja se on yhteiskunnan etu. Tietenkin tältä osin kun järjestelmä on avoin ja läpinäkyvä, se osaltaan sitten lisää juuri sellaista tietynlaista mahdollisuutta torjua harmaata taloutta. Ja kaikin puolin tietenkin kun verovälttelyä ja muita toimia haluamme ehkäistä ja tehdä hyvää veropolitiikkaa tässä suhteessa, tämä on yksi osa tällaista kokonaisuutta, joka on tärkeä askel siihen oikeaan isoon suuntaan. Haluan myös osaltani, puhemies, kiittää tästä. Verojaostohan on tänään jo alkanut käsitellä tätä ennakkokäsittelyä.

Haluan myös yleisesti ottaen sanoa, että tänä päivänä, kun me näemme, että meillä on toden totta haasteita taloudessa ja samaan aikaan meidän pitää rakentaa oikeudenmukaisia yhtälöitä, joilla maksamme hyvinvointivelkaa takaisin ja huolehdimme vastuullisesti taloudesta, niin samaan aikaan me tarvitsemme jonkinlaista oikeudenmukaista yhtälöä, miten verotuloja kerätään. Silloin kun ei ole mitään järkeä siinä, että koko ajan vaikkapa pieni- ja keskituloisten verotusta korotettaisiin, on järkevää etsiä sellaisia mahdollisuuksia, mistä voimme saada lisäverotuloja. Ja jos me ehkäisemme kaikin tavoin esimerkiksi harmaata taloutta, niin tätä kautta niitä voidaan saada. Tämä oli tällainen yleinen huomio tähän yksittäiseen esitykseen.

Puhemies! Tältä pohjalta on hyvä jatkaa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Hoskonen poissa. — Edustaja Mäkelä, Jani.

15.38 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tätä esitystä kun nyt perustellaan harmaan talouden torjunnalla, niin minua hieman ihmetyttää se logiikka siinä takana, millä tavalla se torjuu harmaata taloutta, jos julkistetaan jo verottajan hallussa olevia tietoja. Eikö harmaa talous ole sellaista taloutta, joka ei päädy koskaan verottajan tietoon eikä siitä veroja edes makseta? Eihän se julkisuus ole siinä mikään varsinainen pointti.

Verotietojen julkistamispäivää kutsutaan leikillisesti ”kansalliseksi kateuspäiväksi”, ja siinä on tietysti merkillistä se, että vaikka se veropohja, jolla sosiaalityöt maksetaan, halutaan julkiseksi, niin kukaan ei tunnu haluavan julkisiksi niitä sosiaalityöitä, jotka niillä veroilla maksetaan. Eli miksi sosiaalityöt ovat salaisia mutta verotiedot ovat julkisia?

Tässä lakiesityksessä nyt muuttuu näiden verotietojen julkisuus hieman, mutta hieman ihmettelen, mitä oikeastaan varsinaisesti muuttuu — joitain tietoja, joita tulee verotuksen tarkistamisen jälkeen. Mikä on oikeastaan perusta tällaisen esityksen laatimiselle ja virkakoneiston kuormittamiselle tällaisen asian vuoksi? Onko tässä kysymys jostain todella

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

suuresta epäkohdasta, joka korjataan, vai onko tämä niin triviaali kuin miltä tämä kuulostaa?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Viitanen.

15.39 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Sanoin äsken tuossa puheenvuorossani, että varmasti koko eduskunta mielellään ottaa tämän vastaan. Sen takia ehkä hieman hämmennyin tuosta äskeisestä puheenvuorosta. Toivon kuitenkin, etten tulkitse sitä väärin niin, että perussuomalaiset sinänsä vastustaisivat tällaista, koska kyllä mielestäni on ihan oikein se hallitusohjelman linjaus, että kaikin tavoin kuitenkin pyrimme verotustietojen avoimuuteen. On selvää, että jos ne ovat avoimia, niin kaikilla on intressi toimia mahdollisimman hyvin ja reilusti tässä yhteiskunnassa. Itseni on hyvin vaikea nähdä tässä mitään negatiivista. Ehkä tuo puheenvuoro oli hieman negatiivissävytteinen kuitenkin, kun epäilitte, että mitä pahaa tai mitä hyvää sillä saavutetaan, että verotustiedot ovat julkisia. Toivottavasti en tee sitten sellaista johtopäätöstä tästä, että olisitte kuitenkin tätä avoimuutta vastaan. Sitä toivon, että ette ole. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäenpää.

15.40 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Hyvät naiset ja miehet! Nyt näiden kahden edellä olleen puheenvuoron perusteella minun mielestäni se on ihan hyvä, että verotustiedot ovat avoimia. En näe siinä mitään ongelmaa. Se on minun mielestäni ihan suotavaa, että se näin on. Mutta täytyy sanoa, etten myöskään tiedä, miltä osin ne ovat olleet ei-julkisia. Vähän voin yhtyä tuohon edustaja Mäkelän puheeseen, että ainakin itselläni on vaikea hahmottaa, millä tavalla lainsäädäntöä muuttamalla julkisista verotiedoista saadaan vielä julkisempia verotietoja.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Essayah.

15.41 Sari Essayah kd: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Meillä tosiaan tänään valtiovarojen verojaostossa aloitettiin jo kuuleminen tästä asiakohdasta, ja kyllähän tässä kyse on juuri siitä, että kun verotustietoihin tulee esimerkiksi joitain oikaisuja tai tulee joitain muutoksia, niin myöskin niitten julkisuudesta ja siitä, että ne ovat saatavilla, tarvitaan tarkemmat säännökset.

Itse pidän kyllä tärkeänä, ajattelen näin, että suomalaisessa yhteiskunnassa se, että meillä ovat verotiedot julkisia, omalla tavallaan myöskin yhteiskunnan avoimuutta ja korruption vastaista työtä edistää. Jollakin tapaa en ole koskaan ymmärtänyt myöskään sitä, että jos ihminen rehellisellä työllä on omaisuutensa ja tulonsa ansainnut, niin miksi siinä olisi jotakin sellaista kadehdittavaa tai toisaalta miksi sitä jonkun pitäisi piilotella. Kyllä minä katson, että tämä on hyvä piirre suomalaisessa yhteiskunnassa, että meillä ovat nämä verotiedot avoimia, ja toivon, että tämäkin lakiesitys omalta pieneltä osaltaan, joskin vähän teknisluontoisempi onkin, edistää tätä isoa päämäärää.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Viitanen.

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

15.43 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Tässä edustaja Essayah jo edellä kertoi sen asian, eli tällä hetkellä on niin, että jos verotustietoihin tulee tämän varsinaisen verotuksen päätyttyä merkittäviäkin muutoksia, niin ne muutokset eivät ole olleet julkisia. Eikö ole kaikkien etu, että nyt ne tulevat julkisiksi ja avoimiksi? Mielestäni tämä Essayahin korostama periaate on juuri se, että täten kellään ei ole kauheata intressiä tavallaan piilotella verotusta tai mitään muuta — se vähenee. Eli siinä mielessä tämä ehdottomasti on myönteinen, positiivinen, ja julkisuuden parantamista aina tarvitaan.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäkelä.

15.44 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Niin, sain vahvistuksen sille ihmetykselleni, että todellakin tämä kymmeniätuhansia merkkejä käsittävä esitys kaikkine perusteluineen olisi tehty pelkästään sen takia, että muuttuneet verotiedot saataisiin julkisiksi — ne eivät ole tähän asti olleet julkisia. Tässä on kyllä sellainen eräänlainen byrokratian kukkanen, että täytyy ihmetellä, miten tällainen tilanne on päässyt syntymään, että tällaista joudutaan korjaamaan näin pitkällä esityksellä.

Mitä tulee verotietojen julkisuuteen noin ylipäänsä, niin yksityisyydensuojan suhteenhan Suomessa ollaan hyvinkin tarkkoja joissain asioissa: vanhemmilla ei ole täyttä oikeutta omien yli kymmenvuotiaiden lastensa tietoihin, yksityisyydensuojan nimissä viranomaiset eivät saa tarvitsemiaan tietoja toisilta viranomaisilta. Nyt kuitenkin yhteiskunta haluaa julkaista kaikkien ihmisten verotiedot tarkkoine tulomäärineen, yksityiskohtaisine nimineen ja paikkakuntineen. Tällaisessa yhteiskunnassa, jossa edes vanhemmat eivät saa lapsistaan tietoa tai viranomaiset eivät saa mahdollisista rikoksista tai vastaavista väärinkäytöksistä tietoa, se on mielestäni varsin merkillistä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Satonen.

15.45 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! En myöskään malta olla muutamaa sanaa tästä asiasta sanomatta. Sinänsä ehdotus on varmaan ihan hyvä ja kannatettava, ja tällainen linja nyt yhteiskunnassa on valittu, että nämä verotiedot ovat julkisia. Ymmärrän täysin sen, ja pidän sitä suorastaan välttämättömänä niiden ihmisten osalta, jotka toimivat julkisissa tehtävissä, kuten me kaikki esimerkiksi tässä salissa ja monet muut, jotka ovat sellaisissa yhteiskunnallisesti vastuullisissa tehtävissä. Enkä missään nimessä halua puolustaa mitään harmaata taloutta, vaan päinvastoin, aivan kuten täällä edustaja Kiviranta sanoi, se on koko yhteiskunnan etu, että harmaata taloutta saadaan kitkettyä.

Mutta kyllä tässä rehellisyyden nimissä on sekin myönnettävä, että sitten kun joku ihminen myy vaikka yrityksensä tai myy vähän enemmän metsää tai jotain muuta, mistä kerran nousee pienellä paikkakunnalla sinne verotulohaitarin yläpäähän — joku sellainen, josta kaikki muut ovat luulleet siihen asti, että hän on pieni- tai keskituloinen — niin ei se kyllä mikään iloinen hetki yleensä sille henkilölle ole, kun sen nimen sieltä lukee. Eli kyllä se täytyy ihan rehellisyyden nimissä sanoa, että kyllä tässä aikamoinen kateusefektikin on olemassa, silloin kun sellainen henkilö sen kohteeksi joutuu, joka ei ole... Tiedän useita henkilöitä, nimiä mainitsematta tietenkin, jotka suorastaan pelkäävät sitä, kun se verokalenteritieto tulee julkisuuteen, että jos joku nyt huomaa, että tuolla onkin minun nimeni, kun olen koko elämäni koettanut elää vaatimattomasti — ettei vaan kukaan tietäisi, että minulla on varallisuutta.

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

Tämän näkökulman vain halusin tuoda. En esitä siis mitään muutosta asiaan, ja kannatan tätä esitystä, mutta tässä asiassa on myöskin inhimillinen puoli.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 99/2022 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle sivistysvaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskustelulle varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia, ja asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu, ministeri Mikkonen.

Keskustelu

15.47 Sisäministeri Krista Mikkonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Oikein hyvää syysistuntokauden alkua myös omasta puolestani.

Monet teistä ovat varmaan istuntotauon aikana kiertäneet yrityksissä, ja olette saaneet joka puolelta Suomea ja hyvin monenlaisilta yrityksiltä saman viestin: tarvitsemme lisää työvoimaa. Työperäisen maahanmuuton sujuvoittaminen ja lupaprosessien nopeuttaminen onkin ollut yksi tämän hallituksen tärkeistä tavoitteista. Se on tarkoittanut myös monia toimia, mukaan lukien myös lakimuutoksia. Näitä on jo tehty ja näitä tullaan edelleen tekemään, ja nytkin käsittelyssä on yksi pieni muutos työperäisen maahanmuuton sujuvoittamisen parantamiseksi.

Eli kyseessä on hallituksen esitys, jossa ehdotetaan ulkomaalaislain muuttamista tarkoituksena laajentaa pitkäaikaisen viisumin eli niin sanotun D-viisumin käyttöä. Samalla esitetään oleskelulupien myöntämistä koskevan toimivallan siirtämistä ulkoministeriölle sillä osin kuin kyse on lupien myöntämisestä 18- ja 19-vuotiaille diplomaattiperheiden nuorille.

Pitkäaikainen viisumi eli D-viisumi otettiin Suomessa käyttöön tämän vuoden kesäkuun alussa, ensi vaiheessa erityisasiantuntijoille, kasvuyrittäjille ja heidän perheenjäsenilleen. Tämän uuden kansallisen viisumin avulla on mahdollista nopeuttaa maahantuloa, ja D-viisumin käyttö onkin lähtenyt lupaavasti käyntiin. D-viisumia koskevia myönteisiä päätöksiä on jo tehty yli 200, ja asiakaspalaute on ollut pääosin myönteistä. Nyt käsiteltävänä olevalla hallituksen esityksellä laajennettaisiin D-viisumin käyttöä uusiin kohderyhmiin. Näitä ovat opiskelijat, tutkijat, sertifioitujen työnantajien työntekijät, yritysten johtotehtävissä toimivat sekä edellä mainittujen perheenjäsenet.

D-viisumin myöntämistä koskevaan menettelyyn ei ehdoteta muutosta. Maahanmuuttovirasto myöntäisi D-viisumin hakemuksesta oleskeluluvan myöntämisen yhteydessä. D-viisumi nopeuttaisi maahantuloa keskimäärin runsaalla viikolla, kun henkilön ei tarvitsisi

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

odottaa oleskelulupakortin toimitusta ulkomailla. Tämä edistäisi opintojen, tutkimustyön ja työskentelyn aloittamista ajallaan, helpottaisi osaajien rekrytointia ja vahvistaisi Suomen vetovoimaa.

Hallitus tavoittelee työperäisen maahanmuuton vähintään kaksinkertaistamista nykytasosta vuoteen 2030 mennessä. Uusien ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden määrä puolestaan pyritään kolminkertaistamaan vuoteen 2030 mennessä nostaen samalla opiskelijoiden Suomeen jääminen ja työllistyminen 75 prosenttiin. D-viisumia koskevat lainmuutokset tukevat hallituksen tavoitetta edistää koulutus- ja työperusteista maahanmuuttoa ja sujuvoittaa maahantulomenettelyjä.

On kuitenkin selvää, ettei D-viisumin käyttöönottaminen yksinään riitä. Kuten alussa kerroin, tarvitaan laajasti erilaisia toimia osaajapulaan vastaamiseksi, ja hallitus onkin tällä kaudella tehnyt useita toimia koulutus- ja työperusteisen maahanmuuton edistämiseksi. Lainsäädännön kehittämisen osalta mainittakoon niin sanottua opiskelija- ja tutkijalakia koskevat muutokset, jotka astuivat voimaan huhtikuussa, sekä ulkomaalaislain työntekoa koskevien säännösten uudistaminen, jota koskeva hallituksen esitys annettiin eduskunnalle viime kuun 25. päivä. D-viisumin käytön laajentamista koskeva hallituksen esitys on siis ymmärrettävä osana lukuisten toimien kokonaisuutta.

Hallitus esittää tässä yhteydessä myös, että pitkäaikainen D-viisumi myönnettäisiin jatkossa maahantuloa varten ulkomailla oleskelevalle oleskeluluvan haltijalle, joka on menettänyt oleskelulupakorttinsa katoamisen, anastamisen, vanhentumisen tai muun vastaavan syyn vuoksi. Näin oleskeluluvan haltija pääsisi sujuvammin palaamaan Suomeen, jossa voisi hakea uutta oleskelulupakorttia menetetyllä tilalla. Tältä osin esityksellä on tarkoitus toteuttaa kansalliseen lainsäädäntöön muutokset, joita on edellytetty Suomen Schengen-arvioinnin yhteydessä.

Edellä mainittujen D-viisumin käytön laajentamista koskevien ehdotusten lisäksi hallitus esittää toimivallan siirtämistä ulkoministeriölle siltä osin, kun on kyse oleskelulupien myöntämisestä diplomaattiperheiden 18- ja 19-vuotiaille nuorille. Maahanmuuttovirasto myöntää oleskeluluvat pääsääntöisesti, mutta diplomaattiperheiden osalta toimivaltainen viranomais on ulkoministeriö. Jatkossa ulkoministeriö voisi myöntää näille nuorille oleskeluluvan koko oleskeluajalle 20 ikävuoteen asti, ei pelkästään 18 ikävuoteen asti, kuten tällä hetkellä. Tällä hetkellä nämä nuoret joutuvat täysi-ikäistymisen myötä asioimaan Maahanmuuttovirastossa, mikä aiheuttaa turhia kustannuksia ja byrokratiaa heikentäen Suomen maakuvaa. Muutoksen myötä Suomen käytäntö vastaisi kansainvälisesti noudatettua. Samalla huomioitaisiin Wienin diplomaattisopimukseen perustuva vastavuoroisuuden periaate. Muutosesityksellä onkin tärkeä merkitys Suomen maakuvan kannalta.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kiviranta.

15.53 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! On tärkeää, että työperäistä maahanmuuttoa lisätään ja osaavan työvoiman saatavuus näin pyritään turvaamaan. Kaikki toimet, jotka tähtäävät byrokratian vähentämiseen koulutetun ja osaavan työvoiman työ- ja oleskelulupien myöntämiseksi, ovat kannatettavia. Pitkäaikaisen viisumin myöntäminen sillä perusteella, että hakija toimi sertifioitun työnantajan palveluksessa, on perusteltua. Näin byrokratiaa voidaan vähentää ja käsittelyaikoja lyhentää.

Suomi kilpailee osaajista muiden kehittyneiden talouksien kanssa. Tässä kilpailussa pärjätäkseen on oltava houkutteleva asuinmaa. Sitä olemmekin esimerkiksi varhaiskasvatuk-

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

sen, koulutusjärjestelmän, puhtaan luonnon ja yleisen järjestyksen ja siisteyden näkökulmasta. Liian usein hieman jähmeä byrokratiamme on ollut muuttoaikoiden esteenä tai ainakin hidasteena, joten toivottavasti kehitys menettelyjen sujuvoittamiseksi jatkuu.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäkelä.

15.54 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Vaikka tämä esitys nyt ei kenties niin valtava vaikutuksiltaan olekaan, niin silti periaatteellisella tasolla täytyy ihmetellä, miksi tästä työperäisestä maahanmuutosta puhuttaessa täytyy aina puhua viisumeista. Mehän elämme EU:n yhteismarkkina-alueella, jolla käsitykseni mukaan työvoima voi liikkua ilman viisumeita. Eli jos ollaan rehellisiä, niin tässähän puhutaan jatkuvasti EU:n ulkopuolisesta työperäisestä maahanmuutosta. Miksi sellaiselle on tarve, kun meillehän on kerrottu, että tällä yhteismarkkina-alueella työvoima voi liikkua? EU:ssakin on suuria palkkaeroja, joten siinä mielessä voisi ajatella, että työvoima liikkuisi EU:n sisällä. Ja koulutus on EU-maissa usein parempaa kuin monissa kolmannen maailman maissa. Eli mikä on se perimmäinen syy, miksi me haluamme tätä viisumiperäistä, niin sanottua työperäistä maahanmuuttoa?

Tämä laajennus sisältää joka tapauksessa mahdollisuuden väärinkäytöksiin, kun puhutaan, että siihen otetaan mukaan erityisesti perheenjäseniä, kokonaan uusia ryhmiä, uusia määritelmiä. Siinä tulee sellainen tulkinnanvara, että viisumeita myönnettäisiin vähän helpommin kuin kenties aikaisemmin, ja se ei välttämättä ole hyvä asia. Erityisesti epäilyttää tuo puhe noista kadonneista, anastetuista tai vanhentuneista maassaoloasiakirjoista: millaisia henkilöitä kohtaavat tyypillisesti nämä ongelmat asiakirjojen häviämisestä, onko siinä mahdollisuus väärinkäytöksiin. Ainakin tämä tulisi selvittää valiokuntakäsittelyssä mahdollisimman tarkkaan.

Mietin, onko tässä esityksessä pohjimmiltaan kyse vain siitä, että hallitus haluaa ylipäänsä lisätä maahanmuuttoa keinolla millä hyvänsä ja niitä keinoja vain koetetaan sitten luovasti keksiä lisää.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäkynen.

15.56 Jukka Mäkynen ps: Arvoisa herra puhemies! Tässä hallituksen esityksessä on kunnianhimoisena tavoitteena lisätä koulutus- ja työperusteista maahanmuuttoa. Maamme väestön ikääntyminen ja työvoimapula ovat pääasialliset argumentit työperäisen maahanmuuton lisäämiselle. Kun tätä esitystä tarkastelee lähemmin, jotenkin tuntuu siltä, että humanitääriin maahanmuutto on vain saanut uuden nimen: työperäinen maahanmuutto. Lisäksi esityksessä annetaan koulutuspaikka verukkeena maahan jäämiselle.

Tässä salissa pitäisi pohtia sitä, houkutteleeko Suomi oikeasti osaajia ja tutkijoita tänne — ei ainakaan nykyisellä palkkatasolla, koska suurin osa suomalaisistakin kamppailee ko hoavien elinkustannusten kanssa. Ne, mitkä täällä Suomessa houkuttavat, ovat avokätiset tuet, ja riskinä on, kuten me olemme huomanneet, että Suomi houkuttelee aivan muita kuin osaajia ja tutkijoita. Ja silloin tulonsiirtoja tarvitaan tulijoille yhä enemmän.

Koulutustaso on Suomessa korkea, mutta jäävätkö ulkomaalaiset opiskelijat Suomeen töihin, kun ovat valmistuneet, kun ulkomaalainen korkeampi palkkataso ja helpommin opeteltava kieli taitavat houkutella enemmän?

Mielestäni valtion tehtävänä ei ole tuoda Suomeen työvoimaa kolmansista maista. He kaikki tarvitsevat kuitenkin asunnon, neuvontaa, koulutusta, päivähoidtoa ja tietenkin kal-

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

listuvaa energiaa ja ruokaa. Onko meillä enää varaa tähän? Meille on tullut noin 40 000 ukrainalaista pakolaista, joissa on valtava työvoimareservi hyödynnettävissä. Kun sota näyttää pitkittyvän, heidän ylläpitonsa maksaa valtavasti. Emme me tarvitse tässä vaiheessa yhtään enempää humanitääristä — tarkoitan siis työperusteista — maahanmuuttoa.

Ainoa, mitä valtio voisi tehostaa, tai oikeastaan valtion pitääkin tehostaa, on yritysten oma työvoiman rekrytointi ulkomailta. Vie tällä hetkellä kohtuuttoman kauan, jotta työntekijä pääsee aloittamaan työnteon Suomessa. Tähän voimavarat pitää kohdistaa ja jättää osaajien rekrytointi yrityksille.

Tähän hallituksen esitykseen on syytä suhtautua erittäin kriittisesti ja katsoa, mitä Ruotsissa on tapahtunut, kun sitä niin sanottua osaavaa työvoimaa on haalittu kolmansista maista. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Satonen, olkaa hyvä.

15.58 Arto Satonen kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Täytyy sanoa, että oma näkökulmani asiaan on hieman erilainen kuin kahdessa edellisessä puheenvuorossa, mutta edustaja Mäykysellä oli kyllä sillä tavalla pointtia, yhdessä osassa hänen puheenvuorossaan, ja se oli se, kun hän puhui siitä yritysten työvoiman rekrytoinnista ulkomailta ja siitä, että sen pitäisi olla nykyistä sujuvampaa. Siitä olen täysin samaa mieltä. Se on itse asiassa myös se asia, minkä takia nyt pyysin tässä puheenvuoron, kun täällä puhutaan, että tämä koskee niitä, jotka toimivat sertifioidun työnantajan palveluksessa. Tämä on nyt nimenomaan se avainsana.

Eli työperäisessä maahanmuutossa on ymmärrettävä se, että Suomi tarvitsee työperäistä maahanmuuttoa, mutta samaan aikaan meidän on myös ymmärrettävä, että sekään ei ole täysin ongelmaton, vaan siinäkin on omat haasteensa. Sellainen järjestelmä meillä nyt on tälläkin hetkellä vielä voimassa, että kaikki työnhakijat riippumatta heidän omasta taustastaan ovat samassa jonossa riippumatta siitä, minkälaiseen työhön he tänne tulevat, vaadi taanko siinä minkälaista ammattitaitoa, onko se millä tavalla palkattu ja mikä on sen työnantajan tausta. Työnantajat pitäisi ilman muuta jaotella sillä tavalla, että ne työnantajat, jotka pystyvät osoittamaan, että heillä kaikki työehdot ovat kunnossa ja he täyttävät siis tämän sertifikaatin, josta tässäkin puhutaan, saavat ohi jonon, ja sitten niiden työnantajien kohdalla, joilla eivät ole asiat niin kunnossa, ollaan sitten tarkempana, koska on totta, että siellä on myös niitä, jotka käyttävät väärin tätä ulkomaista työvoimaa, kuten tiedämme.

Sen takia kysynkin, kun ymmärtääkseni tämä asia, jota kokoomus on jo vuosia ajanut, on nyt ollut myös hallituksen pöydällä, jos oikein ymmärsin työministerin puheenvuoroa, ja uskon, että myös sisäministeri tämän asian tuntee: onko hallitukselta tulossa sellainen esitys vielä tämän vaalikauden aikana, että tämä niin sanottu hyvä työnantaja -sertifikaatti otetaan käyttöön ja työnantajat jaotellaan siis niihin, jotka saavat nopeammin työvoimaa rekrytoitua ulkomailta, ja niihin, joiden työnhakuprosessit tarkastellaan tarkemmin?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

16.01 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! On aivan hyvä, että tätä työperäistä maahanmuuttoa ihan aidosti viedään eteenpäin. Hyvin monella työnantajalla on tänäpäinä aidosti ongelma, kun ei saada työvoimaa ei sitten millään. Tunnen omassa tuttavapiirissäni monta yrittäjää, jotka tämän asian kanssa ovat jatkuvassa kriisitilanteessa, kun ei

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

saa työvoimaa. Esimerkiksi metallimiehistä on huutava pula, ja on yleensä kädenosaajista valtava pula. Tämä tiedetään esimerkiksi hoitoalalla, mikä tilanne on.

On hyvä, että tämä sertifiointijärjestelmä otetaan käyttöön. Se takaa sen, että sillä työnantajalla, joka aidosti haluaa työvoimaa, on tavallaan... — Niin kuin edustaja Satonen hyvin kuvasi ja miten, arvoisa ministeri, kuvasitte omassa puheenvuorossanne tätä asiaa. Toivon, että tämä asia etenee nopeasti.

Sitten olen ihan varma siitä, että tähänkin järjestelmään sisältyy kontrolli. Eli jos joku työntekijä on hakeutumassa tänne niin sanotusti epärehellisin perustein, niin hän varmasti jää siitä kiinni. Enkä jaksa uskoa vielä sitä, että yksikään suomalainen työnantaja tilanteessa, jossa hän tarvitsee hyvää työvoimaa mahdollisimman äkkiä, haluaisi tietien tahdon itselleen joitakin ongelmia hankkimalla hyvin kyseenalaisen työntekijän, jolla on muitakin vaikuttimia kuin se pelkkä työnteko.

Sitten lopuksi, arvoisa puhemies, toivoisin myös, että kun meillä ammattiopetusta tässä maassa tehdään, niin kaikkia suomalaisia nuoria, kaikkia ihmisiä, kannustettaisiin aktiivisesti siihen, että he hakeutuisivat nopeasti työmarkkinoille. Yksi hyvä tapa siihen on, että kun menee ammattiopistoon tai ammattikouluun, minne meneekään opiskelemaan, niin välittömästi hakeutuu kesätöihin sen alan työnantajille, koska hyvin hyvin moni työsuhte alkaa siitä, että on saanut kesätyöpaikan ja sitä kautta pikkuhiljaa työllistyy työmarkkinoille. Parhaimmillaanhan on niin, että kun sitten se ammattiopetus on lopputiessään, ihan loppumaisillaan, niin työnantaja ottaa jo yhteyttä, että tervetuloa töihin. Eli näinhän sen pitää toimia. Mutta nyt kun olemme avoimilla työmarkkinoilla, meidän pitää tällä tavalla toimia ja varmistua siitä, että työvoimaa on tarjolla ja että sitä on sitten tarjolla juuri niihin yrityksiin, jotka tällä hetkellä ovat todella todella suurissa vaikeuksissa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Peltokangas, olkaa hyvä.

16.03 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Hallitus esittää, että tällä kaudella kasvuyrittäjiä ja erityisasiantuntijoita sekä heidän perheenjäseniään varten luodut pitkäaikaiset niin sanotut kansalliset D-viisumit ulotettaisiin koskemaan EU-maiden ulkopuolisia kansalaisia, jotka ovat tulossa Suomeen opiskelijoiksi, tutkijoiksi tai sertifioitujen työnantajien työntekijöiksi, sekä yritysten johtotehtävissä toimiviin ja edellä mainittujen perheenjäseniin. Uudistuksella tavoitellaan viikon tai kahden nopeampaa maahantuloa. On hyvä kysyä: tulevatko jatkossa kansainväliset osaajat Suomeen siksi, että tänne pääsee viikon tai kaksi nopeammin? Uskoo ken tahtoo. On hyvä muistuttaa, että heinäkuussa kuluvaa vuotta vieraskielisiä työttömiä työnhakijoita oli 49 765, joista 22 prosenttia oli korkeakoulutettuja. Minusta nämä luvut kertovat, että kyllä tänne on osaajia tulossa, koska heitä riittää työttömäksi saakka.

Perussuomalaisten hallintovaliokunnan valiokuntaryhmä piti selvänä jo vastalauseessaan hallintovaliokunnan mietintöön 16/2021, ettei pitkäaikaisen viisumin käyttöönotto käytännössä lisää maamme houkuttelevuutta kansainvälisten osaajien silmissä, sillä kukaan ei tule töihin Suomeen pelkästään sillä perusteella, että pääsee tänne noin viikon aikaisemmin. Riski väärinkäytöksistä kasvaa.

Arvoisa puhemies! Suosituimmat maat, joihin osaava työvoima suuntautuu, ovat Yhdysvallat, Saksa, Kanada, Yhdistynyt kuningaskunta ja Australia. Suomi ikävä kyllä jää kauas kansainvälisten osaajien toivomaiden kärkijoukosta, sillä tutkimusten perusteella

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

Suomi on vasta maailman 22:nneksi houkuttelevin maa kansainväliselle työvoimalle. Maahantulon nopeuttaminen runsaalla viikolla ei muuta tätä tosiasiaa, varsinkaan kun todelliset ongelmat, joihin Suomen vähäinen vetovoima perustuu, ovat muualla. Suomi ei ole houkutteleva kohdemaakaan kansainvälisille osaajille ennen muuta suhteellisesti vaatimattomasta palkkatasosta, korkeasta elinkustannustasosta ja korkeasta ansiotulojen verotuksesta johtuen.

Katson, että pitkäaikaisen viisumin käyttötarkoituksen laajentaminen edellä mainittuihin ryhmiin johtaa kouluttamattoman tai vähän koulutetun ulkomaalaisväestön maahan saapumisen lisääntymiseen. Koska matalapalkka-aloilla työskentelevät ulkomaalaiset ja heidän perheenjäsenensä käyttävät usein enemmän julkisia palveluita ja saavat enemmän tulonsiirtoja kuin maksavat veroja, tulee seurauksena olemaan sosiaalietuusmenojen kasvaminen ja maamme huoltosuhteen heikkeneminen. Tässä tilanteessa, arvoisat kollegat, tällainen lainsäädäntö on vastuutonta, jos jokin.

Me perussuomalaiset olemme huolissamme myös siitä, että pitkäaikainen viisumi saataisi jatkossa laajentua humanitäärisesti viisumiksi. Tätähän itse asiassa hallitus jo valmistelee.

Pidän käsittelyssä olevaa esitystä haitallisen maahanmuuton houkutustekijöitä lisäävänä, ja näin ollen katson esityksen tarpeettomaksi. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Piritta Rantanen, olkaa hyvä.

16.07 Piritta Rantanen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys toisi siis ulkomaalaislakiin säännökset pitkäaikaiseen oleskeluun tarkoitetun viisumin eli niin sanotun kansallisen viisumin myöntämisestä opiskelijoille, tutkijoille, sertifioitujen työnantajien työntekijöille, yritysten johtotehtävissä toimiville sekä edellä mainittujen perheenjäsenille. Tämä esitys tukee omalta osaltaan hallituksen tavoitetta edistää koulutus- ja työperusteista maahanmuuttoa ja erityisesti siihen liittyvien maahanmuuttomenettelyjen sujuvoittamista. Niille on aidosti tarve.

Syksyn 2021 budjettiriihikirjauksen mukaan hallitus laajentaa tätä D-viisumia jo tällä hallituskaudella tutkijoihin ja opiskelijoihin sekä heidän perheenjäseniinsä, ja siitähän tässä on nyt kyse. [Juha Mäenpää: Sairasta!] On huomattava, että kyseessä on vain yksi osa kokonaisuutta. Tämän esityksen arvioidaan nopeuttavan maahantuloa keskimäärin noin viikolla, kun myönteisen oleskelulupapäätöksen jälkeen ei enää tarvitse jäädä odottamaan oleskelulupakorttia ulkomaille vaan henkilö voi matkustaa pitkäaikaisella viisumilla Suomeen välittömästi sen jälkeen, kun Maahanmuuttovirasto on myöntänyt hänelle oleskeluluvan ja viisumitarra on kiinnitetty matkustusasiakirjaan. Vaikutukset eivät ole työ- ja koulutusperäisen maahanmuuton kokonaisuuden kannalta kovinkaan merkittäviä mutta vievät toki tilannetta parempaan suuntaan. Yksittäisissä tapauksissa tuo mainittu viikko tai kaksi voi olla merkittäväkin aika, joka helpottaa opintojen, tutkimustyön ja työskentelyn aloittamista ajallaan.

On kuitenkin kiinnitettävä huomiota myös siihen, kuinka tässä ja muissa työperäistä maahanmuuttoa koskeissa asioissa kohdellaan julkista työnantajaa ja yksityisen sektorin työnantajia ja niiden välistä problematiikkaa. Viime aikoina on puhuttu paljon hoitajapulaista ja sen ratkaisemisesta osittain myös maahan tulevilla hoitajilla, ja nyt on työnvälityk-

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

sen ohjeistuksessa tullut esiin merkittäviäkin ohjeistuspuutteita siinä, että eri tavalla kohdellaan julkista ja yksityistä sektoria näitten työlupien antamisessa.

Tässä edellisessä puheenvuorossa mainittiin niitä pidäkkeitä, joilla Suomeen ei tultaisi, mutta jaksanpa uskoa, että Suomen valtteja ovat tulevaisuudessakin meidän vakaus ja turvallisuus, vähäinen korruptio ja hyvä ennustettavuus siitä, kuinka yhteiskuntamme toimii, ja uskon, että niillä on merkittäviä vaikutuksia siihen, että jatkossakin pystymme houkuttelemaan ulkomaalaista työvoimaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

16.09 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Hyvät naiset ja miehet! Täällä keskustellaan viisumeista ja D-viisumeista, ja ihmettelen suuresti sitä, että kun tämä asia esiteltiin, niin nostettiin taas ne omasta mielestäni aivan järjettömät hallituksen tavoitteet tuoda tänne ulkomaalaisia, joista kuitenkin osa päätyy elämään täysin meidän veronmaksajien kustannuksella. Te puhutte osaaajista ja huippuosaaajista, ja nyt pyritte luomaan lakia, että tällaisia huippuosaaajia saataisiin tänne viikkoa tai kahta nopeammin.

Edustaja Peltokangas ruoti tämän asian aika lailla hyvin, ja mielestäni olisi paljon tärkeämpää pyrkiä siihen, että meidän omat osaaajat ja huippuosaaajat pysyisivät täällä kotimaassa eivätkä lähtisi muille maille täältä esimerkiksi kevyemmän verotuksen maihin.

Edustaja Satonen nosti tuon hyvä työnantaja -sertifikaatin, ja minä pikkusen voin jopa sitä asiaa hyväksyä, että tällainen sertifikaatti olisi. Kuitenkin se on niin, että kun te kokoomuksessa edustatte isoja työnantajia ja Elinkeinoelämän keskusliittoa, niin teidän on tästä helppo puhua, mutta miten sitten pienemmät yritykset ja yrittäjät, miten he saavat sen sertifikaatin, tai esimerkiksi joku maatalousyritys, joka haluaa palkata jostakin jonkun työntekijän.

Olen itse ollut jo noin kymmenen vuotta sitä mieltä, että minä hyväksyn semmoisen maahanmuuton, joka tehtäisiin tällaisella periaatteella kuin ”maassa maan tavalla ja maahan työluvalla”. Elikkä semmoisella yrityksellä, joka tarvitsee työntekijän ja löytää sen ulkomailta, olisi oikeus ottaa se tänne, ja työntekijä hakisi työlupaa siihen esimerkiksi konsulaatista, ja kun tällaisia työntekijöitä tänne otettaisiin, niin silloin se työnantajakin kantaisi myös jotain vastuuta siitä työntekijästä. Tämä kaikki muu on höttöä, joka ei ole meidän yhteiskunnalle mielestäni kannattavaa. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Ovaska, olkaa hyvä.

16.13 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa herra puhemies! Me käymme myös EU-alueella kovaa kilpailua osaaajista. Täällä on täysin globaalit markkinat, ja niissä viesteissä, mitä nyt tulee tuolta yrityksistä — ovat ne sitten pieniä yrityksiä esimerkiksi Suomen Yrittäjien kautta tai startup-yhteisöä tai monia, monia muita toimijoita — huoli on kova tietysti siitä, että Suomi ei houkuttele, niin kuin näissä puheenvuoroissa on käynyt ilmi, mutta myöskin siitä, että meidän prosessit eivät toimi ja että prosessit ovat liian hitaita, ja silloin ne työntekijät karkaavat juuri Yhdysvaltoihin ja moneen, moneen muuhun maahan.

En tiedä, pitäisikö meillä tulevaisuudessa Maahanmuuttovirastoa jollakin tavalla pilkkoa niin, että meillä olisi se puoli, jossa nämä humanitääriset asiat käsiteltäisiin — niin kuin täälläkin nousi esiin, tulee paljon henkilöitä sitä kautta — ja sitten olisi toinen puoli, joka vastaisi tähän työhön tuloon, koska nämä rasittavat toinen toistaan. Me tarvittaisiin

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

työntekijöitä ja yritykset kaipaavat työntekijöitä, mutta sitten on myös sellaisia henkilöitä, jotka tulevat muilla perusteilla, tai pyrkivät maahan muilla perusteilla, jotka sitten rasittavat sitä järjestelmää.

Eli kyllä minä näen, että tämä viisumi nyt auttaa ennen kaikkea näitä ryhmiä, jotka tässä on esitelty, mutta ei tämä vielä kesää tee, että on tässä vielä työtä paljon, että me oikeasti olemme houkutteleva maa myös ulkomaiselle työvoimalle.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Purra, olkaa hyvä.

16.14 Riikka Purra ps: Arvoisa herra puhemies! On taas eduskuntaan tuotu hallituksen toiveiden tynnyri, ties jo kuinka mones vastaava tällä kaudella. Tilanne on aina sama: tänne tuodaan esitys, jossa tehdään inkrementaalisia pieniä muutoksia johonkin, että joku saa helpommin jonkun paperin, kuten tässä tapauksessa D-viisumin. Samaan aikaan väitetään, että se tulee lisäämään meidän osaajien määrää, se tulee helpottamaan työvoimapulaa, se tulee lisäämään ylipäättänsä kansainvälisten huippuasiantuntijoiden katseen kohdistumista Suomeen, ja mikään näistä ei pidä paikkaansa. Paitsi että tässäkin esityksessä ollaan tarjoamassa meidän toista astetta, eli ammattikouluja ja lukioita, ikään kuin vapaaksi, ilmaiseksi opiskelupaikaksi Euroopan ulkopuoliselle väestölle, niin esimerkiksi puheet kasvuyrityksistä ja muusta eivät ole todellisia siinä mielessä, että — kuten hallintovaliokunta jo edellisessä mietinnössään, jopa siinä, jonka kaikki puolueet hyväksyivät, kuvasi — tämä kasvuyrittäjänkin määritelmä Suomessa on hyvin erilainen verrattuna siihen, mitä se on esimerkiksi OECD-maissa. Nämä ovat toiveita, joita kerta toisensa jälkeen tänne tuodaan, ja näitä maahanmuuton helpotuksia perustellaan sillä, että meille tulee osaajia, mutta kun katsotaan dataa, tilastoja siitä, mitä tapahtuu, näin ei ole.

Tätä tilannetta on erityisen jännittävä verrata Ruotsiin, jossa käydään sunnuntaina vaalit. Tämä niin sanottu työperäinen maahanmuutto on hyvin tärkeä poliittinen tema siellä, ja lähestulkoon kaikki puolueet ovat myöntäneet, että on tehty virheitä — on tehty virheitä sallimalla työvoiman vapaa tulo matalapalkkasektoreille. Oikealla ja vasemmalla ollaan sitä mieltä, että virheitä pitää korjata. On jotenkin huvittavaa seurata Suomessa, että tässäkin asiassa me halutaan tehdä samat virheet perässä. Jos esimerkiksi kokoomus ottaisi hie-man mallia sisarpuolue moderaattien linjasta työperäiseen maahanmuuttoon, niin tilanne ei ehkä olisi niin huolestuttava. Aina toivon kuulevani sosiaalidemokraateilta, jotka puolustavat linjansa mukaisesti työntekijää, että he ottaisivat huomioon nämä seikat, mutta valittavan harvoin kuulen siitä mitään.

Eivät perussuomalaiset vastusta koulutetun työvoiman tuleamista Suomeen. Me vastustamme paitsi sitä, joka kääntyy veronmaksajan taakaksi, myös sitä, joka tulee lisäämään merkittävästi erilaisia väärinkäytöksiä ja palkkojen poljentaa Suomessa. Ja vastaavasti kun tämä järjestelmä ja sen ongelmat eivät tällä korjaannu. Mikäli me emme lisää, helpota työn kannustimia, ei minkäänlainen maahanmuutto tule tätä asiaa pelastamaan. Henkilö, joka tulee tänne Euroopan ulkopuolelta, kohtaa sen aivan saman järjestelmän [Puhemies koputtaa] sen jälkeen, kun hän on vakiinnuttanut oleskelunsa Suomessa, ja hän haluaa myös siirtyä pois työmarkkinoilta, mikäli palkka ei kykene kilpailemaan sosiaaliturvan kanssa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Tämän vaiheen keskustelut päätää ministeri Mikkonen, kaksi minuuttia.

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

16.18 Sisäministeri Krista Mikkonen (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Välillä tuntuu tässä keskustelussa, että kaikilla ei ollut ehkä sitä samaa ymmärrystä siitä, että kun kiertää yrityksiä ympäri Suomea, miten huutava tarve meidän yrityksillä on työntekijöistä, ihan kaikenlaisilla yrityksillä ympäri Suomea. Sen takia on tärkeää, että hallitus tekee näitä toimenpiteitä, joilla työperäistä ja koulutusperäistä maahantuloa helpotetaan.

Tässä D-viisumissa on siis kyse siitä, että ihminen, joka tämän saa, on saanut jo oleskeluluvan työn perusteella tai koulutuksen perusteella. Elikkä silloin, kun ihminen tämän D-viisumin saa, hänellä on jo se paikka, minne hän tulee tänne töihin tai koulutukseen, ja me todella haluamme varmistaa, että sitä byrokratiaa voimme vähentää ja sitä kautta saamme sujuvoitettua. Kilpailua työntekijöistä käydään valtavasti ympäri maailmaa, ja Euroopassa nimenomaan, ikääntyvässä maanosassa, monet maat haluavat työperäistä maahanmuuttoa. Se, että me pystymme Suomessa näitä prosesseja nopeuttamaan, on tietysti tärkeä etu meille siinä kilpailussa.

Tässä tuli esiin kysymys työnantajsertifikaatista, joka on todella työ- ja elinkeinoministeriön lainsäädäntöä, ja se on tulossa tänne keskusteluun aivan piakkoin. Itse asiassa tämän istunnon alussa se ilmoitettiin saapuneeksi eduskunnalle. [Arto Satonen: Oikein hyvä, kiitoksia!] Elikkä pääsette siitä sitten työministerin kanssa puhumaan.

Itse pidän todella tärkeänä niitä monia muutoksia, mitä tällä hallituskaudella olemme tehneet sen edistämiseksi, että saamme lisää työperäistä ja koulutusperäistä maahanmuuttoa. Tässä tuli esiin myös työvoiman hyväksikäyttö, joka on myös asia, mihin pitää kiinnittää huomiota, ja sen takia esimerkiksi hyväksikäyttöä ehkäiseviä lakeja tällä hallituskaudella myös annettiin. Meidän täytyy huolehtia, että tänne tulijat saavat täällä asianmukaista palkkaa, ja on tärkeää, että me kannustamme opiskelijoita jäämään, koska ne, jotka ovat täällä Suomessa opiskelleet, [Puhemies koputtaa] ovat jo tutustuneet meidän yhteiskuntaan ja oppineet ehkä kieltäkin, ja se tavoite, että mahdollisimman moni opiskelija jäisi tänne töihin, on erittäin tärkeä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Näin keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 16.20.

Asian käsittely jatkui kello 18.23.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 6 käsittelyä. Avaan keskustelun.

Keskustelu ei jatkunut.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle sivistysvaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 100/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Lähetekeskustelua varten varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsitelystä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Ministeri Mikkonen, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.20 Sisäministeri Krista Mikkonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Tämä hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta, kansainvälistä tai tilapäistä suojelua saavien alaikäisten perheen yhdistäminen, on esitys, jossa ehdotetaan kahta muutosta ulkomaalaislakiin, joista kumpikin edistää perustuslaissa ja kansainvälisissä sopimuksissa taattua perhe-elämän suojaa ja lapsen etua.

Ensimmäinen ehdotus koskee toimeentuloedellytyksen poistamista kansainvälistä tai tilapäistä suojelua saavien alaikäisten henkilöiden perheenjäseniltä ja muilta omaisilta perhesideperusteisen oleskeluluvan edellytyksenä. Tältä osin esitys perustuu hallitusohjelman kirjaukseen, jonka mukaan ”selvitetään perheen yhdistämiseen liittyviä ongelmia sekä kansainvälistä suojaa saavien perheenkokoajiin sovellettavien tulorajojen kohtuullisuutta ottaen huomioon perhe-elämän suoja, lapsen edun toteutuminen ja muissa Pohjoismaissa sovellettavien toimeentuloedellytysten taso ja käytännöt”. ”Toimeentuloedellytyksen soveltaminen kansainvälisen suojelun tarpeen perusteella oleskeluluvan saaneisiin alaikäisiin perheenkokoajiin lopetetaan.” Eli tämä oli se hallitusohjelman kirjaus.

Ulkomaalaislain mukaan toimeentuloedellytys on oleskeluluvan saamisen pääsääntöinen edellytys. Perheen yhdistämistilanteissa toimeentuloedellytys koskee myös alaikäisiä perheenkokoajia. Kansainvälistä suojelua saavien alaikäisten perheenkokoajien huoltajien perhesideperusteisessa oleskelulupaharkinnassa toimeentuloedellytyksestä on ratkaisukäytännössä yksittäistapauksellisen harkinnan nojalla kuitenkin poikettu hyvin laajasti. Puuttuvan toimeentulon perusteella on vuosina 2015—2021 tehty kansainvälistä suojelua saavien henkilöiden huoltajille yhteensä 24 kielteistä päätöstä ensimmäistä oleskelulupaa koskeviin hakemuksiin. Toimeentuloedellytys ei siten kovin merkittävässä laajuudessa ole ollut huoltajille tehtyjen kielteisten oleskelulupapäätösten peruste. Tavoitteena kuitenkin on, että edellytys turvatusta toimeentulosta ei jatkossa enää muodostu kansainvälistä tai tilapäistä suojelua saavalle lapselle esteeksi elää perheensä kanssa. Keskeisenä tavoitteena lakimuutoksessa onkin myös saattaa lainsäädäntö vastaamaan vakiintunutta oikeuskäytäntöä.

Toinen ehdotus koskee lapsen alaikäisyyden määrittämistä kaikissa perheen yhdistämisestä koskevilla tilanteilla. Esityksen mukaan perheen yhdistämisestä koskevilla tilanteilla edellytys lapsen alaikäisyydestä olisi jatkossa sidottu perhesidehakemuksen vireilletuloajankohtaan hakemuksen ratkaisuhetken sijaan. Muutoksen taustalla on Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisu. Yhdenvertaisuuden johdosta kansallisen ratkaisun nojalla muu-

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

tos alaikäisyyden määrittämishetkessä koskisi kaikkia tilanteita, joissa lapsi on osapuolena perhesidehakemusprosessissa. Siten muutos ei koskisi tuomioistuimen ratkaisun mukaisesti pelkästään perheenyhdistämisdirektiivin soveltamisalaan kuuluvia tilanteita, vaan siihen sisältyisivät esimerkiksi oman maan kansalaiset tai toissijaista suojelua saavat.

On huomioitava, että voimassa olevassa lainsäädännössä kansainvälistä suojelua saavien yksin tulleiden alaikäisten osalta alaikäisyys perhesideprosesseissa on jo nykyään sidottu perhesidehakemuksen ratkaisuhetken sijaan jo suojeluhakemuksen jättämishetkeen, eikä ehdotetulla muutoksella siten käytännössä ole vaikutusta kansainvälistä suojelua saavien yksin tulleiden alaikäisten perhesideprosessiin.

Muutoksen seurauksena perheenjäsenen oleskeluluvan saaminen ei riippuisi sattumanvaraisesti hakemuksen käsittelyajan pituudesta, joka voi johtaa huomattaviin eroihin perheenyhdistämistä koskevien hakemusten käsittelyssä paitsi kansallisesti myös EU:n jäsenvaltioiden välillä.

Ulkomaalaislain mukaiseen perheenjäsenen määritelmään ei tässä esityksessä esitetä mitään muutosta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Purra, olkaa hyvä.

16.25 Riikka Purra ps: Arvoisa puhemies! Mikäs sen mukavampaa kuin aloittaa syyskausi taas muutamalla maahanmuuton helpottamisesityksellä. Muistellaan vähän tätä vuoden takaista tilannetta. Perussuomalaiset tekivät välikysymyksen, jossa käsiteltiin muun muassa tätä perheenyhdistämisen helpottamista. Silloin toimeentulovaatimus haluttiin ottaa pois kaikilta perheenkokoajilta, myös täysi-ikäisiltä, no hieman on peruutettu, eli nyt vain alaikäisten kohdalta.

Mutta on tämä aivan käsittämätöntä, että tällaisiin oloihin tuodaan tällainen esitys. Tällä hetkellä tiedämme, että Suomessa on kymmeniätuhansia ukrainalaisia, jotka saavat tilapäistä suojelua. Meidän humanitaarisen huomiomme pitäisi keskittyä heihin. Sen sijaan kaiken muun huomion pitää keskittyä meidän omiin kansalaisiimme. Tällaisessa tilanteessa, kun valtion velkavuori kasvaa, alijäämät paukkuvat, meillä eivät suomalaiset pääse lääkäriin, päivystykseen, hoitotakuu ei toteudu, ongelmia on hyvinvointijärjestelmän kaikilla sektoreilla, te näytätte teidän priorisointikykyänne tuomalla jälleen esityksen, joka helpottaa sitä, että Lähi-idästä ja Afrikasta on yhä houkuttelevampaa saapua Suomeen.

Tämä esitys lisää ankkurilapsi-ilmiötä, jossa perheillä on kannattavaa lähettää alaikäinen henkilö kohti Eurooppaa ja kohti Suomea. Migri varoitti lausuntopalautteessaan siitä, että hakemusten määrä tulee kasvamaan. Tämän tietenkin jokainen ymmärtää ihan ilman Migrinkin huomiota, mutta se, että sekin tämän lausuu, on aika poikkeuksellista. Tämä tulee lisäämään juuri sellaista maahanmuuttoa, jota meidän tässä maassa ei ensisijaisesti tarvitsisi vastaanottaa. Tälläkin hetkellä perheenyhdistäminen on se väylä, josta eniten maahan tullaan.

Kuten sanoin, kaiken huomion pitäisi nyt keskittyä suomalaisten auttamiseen, mutta tässä ovat hallituksen prioriteetit. Ja perussuomalaiset luonnollisesti tätä esitystä vastustavat.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

16.27 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Kun tuo edellinen esitys vielä oli naamioitu jonkinlaisen työperäisen maahanmuuton verhoon, niin nyt ovat kyllä naamiot pudonneet ja tässä puhutaan ihan puhtaasti niin sanotun humanitäärisen maahanmuuton lisäämisestä.

Meille on kerrottu, että Suomi elää nyt sotataloudessa. Sekin on sotataloutta, että me lisäämme sosiaaliperäisen maahanmuuton vetovoimatekijöitä ja houkuttelevuutta Suomea kohtaan. Tämä peruutus, että tämä koskee vain alaikäisiä tai sellaisiksi oletettuja, on tietysti teoriassa muutos parempaan suuntaan, ei koske silloin niin suurta joukkoa ihmisiä, mutta käytännössä voidaan kysyä, onko se edes muutos parempaan suuntaan, koska tämä tulee johtamaan niin sanotun ankkurilapsi-ilmiön voimistumiseen. Eli kannattaa toimia niin, että lähetetään alaikäisiä, hyvin lähellä täysi-ikäisyyttä olevia, yleisesti ottaen miespuolisia jälkeläisiä perheistä Suomeen, ja sen jälkeen koko perhe voi seurata perässä ilman edes minkäänlaisia tulovaatimuksia. Tämähän on tämä ilmiö, jota tämä lakiesitys toteutuessaan tulisi voimistamaan. Tämä tulisi aiheuttamaan Suomelle kustannuksia, tulisi aiheuttamaan sosiaalisia ongelmia, tulisi aiheuttamaan rikollisuutta. Tämä on yksiselitteisesti vahingollinen esitys Suomen kansallisen edun kannalta kaikissa tilanteissa, puhumattaan kriisitilanteista, ja tämä pitää yksiselitteisesti torjua.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Peltokangas, olkaa hyvä.

16.29 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Me käsittelemme tänään jo toista esitystä, jossa hallituksen katse on Afrikassa ja Lähi-idässä, Afganistanissa, Somaliassa ja Irakissa, ei Suomessa, suomalaisten hädässä tai huolissa. On tämä käsittämätön alku tälle kaudelle kerta kaikkiaan.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ulkomaalaislakia siten, että kansainvälistä tai tilapäistä suojelua saavan alaikäisen henkilön perheenjäsenen oleskeluluvan edellytyksenä oleva toimeentuloedellytys poistettaisiin. Näin ollen turvapaikan saaneen, toissijaista suojelua saaneen, kiintiöpakolaisen sekä tilapäistä suojelua saaneen alaikäisen henkilön perheenjäsenen oleskeluluvan edellytyksenä ei enää olisi turvattu toimeentulo. Muutos koskisi myös alaikäisen perheenkokoajan muulle omaiselle myönnettävää oleskelulupaa, kuten esimerkiksi sisaruksille. Mietinpä, että se käytännössä taitaa tarkoittaa koko sukua, koska meillä täällä yleensä on aika heikot tiedot tulijoista. Sen kokemuksen rintaääni kertoo.

Perheenyhdistäminen on erittäin merkittävä maahanmuuton reitti Suomeen. Ennen koronapandemian alkua Suomi myönsi yli 10 000 perheperusteista oleskelulupaa. Tällaisen maahanmuuton edistäminen on hallitukselta vastuutonta politiikkaa. Näyttääkin siltä, että hallitus toden totta haluaa ryhtyä kolmansien maiden sosiaalitoimistoksi. Tähänkin uppoavat rahat voitaisiin käyttää Suomen ja pienituloisten tukemiseksi näin vaikeina aikoina kuin tänä päivänä tulevaisuus meille näyttää.

Arvoisa puhemies! Uudistus lisää Suomen houkuttelevuutta haitallisen maahanmuuton kohdemaana entisestään. Tämä lisää niin sanottua ankkurilapsi-ilmiötä, jossa perheet lähtömaassa lähettävät lapsensa matkalle kohti Suomea, sillä lapset saavat oleskeluluvan helpommin ja pystyvät sitten myöhemmin tuomaan perheensä perässä. Tällaiset vaaralliset matkat ilman huoltajaa eivät ole eduksi lapselle, vaan reitillä on paljon erilaisia riskitekijöitä, jotka vaarantavat lapsen turvallisuuden ja hyvinvoinnin. Mietinkin, että vanhemmat, jotka lähettävät alaikäisen lapsensa vaarallisia merireittejä pitkin, pitkin maailmaa, ovat ainakin suomalaisen käytännön mukaan epäkelvoja huoltajiksi. Suomalaiselle mainitusta

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

toiminnasta seuraisi välitön lapsen huostaanotto. Nyt saan sen käsityksen, että kolmansissa maissa asuvien vanhempien osalta moisesta vastuuttomuudesta palkitaan Finnairin ilmaislipuilla ja lopun elämän elinkustannuksilla.

Vanhemmat, jotka lähettävät alaikäisen lapsen meriteitse, mistä jatkuvasti uutisoidaan, että laivat kaatuvat ja ihmiset hukkuvat, ovat vastuuttomia, ja kuten tiedätte, Suomessa heitä kohtaisi lapsen huostaanotto. Tarvitsemmeko me siis tätä perheenyhdistämistä lainkaan tällaisessa tilanteessa? Emme tarvitse.

Arvoisa puhemies! On selvää, että toimeentuloedellytysten poistaminen tulee lisäämään turvapaikkahakemusten määrää. Esimerkiksi Maahanmuuttovirasto ja ulkoministeriö pitivät tärkeänä sen toteamista, että näin saattaa käydä. Me voimme tässä salissa vaikuttaa siihen lainsäädäntöön, jolla joko lisätään tai vähennetään heikkotasoisia maahanmuuttoa Suomeen. Minun mielestäni meidän ei tule luoda lainsäädäntöä, jolla houkutellessa lisää vastuuttomien vanhempien lapsia kolmansista maista. Toimeentuloedellytys tulee säilyttää, kuten nykyisin on lakiin kirjattu. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Semi, olkaa hyvä.

16.33 Matti Semi vas: Arvoisa puhemies! Nyt me puhumme lapsen oikeuksista, ja lapsen oikeuksien takaaminen on meidän aikuisten tärkeimpiä tehtäviä. Se pitää meidän muistaa. Se koskee kaikkia aikuisia tässä yhteiskunnassa, myös meitä kansanedustajia. Mutta erityisesti nyt, kun puhutaan poliittisista päättäjistä, lapsen edun takaamisen on oltava työssäme tärkeyslistalla ihan kärjessä. Se on tärkeä asia, jotta lapsille saadaan turvattu tulevaisuus. Kysymys on myös ihmisoikeuksista, joiden edistäminen on kaikissa tilanteissa tärkeintä. Mikään ei mene ihmisoikeuksien turvaamisen ohi, ne kuuluvat kaikille. Siitä tässä lakiesityksessä on kysymys. Olemme YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen sitoutuessamme luvanneet huolehtia siitä, että jokaisella lapsella on oikeus ylläpitää henkilökohtaisia suhteita ja suoria yhteyksiä kumpaankin vanhempaansa säännöllisesti, jollei se ole lapsen edun vastaista. Se täytyy aina muistaa.

Tämän esityksen tavoitteena on, ettei toimeentuloedellytys muodosta esteitä lapsen edulle. Se ei saa olla esteenä aivan perustuslailliselle lapsen oikeudelle eli oikeudelle elää arkea ja juhlaa kaikkein lähimpien ihmisten eli oman perheensä kanssa. Lapsen oikeus omaan perheeseen on lapsen kehityksen kannalta aivan olennainen asia, eikä sitä saa viedä yhdeltäkään lapselta pois. Se on myös uuteen kotimaahan kotouttamisen kannalta erittäin tärkeä asia. Tuskin juuri mikään voi syrjäyttää yhteiskunnasta tehokkaammin kuin tuska siitä, että erotetaan omista läheisistään, kuten vanhemmista.

Arvoisa puhemies! Jokainen tässä salissa voi miettiä tilannetta, jossa itseltä olisi lapsuudessa viety mahdollisuus kotiin, jossa turvaa ovat tuomassa omat kaikkein läheisimmät ihmiset eli omaiset, vanhemmat. [Juha Mäenpää: Pitää viedä lapset takaisin sinne!] On siis aivan oikein, että toimeentuloedellytyksiä ei sovelleta silloin, kun perheenkokoajana on yksin saapunut alaikäinen. Lisäksi lapsen oikeuksien toteuttamisen kannalta on aivan olennaista, että oleskelulupamenettelyä nopeutetaan ja sujuvoitetaan lainsäädäntöämme tarkistamalla. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, Piritta, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

16.36 Piritta Rantanen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Tätä esitystä on täällä kritisoitu voimakkaasti, ja minäkin kannatan vastuullista maahanmuuttoa. Alun perin sisäministeriö lähetti lausuntokierrokselle esitysluonnoksen, jossa toimeentuloedellytys olisi poistettu myös täysi-ikäisiltä kansainvälistä suojelua saavilta perheenkokoajilta, mutta on huomiota herättävä nyt siihen, että ne eivät sisälly tähän lopulliseen hallituksen esitykseen. [Mauri Peltokangas: Hienoa!]

Toimeentulovaatimuksen alaikäisiltä poistamisen lisäksi tässä lakiesityksessä on ehdotus, että esitetään muutettavaksi myös lapsen alaikäisyyden määrittämistä perheenkokoamista koskevilla tilanteilla koskevaa säännöstä Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisun johdosta. Tämä tarkoittaa sitä, että jatkossa lapsen alaikäisyys määrittyisi perheenjäsenen oleskelulupahakemuksen jättämishetken mukaan, ei enää sen hakemuksen ratkaisemishetken mukaan, ja näin perheenjäsenen oleskeluluvan saaminen ei riippuisi hakemuksen käsittelyajan pituudesta.

Kerron esimerkin Jyväskylästä, jossa Afganistanista Jyväskylään kotoutunut perheenisä tuli luokseni torilla kertomaan siitä, kuinka hänen tyttärensä 16-vuotiaana jätetty oleskelulupahakemus oli viivästynyt niin paljon, että lupaa ei myönnetty, koska tytär oli jo kerronut täyttäneen 18. Nyt olisi tyttärelle myös työpaikka Jyväskylässä, ja tämän työluvankin hakeminen on viivästynyt useita kuukausia, ja on epäselvää, säilyykö työpaikka näiden useiden kuukausien odottelunkin jälkeen.

Maahanmuuttovirastossa käsittelyajat ovat venyneet kohtuuttomiksi, ja tähän tilanteeseen meidän on pystyttävä kiinnittämään huomiota. Kuinka tämä tilanne saataisiin hallintaan nyt, kun nimenomaan ukrainalaisiakin tulee Suomeen valtavia määriä ja hekin vaativat näitä resursseja Maahanmuuttovirastossa? Olisi tärkeää saada myös nämä ukrainalaiset ihmiset nopeasti kiinni työelämään ja kotoutumaan Suomeen. Nyt tuntuu siltä, että erityisesti Maahanmuuttovirasto on tässä yhtenä isona tulppana.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kinnunen, Jari, olkaa hyvä.

16.38 Jari Kinnunen kok: Arvoisa herra puhemies! Tätä hallitusta voi ulkomaalaislain muutosesitysten näkökulmasta kuvailla ikään kuin kuuluisana Punakoneen viisikkona, joka aikoinaan tottui klap, klap, klap, klap ja maali -rymistelyyn. Muistamme, kuinka muutama kuukausi sitten hallitus asensi lakiin porsaanreiän, joka mahdollistaa rikoksista tuomitun jäämisen maahan karkotuspäätöksestä huolimatta, [Mauri Peltokangas: Erinomainen huomio!] kunhan hänellä on opiskelupaikka ainakin oleskeluluvan käsittelyvaiheessa. Tämä esitys on huolestuttava samasta syystä. Asiaa perusteltaessa luvataan yhdeksän hyvää ja kymmenen kaunista. Avainsanoina esityksissänne ovat aina työperäinen maahanmuutto, opiskelu, alaikäisyys ja lapset — tässä kaksi viimeksi mainittua.

Tämä esitys mahdollistaa ankkurilasten lähettämisen Suomeen toimimaan perheenkokoajana meidän veronmaksajiemme piikkiin. Meidän järjestelmämme iänmäärittämissä haasteet on jätetty huomiotta. Olisikin äärimmäisen tärkeää, että väärinkäytöksen mahdollisuus otetaan vakavasti valiokuntakäsittelyssä.

Täällä kun kerrotaan näitä kokemuksia, niin kerronpa minäkin tältä aamulta omani. Tampereen rautatieasemalla huomioni kiinnittyi nuoreen mieheen, joka ilmiselvästi aikoi varastaa jotakin, ja niin hän tekikin. No minä totesin hänelle, että viepäs takaisin se tai minä soitan poliisin. Hän totesi minulle, että soitapa vaan poliisit, niin minä teen sinusta valituk-

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

sen. Mutta hän kuitenkin palautti sen. Tällaisiako opiskelijoita me tänne tarvitaan? Tätäkö se on se systeemi: otetaan tänne ammattikoululaisia, otetaan lukiolaisia ja sitten luotetaan siihen, että kyllä niistä tulee yhteiskuntakelpoisia? Ja sitten kun näitä lapsia tänne lähetetään, niin sen perheen yhdistämisen todellinen toteaminen suomalaisten viranomaisten toimesta on onnetonta. Meillä ei ole mitään tietoa papereiden aitoudesta eikä meillä tehdä kattavia DNA-testejäkään. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

16.41 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies, hyvät naiset ja miehet! Meillä on lähetekeskustelussa hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta. Itse asiassa kyseessä on päivän toinen samaa lakia koskeva muutosesitys. Lainaan pääasiallista sisältöä: ”Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ulkomaalaislakia siten, että kansainvälistä tai tilapäistä suojelua saavien alaikäisten henkilöiden perheenjäsenen ja muun omaisen osalta poistetaan turvattua toimeentuloa koskeva edellytys perheenjäsenen tai muun omaisen oleskeluluvan saamiseksi. Ehdotuksessa esitetään muutettavaksi myös lapsen alaikäisyyden määrittämistä perheenkokoamista koskevissa tilanteissa koskevaa säännöstä Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisun johdosta. Esityksen tavoitteena on kansainvälistä ja tilapäistä suojelua saavien alaikäisten perustuslaissa ja kansainvälisissä sopimuksissa taatun perhe-elämän suojan ja lapsen edun toteutumisen edistäminen.” Kauniita sanoja, mutta tarkastellaanpa hetki esitystä ihan järjellä.

Hallituksen esitys toteutuessaan löysentää Suomen entisestään löysää maahanmuuttolainsäädäntöä. Muutos lisää Suomen houkuttelevuutta elintasosiirtolaisuudelle kohdemaana edelleen. Lainsäädännöllä ja sitä seuraavalla päätöksäytännöllä voidaan vaikuttaa siihen, miten perheet kaukana lähtömaissa arvioivat mahdollisuuksiaan saada oleskelulupa vieraasta valtiosta. Jos se on helpointa lapsen kautta, niin lapsia lähetetään jatkossakin yksin matkaan ja he joutuvat olosuhteisiin, joissa lapsen etu ja oikeudet vaarantuvat. Toimeentuloedellytysten poistaminen todennäköisesti lisää niin sanottua ankkurilapsi-ilmiötä, ja yhä useampi lähettää oman oleskelulupansa toivossa lapsensa salakuljettajien kautta vaaralliselle matkalle tietäen, että alaikäinen saa oleskeluluvan huomattavasti helpommin ja palauttaminen on käytännössä mahdotonta. [Mauri Peltokangas: Jos pääsee hengissä perille!]

Millä tavalla tämä on lapsen etu? Millä tavalla tällainen muutenkin vaikeassa Euroopan tilanteessa tarpeettomia kustannuksia aiheuttava epämääräinen toiminta on Suomen ja suomalaisten kannalta reilua? Näihin kaipaisin vastausta.

Arvoisa puhemies! Edustaja Semi otti esille lapsen oikeudet vanhempiinsa. Sellaiset vanhemmat, jotka lähettävät lapsensa tälle matkalle, eivät ansaitse täältä turvapaikkaa. Tässä tapauksessa meidän pitää lähteä viemään takaisin nämä lapset, jotka tänne selviävät, jos heillä on tällainen aukoton oikeus omiin vanhempiinsa. Se on parempi ratkaisu tähän asiaan. Silloin kun tällainen esimerkkitapaus tehdään, niin houkuttelevuuskin tippuu. Elikkä aletaan palauttamaan niitä lapsia sitten sinne maihin. Se on ihan selkeä vaihtoehto tälle.

Arvoisa puhemies! Täällä nousivat esiin myös ukrainalaiset, joita on maassamme nyt paljon, ja, arvoisa ministeri, maahanmuuttoviranomaiset ja ne, jotka pyörivät tällä hetkellä näitten ukrainalaisten ympärillä, ovat jo romuttaneet tämän työteliään kansan työhalut Suomessa. Sain yhteydenoton puutarha-alan yrittäjältä, joka kertoi, että vastaanottokes-

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

kuksesta soitettiin, että ne tuloo aivan täihin täällä, että he haluaisivat töihin ja heitä on vaikka kuinka paljon ja pystytkö ottamaan töihin, ja hänellä oli semmoinen visio sitten, että hän muuttaa sitä omaa kasvihuonejärjestelmäänsä ja pystyy ottamaan heitä töihin. Seuraavana päivänä heitä tuli vain kahdeksan kysymään töitä, ja vain kaksi heistä otti töitä, koska siellä pikaisen laskelman tehtyään he totesivat, että näiden tukien — asumistukien ja kotoutusrahan tai jonkun tällaisen, kaikkien etujen — erotus siihen, että he käyvät töissä, on vain 300 euroa kuukaudessa. Tämä johti jopa siihen, että siellä jo aikaisemmin työskennelleet rupesivat harkitsemaan, kannattaako heidänkään olla töissä vai hakevatko hekin suojelua ja alkavat keräämään puolukoita, mustikoita, sienä — sillä tavalla he ansaitsevat enemmän.

Elikä teidän hallinnassanne olevat viranomaiset ovat romuttaneet jo ihan täysin ukrainalaisten työhalut, ja tähän teidän pitää puuttua. Ei tämä näin voi olla, että Suomeen tulee Ukrainasta työteliästä kansaa — se me kaikki tiedetään — mutta jos heille maksetaan vastaanottokeskukseen lähes sama kuin mitä he ansaitisivat tällaisesta työstä, niin ei tämä näin voi toimia. Tähän pitää pikaisesti puuttua, ja tämä asia on oikaistava.

Me perussuomalaisissakin olemme suhtautuneet myönteisesti siihen, että tässä tilanteessa otetaan tänne ukrainalaisia, mutta ainakaan minä henkilökohtaisesti en olisi ikänä voinut arvata, että tämä työteliäs kansa passivoidaan viranomaisten toimesta siihen, että heidän ei kannata ottaa työtä vastaan, koska käytännössä lähes saman saavat siellä vastaanottokeskuksessa makaamalla.

Arvoisa ministeri, teidän ilmeenne on vähän sellainen, että teitä ei kiinnosta tämä minun puheeni, mutta tuli nyt sanottua kuitenkin. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen, olkaa hyvä.

16.48 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Olemme käymässä nyt siis keskustelua ulkomaalaislain muutoksesta, ja hallitus esittää sitä, että alaikäisenä tänne turvaa hakemaan tulleet saavat mahdollisuuden perhe-elämään ilman, että tässä on tällainen kohtuuttomaksi koettu toimeentuloedellytys. Tämä on ehdottomasti hyvä muutos. Tässä on kysymys inhimillisyydestä, ihmisyydestä, ihmisoikeuksista ja, kuten edustaja Semi hyvin täällä kuvasi, erityisesti siitä, että YK:n lapsen oikeuksien sopimus jo velvoittaa meitä siihen, että huomioimme lapsen edun kaikissa tilanteissa. On ollut selvää, että tämä nykyinen tila ennen tätä muutosta ei ole näin tehnyt.

Salin oikealta laidalta on esitetty hyvin paljon epäilyksiä siitä, että tällainen inhimillisempi maahanmuuttopolitiikka olisi Suomen edun vastaista. Oma kantani on se, että nimenomaan tässä on kysymys ihan päinvastaisesta: inhimillinen maahanmuuttopolitiikka edesauttaa sitä, että tänne tulevat ihmiset, myös ne, jotka ovat tulleet tänne hakemaan suojaa ja turvaa ja suojelua, saavat paremman mahdollisuuden juurtua tähän yhteiskuntaan ja toimia tämän yhteiskunnan rakentajina ja kehittäjinä. Jos toteutamme toisenlaista maahanmuuttopolitiikkaa, niin riskinä on se, että silloin nimenomaan saamme paljon enemmän myös haittaa yhteiskunnalle kuin tällä inhimillisemmällä lähestymistavalla. On aika vaikea ymmärtää näitä epäilyjä varsinkin, kun olemme tilanteessa, jossa suomalainen yhteiskunta kipeästi kaipaa lisää rakentajia ja kehittäjiä tänne ja työvoimapula vaivaa Suomea.

Tämä on tosiaan muutos oikeaan suuntaan, mutta edelleen kehitettäväkin löytyy. Edustaja Rantanen kuvasi hyvin niitä haasteita, mitkä liittyvät Maahanmuuttoviraston resurssei-

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

hin ja prosessiongelmiin. On täysin kohtuutonta, että nämä erilaiset päätökset ja odottelut kestävät niin kauan. On varmasti erittäin tärkeätä, että näitä ongelmia jatkuvasti, pitkäjänteisesti pyritään ratkaisemaan, jotta sitten tänne tulijat pääsevät kiinni tavalliseen normaaliin arkeen ja elämään. Erityisen tärkeää se on tietysti lasten kohdalla, joille tämä odottava aika on kyllä heidän kehityksensä kannalta aina liian pitkä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Nyt, edustaja Mäkelä, jos teillä on kolmen minuutin puheenvuoro, se on mahdollista pitää, mutta muita puheenvuoroja ei enää. Ministeri Mikkoselle sen jälkeen. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

16.50 Jani Mäkelä ps: Kiitos, arvoisa puhemies! On korkeintaan kolme minuuttia.

Sen verran vielä tuohon aikaisempaan keskusteluun, että kun puhutaan alaikäisistä turvapaikanhakijoista, niin suora lainaus Helsingin Sanomista vuodelta 16: ”Viisaudenhampaasta löytyy viisaus silloin, kun oikeushammaslääkäri määrittää alaikäiseksi väitetyt turvapaikanhakijan todellisen iän.” Tässä jutussa käytiin läpi sitä, että kun turvapaikanhakijat väittävät olevansa alaikäisiä, kuinka monessa prosentissa tapauksia se väite on vale, ja se oli enemmistö tapauksista. Eli tähän alaikäisyyteenkin kannattaa suhtautua tietyllä varauksella.

Jos sanotaan, että Maahanmuuttovirasto on ruuhkautunut, no, varmaan näin on, mutta mikä virasto Suomessa ei ole ruuhkautunut? Passi Suomen kansalaisille kestää vaikka kuinka kauan. Kaikki virastot ovat Suomessa ruuhkaantuneet, niin että julkinen sektori vain on tehoton toiminnassaan. Kysynkin hallitukselta: mitä hallitus aikoo tehdä perustiettomien uusintahakemusten karsimiseksi? Turvapaikanhakijat saavat lukuisia kielteisiä turvapaikkahakemuksia. Silti niitä haetaan aina vain uudestaan uusilla keksityillä perusteilla, ja Maahanmuuttovirasto kuormittuu. Todelliset turvapaikan tarvitsijat, todelliset työluvan tarvitsijat kärsivät tästä tilanteesta, kun nämä ihmiset hyväksikäyttävät järjestelmää. Mitä tälle asialle aiotaan hallituksen toimesta tehdä?

Tuossa edustaja Mäenpään puheenvuorossa ukrainalaisten työhön pääsystä Suomessa tuli esille hyvin pitkälle se, mikä suomalaisessa työmarkkinassa ylipäänsä on ongelmana ja miksi esimerkiksi niin sanottu työperäinen maahanmuutto ei koskaan voi Suomessa toimia. Eli meillä on liian suuret kannustinloukut. Jos ukrainalainen tajuaa sen kannustinloukun muutaman viikon tai kuukauden Suomessa oleskelun jälkeen, niin kuka olettaa, että EU:n ulkopuolelta tulevat maahanmuuttajat eivät niitä kannustinloukkuja tajuaisi ja hyväksikäyttäisi hyvin nopeasti?

Täällä on vedottu lapsen etuun, ja kysyn, onko lapsen etu se, että perhe lähettää hänet ihmisalakuljettajien mukana kalastelemaan turvapaikkaa puolen maailman päästä. On vaikea nähdä lapsen eduksi tällaista tilannetta, jos ylipäänsä puhutaan edes lapsista. Kuten aiemmin todettiin, suurin osa alaikäisiksi väitetyistä turvapaikanhakijoista valehtelee ikänsä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ja vielä ministeri Mikkonen, kaksi minuuttia, olkaa hyvä.

16.52 Sisäministeri Krista Mikkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Semi kuvasi hyvin sitä, miten perhe on meille kaikille tärkeä ja perhe on myös pakolaiselle ja pakolaislapselle tärkeä, ja siksi on äärimmäisen tärkeää, että saamme tämän la-

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

kiesityksen maaliin, jotta tänne ne lapset saavat läheiset ja rakkaat perheensä. Tiedämme myös, että kotoutuminen toimii paljon paremmin, totta kai, silloin kun voi olla yhdessä perheensä kanssa, ja on äärimmäisen hyvä, että nyt tämä kansainvälistä suojelua saaneiden lapsien toimeentuloedellytys poistetaan.

Noissa puheenvuoroissa tuli jonkin verran siinä mielessä virheellistä tietoa, että tämän esityksen, joka koskee nyt vain näitä alaikäisiä perheenjäseniä, ei katsota lisäävän hakijamääriä, koska jo nyt käytännössä näiltä alaikäisiltä perheenkokoajilta toimeentuloedellytyksiä ei ole edellytetty ja niissä on käytetty harkintaa. Siinä mielessä se esitys, joka olisi koskenut kaikkea toimeentuloedellytyksestä luopumista kaikilta kansainvälistä suojelua saavilta perheenkokoajilta, olisi varmasti lisännyt niitä hakemuksia. Itse olisin katsonut, että sekin olisi ollut hyvä tehdä, koska kuten sanoin, silloin kun läheiset, rakkaat ovat siinä äärellä, kotoutuminen uuteen yhteiskuntaan on myös huomattavasti sujuvampaa.

Haluan tässä nostaa esiin sen, että kun edustaja Mäenpää puheenvuorossaan viittasi, että minä täällä päästä pudistelen ja jotenkin nyrpeästi suhtaudun hänen puheeseensa, niin päinvastoin kuuntelin sitä mielenkiinnolla, koska siinä esitetyt väitteet kyllä ihmetyttivät. Siis tällä hetkellä ukrainalaiselle tilapäistä suojelua saavalle yksinhuoltajalle maksetaan vastaanottorahaa 323 euroa kuukaudessa, ja varmasti ei ole tilanteita, joissa tarjotaan kokopäiväistä tai kokoaikaista työpaikkaa, jossa tämä jäisi saavuttamatta. Siinä mielessä ihmettelen tätä. Ja muille yli 18-vuotiaille 273 euroa, siis silloin, kun ei tarjota ruokaa. Joissain vastaanottokeskuksissa tarjotaan ruoka, ja silloin nämä vastaanottorahat ovat suuruusluokkaa 80–90 euroa. Kyllä nämä ovat tilanteita, joissa aina kannattaa työ ottaa vastaan, mutta voin edustajalta tietysti tästä vähän tarkemmin kysellä, mikä tässä on sitten ollut se ongelma. Nimenomaan me olemme halunneet luoda systeemin, jossa ukrainalaiset mahdollisimman nopeasti pääsisivät töihin, ja sen takia [Puhemies koputtaa] tämän työluvan saa saman tien, kun rekisteröityy tilapäistä suojelua hakevaksi, ja nyt budjetissa myös osoitettiin määrärahoja niin kielikoulutukseen kuin myös työvoimakoulutukseen suoraan ukrainalaisille, jotta saamme tänne tulleet mahdollisimman laajasti töihin.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi poliisin hallinnosta annetun lain muuttamisesta Hallituksen esitys HE 118/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskustelua varten varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsitellyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Ministeri Mikkonen, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä. [Krista Mikkonen: Anteeksi, pieni hetki!]

Keskustelu

16.56 Sisäministeri Krista Mikkonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todelakin minulla oli vielä kolmas lakiesitys, joka ei koske tuota ulkomaalaislakia niin kuin nuo edelliset, vaan tämä on esitys laiksi poliisin hallinnosta annetun lain muuttamisesta.

Varmasti Suomen turvallisuustilanne on yksi eduskunnan tärkeistä keskustelunaiheista tänä syksynä, ja me sisäministeriössä teemme jatkuvasti työtä sen eteen, että suomalaisten arki sujuu turvallisesti ja turvallisuusviranomaisten toimintaedellytykset ovat ajan tasalla. Syksyn kuluessa tulemme esittämään eduskunnan käsiteltäväksi useita maamme turvallisuusviranomaisia koskettavia lakeja.

Tänään lähetekeskustelussa olevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi poliisin hallinnosta annettua lakia. Hallitus esittää, että suojelupoliisin virka tai virkasuhde voitaisiin tietyissä rajatuissa tapauksissa täyttää haettavaksi julistamatta, jos tehtävän luonne sitä välttämättä edellyttää. Samoin keskusrikospoliisin ja paikallispoliisin virka tai virkasuhde, jossa tehtäviin kuuluu tietolähdetoiminta, valeosto, peitetoiminta tai todistajan-suojelutehtäviä, voitaisiin täyttää sitä haettavaksi julistamatta, jos tehtävän luonne sitä välttämättä edellyttää.

Suojelupoliisin ja poliisin toimenkuvaan kuuluu tehtäviä, joissa työntekijöiden henkilöllisyyden suojaaminen on välttämätöntä heidän oman turvallisuutensa sekä tehtävän onnistumisen kannalta. Näissä tehtävissä henkilöllisyyden suojaaminen on tarpeellista työtehtävien aikana, mutta asia on huomioitava myös rekrytointivaiheessa. Julkisessa hakumenettelyssä hakijoiden nimet ovat julkisia ja hakijoilla on mahdollisuus valittaa nimityspäätöksestä. Tämä mahdollistaa nimilistojen keräämisen hakijoista ja tehtäviin valituista. Myös tarkempien tietojen kerääminen henkilöistä on mahdollista nimitysprosessiin liittyvistä asiakirjoista, kuten muistioista ja ansioyhteenvedoista. Lakiesityksen tavoitteena on estää nykyisen sääntelyn mahdollistama tietojen kerääminen henkilöllisyyksistä ja sen mahdollistama haitallinen vaikuttamisyritys tai vaikuttaminen.

Arvoisa puhemies! Julkinen hakumenettely on tärkeä lähtökohta julkisia virkoja täytettäessä, ja hallituksen esityksen mukaan se on jatkossakin pääsääntö myös suojelupoliisin ja poliisin osalta. Ei-julkista hakumenettelyä harkittaessa on arvioitava menettelyn välttämättömyys, ja arvioinnissa on otettava huomioon henkilöstö- ja organisaatioturvallisuus, täytettävä tehtävä ja siihen liittyvät uhkat, keskusrikospoliisissa ja paikallispoliisissa tarve salaisen tiedonhankinnan suojaamiseen ja suojelupoliisissa siviilitiedustelun suojaaminen. Neljäntenä arviointiperusteena on muu erittäin tärkeä yleinen tai yksityinen etu.

Lakiesityksen valmistelussa on arvioitu, että suojelupoliisissa täytetään vuositasolla 30–40 sellaista virkaa tai virkasuhdetta, joiden yhteydessä voitaisiin harkita ei-julkista täyttömenettelyä. Suuri osa suojelupoliisin rekrytoinneista hoidetaan jatkossakin julkisella menettelyllä. Ei-julkinen menettely koskee niitä suojelupoliisin virkoja, joissa olisi erityinen tarve suojata tehtävää ja sen hoitajaa. Suojelupoliisin osalta on syytä huomata, että suojelupoliisin rekrytointien julkisuus muuttui aiempaa ongelmalliseksi sen jälkeen, kun tiedustelulainsäädäntö tuli voimaan vuonna 2019 ja suojelupoliisista tuli myös tiedustelupalvelu. Sen myötä supolla on aiempaa suurempi tarve pitää tietyt tehtävät ja niiden tekijät poissa julkisuudesta.

Keskusrikospoliisin ja paikallispoliisin osalta on arvioitu, että rekrytointeja olisi vuosittain muutamia. Kaiken kaikkiaan keskusrikospoliisilla ja paikallispoliisilla on noin 150–200 tehtävää, joissa ei-julkista rekrytointia voidaan jatkossa harkita.

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

Turvallisuuspoliittisen toimintaympäristön muutokset ja vaikeutuminen edellyttävät kykyä havaita uhat. Sisäisen turvallisuuden toimintaympäristö on aiempaa monimutkaisempi, rikollisuus on kansainvälistynyt ja ammattimaistunut. Tietyissä tehtävissä on tarve suojata turvallisuusviranomaisten henkilöllisyyttä rekrytoinnista alkaen.

Hallituksen tavoitteena on tukea suojelupoliisin, keskusrikospoliisin ja paikallispoliisin tehtävien tuloksellista hoitamista sekä ottaa huomioon työturvallisuusnäkökohtia ja työnantajan työsuojeluvuorot. Esitys toteuttaa hallitusohjelman strategista kokonaisuutta Turvallinen oikeusvaltio Suomi. Hallitusohjelman mukaan uuden tiedustelulainsäädännön tehokas ja asianmukainen soveltaminen ja turvallisuusviranomaisten toimintakyky varmistetaan.

Hallituksen esityksen mukaisissa rajatuissa työtehtävissä mahdollisuus ei-julkiseen rekrytointiin on tarpeellinen. Ei-julkinen hakumenettely on kuitenkin julkisen sektorin yleislinjasta poikkeava menettely, ja lakimuutoksen toimeenpanoa on syytä seurata. Oma-valvon ohella sisäministeriö ja ylimmät laillisuusvalvojat valvovat lakimuutoksen vaikutuksia suojelupoliisin ja poliisin tuleviin rekrytointimenettelyihin.

Hallitus katsoo, että lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksityksessä, mutta pitää suotavana, että esitys saatetaan perustuslakivaliokunnan käsiteltäväksi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kinnunen, Jari, olkaa hyvä.

17.02 Jari Kinnunen kok: Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esitys poliisin hallinnosta annetun lain muuttamiseksi on oikeansuuntainen. Suojelupoliisin muuttuminen tiedustelu- ja turvallisuuspalvelun suuntaan vaatii juuri nyt esitettyjä muutoksia. Keskusrikospoliisin ja paikallispoliisin tehtävät ovat erilaiset kuin supolla ja myös erilaiset keskenään.

Turvallisuuspoliittisen toimintaympäristön muutokset koskevat koko kansalaisten ja yhteiskunnan turvallisuuden takaavaa viranomaisketjua, poliisissa siis myös krp:n ja paikallispoliisin henkilöstöä. Salaisten pakkokeinojen käyttäminen on osa poliisin tekemää jokapäiväistä työtä. Totesin alussa, että esitys on oikeansuuntainen. Se keskittyy salaisten pakkokeinojen osalta kuitenkin vain pieneen osaan niistä. Mainituista lukuisimmin käytetään yksinomaan yleisölle tarjolla olevien hyödykkeiden valeostoa, ja sitä käytetään eniten paikallispoliisissa. On siis hyvä muistaa, että salaisia pakkokeinoja on monia muitakin ja niitä käyttävät kymmenet ja taas kymmenet tutkinnanjohtajat päivittäin. He myös altistuvat työssään kansainvälisen ammatti- sekä jengirikollisuuden uhkalle, eikä vähiten siksi, että asioiden käsittelyssä syntyvistä oikeudenkäyntiasiakirjoista on saatavissa tutkinnanjohtajan tiedot. Tämä tarkoittaa, että henkilön uhkan torjuntaa tulisi tarkastella kaikki salaiset pakkokeinot huomioiden ja niiden prosessit huomioiden.

Arvoisa puhemies! Rekrytointimenettelyltä olisin toivonut enemmän kunnianhimoa. Siirtyminen julkisen virantäytön osalta nimettömyyteen jo hakuvaiheessa olisi tullut ottaa huomioon yhtenä mahdollisuutena. Tosin nyt mahdollistetaan nimetyn nimen ilmoittamatta jättäminen, mutta en pidä sitä kuitenkaan riittävänä. En myöskään ymmärrä sitä, että keskusrikospoliisin ja paikallispoliisin valeosto-, peite- ja tietolähdetoimintaan taikka todistajansuojelutehtäviin liittyvät rekrytoinnit keskijohto- ja johtotehtäviin ylipäätään on määritelty vain julkisen haun piiriin. Se on niin, että poliisissa, kuten missä tahansa turvallisuusorganisaatiossa, henkilön hallussa olevan tiedon määrä nousee sitä mukaa, mitä vaativampiin esimiestehtäviin hän urallaan etenee. Enemmän tietoa tutkinnasta saattaa merki-

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

tä enemmän uhkaa elämässä. Tämän vuoksi myös keskijohto- ja johtotehtävien rekrytointi tulisi mahdollistaa ilman julkista hakua näissä poikkeustilanteissa.

Omasta kokemuksestani voin sanoa, että minua on uhattu, minun kotonani on käyty, ja se johtuu siitä, että minun nimeni on ollut saatavissa näistä asiakirjoista. No, jokainen meistä ottaa sen eri tavalla, mutta sanoisin, että sen nyt ei kai kenenkään luontaisetiuhhin pitäisi kuulua. Toivonkin, että valiokuntakäsittelyssä hallituksen esityksen muutamiin puutteisiin kiinnitetään huomiota. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

17.05 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kuulimme juuri äsken poliisi-miehen, kansanedustajakollegan, vahvan puheenvuoron tästä tilanteesta, mikä liittyy näihin rekrytointeihin. On hyvä, että tällainen mahdollisuus on olemassa, että rekrytointi tehdään ilman julkisuutta, ja henkilön, joka valitaan arkaluontoiseen, vaativaan, ankaraan, jopa hengenvaaralliseen tehtävään, turvallisuus taataan tällä tavalla.

Toivon, että tämä asia, mitä äsken edustaja Kinnunen omassa puheenvuorossaan todisti hyvin, otetaan valiokuntakäsittelyssä syvemmin esille. Pitää muistaa, mitä rikollisuutta tämän päivän maailmassa harjoitetaan ja millaisia tapahtumia olemme joutuneet lehtien sivuilta lukemaan. Toivottavasti näissä asioissa nyt eduskunta tulee vastaan, niin että kuullaan — ja varmasti kuullaan — asiantuntijoita ja sellaisia tahoja, jotka tietävät tämän asian tarkalleen. On myös tärkeää yhteiskunnan toiminnan ja oikeuden toteutumisen kannalta, että poliisiviranomaisella on aidosti mahdollisuus tutkia niitä rikoksia ja pitää tietyt asiat tiukasti salattuna. Sillä turvataan sen tutkimuksen eteneminen hyvään ratkaisuun ja sitten samalla turvataan poliisin virkaa harjoittavien ihmisten turvallisuus ja myös perheen turvallisuus. Kannattaa muistaa, että eihän kysymys ole välttämättä pelkästään sen poliisiviranomaisen omasta turvallisuudesta, vaan siihen voi liittyä muun muassa perheenjäsenten turvallisuus, eli tämä asia on otettava vakavasti.

Toivon, että ministeri tässä asiassa toimii aktiivisesti valiokunnan suuntaan, niin että tämä asia saatetaan hyvään ratkaisuun.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

17.07 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tämä esitys sinällään olisi kannatettava jo siitä pohjalta, kun puhutaan järjestäytyneestä rikollisuudesta ja sen uhasta tiettyjä avainhenkilöitä kohtaan. Mutta nykyaikana tietysti täytyy vielä huomioida lisäksi erilaiset hybridi-uhkatilanteet ja terroristien kaltaiset toimijat, jotka myös voivat liittyä tiedustelutoiminnalla selvitettäviin tahoihin. Eli siksi on korkein aika tämän esityksen tulla eduskunnan käsittelyyn, ja valiokunnan on syytä kiinnittää huomiota siihen, että tässä saadaan sellainen vaikuttava paketti, jolla ongelmaa pystytään korjaamaan.

Sen lisäksi, keitä valitaan tehtäviin, on tietyllä tavalla mielenkiintoista myös se, kuinka julkista on se, keitä niihin tehtäviin on hakenut. Suomi kuitenkin on pieni maa, ja on varsin yksilöivä tieto, jos joku on joltain paikkakunnalta, hänen nimensä on joku ja hänen koulutuksensa on joku ja hän on hakenut johonkin tällaiseen poliisiviranomaisen, suojelupoliisin, avaintehtävään. Kyllä se henkilö saadaan selville. Hänen asuinpaikkansa saadaan selville jo varsin yksinkertaisin yleisesti käytettävissä olevin keinoin, sosiaalisen median kautta ja niin edespäin, jos se halutaan selvittää ja tähän henkilöön olla epäsuotuisissa mer-

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

keissä yhteyksissä. Eli se uhka on varsin todellinen, jos sitä haluaa joku käydä toteuttamaan, ja nämä mainitut toimijat ovat sellaisia, että he voivat sitä uhkaa lähteä toteuttamaan. Eli esitystä eteenpäin vaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Niemi, olkaa hyvä.

17.09 Veijo Niemi ps: Arvoisa herra puhemies! Tämä esitys on todellakin kaivattu ja oikeasuuntainen, mutta siinä on muutamia tarkennettavia asioita. Yksi sellainen on muun muassa tämä tilanne, että on käsitelty vaikka isoa huumeratsiaa, isoja takavarikoita, ja sillä kohtaa, kun sitä asiaa käsitellään käräjäoikeudessa, siellä on tutkinnanjohtaja omalla nimellään ja naamallaan esittämässä vangitsemisvaatimusta. Näihin täytyisi jotenkin pystyä puuttumaan, ettei siellä kohdalla tule sitten tämä tutkinnanjohtaja omalla nimellään ja kasvoillaan koko tämän rikollisjengin tuntemaksi ja mahdollisia uhkia kohtaamaan. Elikkä pyytäisin, että näitä pieniä yksityiskohtia vielä siinä tarkennetaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Mikkonen, kolme minuuttia.

17.10 Sisäministeri Krista Mikkonen: Arvoisa puhemies! Todellakin tämä esitys tulee nyt eduskuntaan ja valiokuntien käsittelyyn, ja varmaan siinä käsittelyssä voi sitten nousta joitakin asioita esille. Mutta tältä osin tietysti on oleellista, että me saamme tämän tyyppistä lainsäädäntöä, jolla me varmistamme sen, että me pystymme tekemään myös ei-julkisia rekrytointia sellaisiin tehtäviin, missä se on välttämätöntä. Tietenkin suojelupoliisin roolin muutos on tässä se yksi merkittävä asia, miksi tätä lakiesitystä tarvitaan. Mutta toki, niin kuin tässä on, myös keskusrikospoliisissa ja ihan paikallispoliisissakin on tehtäviä, joissa on hyvä varmistaa, että kun rekrytoidaan, niin ne nimet eivät ole julkisesti siellä esillä, jolloin tätä tietoa voitaisiin jollain tavalla käyttää väärin ja hyödyntää. Mutta oli hyvä kuulla, että lakiesitys sinänsä sai täältä vahvan tuen.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rikosrekisteritietojen säilyttämisestä ja luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain ja siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 106/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja hallintovaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskustelua varten varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Ministeri Henriksson, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

Keskustelu

17.11 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Esityksen tarkoituksena on tehdä niin sanotun ECRIS-TCN-asetuksen edellyttämät muutokset kansalliseen lainsäädäntöön. Lisäksi tarkoituksena on antaa asetusta täydentävän direktiivin täytäntöönpanolainsäädäntö.

ECRIS-TCN-asetuksella perustetaan keskitetty EU-tasoinen tietojärjestelmä, ja ECRIS-TCN-järjestelmään tehtävien hakujen avulla jäsenvaltiot voivat tunnistaa muita jäsenvaltioita, joilla on kolmansien maiden kansalaisten rikostuomioita koskevia tietoja. ECRIS-TCN sisältäisi jäsenvaltioissa tuomittujen kolmannen maan kansalaisten henkilöllisyyden määrittämistä koskevia tietoja. Tietoihin sisältyisi myös sormenjälkitietoja. Asetuksen mukaan sormenjälkitietojen käyttö on tarpeen, koska se on kaikkein luotettavin menetelmä tunnistaa jäsenvaltioiden alueella olevia kolmansien maiden kansalaisia, joilla ei useinkaan ole asiakirjoja eikä muita tunnistautumisvälineitä, ja ne antavat luotettavampia hakutuloksia.

Värderade talman! ECRIS-TCN ska innehålla uppgifter som identifierar tredjelandsmedborgare som har blivit dömda i medlemsstaterna. Uppgifterna ska också innehålla fingeravtrycksuppgifter. Enligt förordningen är det nödvändigt att använda fingeravtrycksuppgifter eftersom det är den mest tillförlitliga metoden för att identifiera tredjelandsmedborgare som vistas på medlemsstaternas territorium och som ofta saknar handlingar eller andra identifieringsverktyg, och det ger mer tillförlitliga sökresultat.

Varsinaisia rikosrekisteritietoja säilytettäisiin jatkossakin jäsenvaltioiden kansallisissa rikosrekistereissä. ECRIS-TCN täydentää eurooppalaista rikosrekisteritietojärjestelmää ECRISiä, jota koskeva rikosoikeusyhteistyö on tähän asti koskenut erityisesti jäsenvaltioiden kansalaisia. Voimassa olevassa yhteistyössä kattava kolmannen maan kansalaisten rikostaustan selvittäminen on tarkoittanut, että kyseistä henkilöä koskeva tietopyyntö on jouduttu lähettämään kaikkiin jäsenvaltioihin. Jatkossa ECRIS-TCN-järjestelmään tehty haku ilmoittaa, missä jäsenvaltioissa on kolmannen maan kansalaista koskevia rikostuomiotietoja, ja tämä mahdollistaa yksittäisten rikosrekisteritietojä koskevien pyyntöjen kohdentamisen juuri näihin jäsenvaltioihin.

Esityksen edellyttämät keskeiset muutokset ehdotetaan tehtäväksi rikosrekisteritietojen säilyttämisestä ja luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annettuun lakiin. Laki sisältää säännökset voimassa olevasta niin sanotusta ECRIS-yhteistyöstä rikosrekisteritietojen vaihtamisessa jäsenvaltioiden välillä.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että pakkokeinolakiin otettaisiin uusi säännös, joka mahdollistaisi kolmannen maan kansalaisen sormenjälkien ottamisen lainvoimaisen tuomion jälkeen, jos hänet olisi tuomittu vähintään kuuden kuukauden vankeusrangaistukseen eikä sormenjälkiä olisi otettu jo esitutkinnassa.

ECRIS-TCN-järjestelmä on tarkoitus ottaa käyttöön keväällä 2023. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Kiviranta, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

17.15 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Esityksen tavoitteena on tehostaa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välistä rikosoikeudellista yhteistyötä kolmansien maiden kansalaisten rikosrekisteritietojen vaihtamisessa. On erittäin tärkeää, että tietojenvaihtoa helpotetaan. Tämä lisää mahdollisuuksia valvoa henkilöitä, jotka ovat toisissa EU:n jäsenvaltioissa syyllistyneet eriasteisiin rikoksiin. Aikaisemmin rikoshistorian selvittäminen koko EU:n alueelta on vaatinut tietopyyntöä jokaisesta jäsenmaasta erikseen. Kollektiivinen rekisteri helpottaa tiedonkeruuta huomattavasti ja mahdollistaa tarkemman seurannan.

Rikosrekisteritietojen entistä tehokkaampi vaihtaminen edistää myös järjestäytyneen rikollisuuden ja terrorismin ehkäisyä ja torjuntaa ja siten parantaa yleisesti turvallisuutta.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja hallintovaliokunnan on annettava lausunto.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle kuluttajien yhteisten etujen suojaamiseksi nostettavia edustajakanteita koskevan direktiivin täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 111/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan, jolle talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun, ja esittelypuheenvuoro, ministeri Henriksson, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.16 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Meillä on nyt käsiteltävänä hallituksen esitys, jossa ehdotetaan säädettäväksi uusi laki kieltotoimenpiteitä koskevista edustajakanteista. Samalla muutettaisiin ryhmäkannelakia ja säädettäisiin uusi laki kuluttajien yhteisiä etuja edistävien järjestöjen nimeämisestä oikeutetuiksi yksiköiksi. Ehdotetuilla laeilla pantaisiin täytäntöön kuluttajien yhteisten etujen suojaamiseksi nostettavia edustajakanteita koskeva direktiivi.

Värderade talman! I den här propositionen föreslås att det stiftas en ny lag om grupptalan om åtgärder för förbudsföreläggande. Det föreslås också ändringar i vissa lagar, däribland lagen om grupptalan, och att det stiftas en lag om utseende av organisationer som främjar konsumenters kollektiva intressen till godkända enheter.

Genom de föreslagna lagarna genomförs Europaparlamentets och rådets direktiv om grupptalan för att skydda konsumenters kollektiva intressen. Målet för direktivet är att främja den inre marknadens funktion och förbättra tillämpningen av unionens konsument-skyddslagstiftning i medlemsstaterna, det vill säga vi förbättrar konsumentskyddet.

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

Uutta, arvoisa puhemies, olisi se, että tietyt viranomaiset ja kuluttajien yhteisiä etuja edistävät järjestöt saisivat panna vireille kanteen kuluttajien edustajina. Edustajakanteita olisivat hyvitysvaatimuksia koskevat ryhmäkanteet sekä kieltotoimenpiteitä koskevat edustajakanteet. Edustajakanteen voisi panna vireille sellaista elinkeinonharjoittajaa vastaan, joka olisi rikkonut unionin lainsäädäntöä. Kieltotoimenpiteellä elinkeinonharjoittajaa kieltäisiin jatkamasta tai uudistamasta menettelyään. Kieltotoimenpiteen määräisi markkinaoikeus.

Myös ryhmäkannelakia muutettaisiin siten, että kanteen kuluttajaryhmän puolesta voisi jatkossa nostaa kuluttaja-asiamiehen lisäksi järjestö. Ryhmäkannelain soveltamisalaa laajennettaisiin direktiivin soveltamisalan mukaisesti nykyisestä siten, että perinteisen kuluttajakaupan lisäksi ryhmäkanteen voisi nostaa esimerkiksi tietosuojaa, rahoituspalveluja taikka liikennettä tai sähköistä viestintää koskevissa asioissa.

Tillämpningsområdet för lagen om grupptalan ska utvidgas i enlighet med direktivets tillämpningsområde så att talan kan väckas förutom vid brott mot de traditionella konsument-skyddsbestämmelserna även till exempel i ärenden som gäller dataskydd, finansiella tjänster, transporter och elektronisk kommunikation.

Uudistuksella varmistettaisiin, että kuluttajien yhteisiä etuja edistävät järjestöt voivat saada kanneoikeuden. Tämä on siis uutta. Erillisessä laissa säädettäisiin edellytyksistä, jotka niin sanotuiksi oikeutetuiksi yksiköiksi nimettävien järjestöjen tulisi täyttää. Asetettavien vaatimusten tarkoituksena olisi osaltaan varmistaa, ettei edustajakanteita tai ryhmäkanteita nostettaisi muutoin kuin kuluttajien oikeuksien toteutumiseksi. Jotta järjestöillä olisi käytännössä mahdollisuus nostaa ryhmäkanteita, sallittaisiin oikeudenkäyntien rahoittaminen ulkopuolisella rahoituksella. Tällaiselle rahoitukselle asetettaisiin ryhmäkannelaissa tiukat ehdot perusteettomien oikeudenkäyntien estämiseksi.

Uudistus edistäisi kuluttajansuojan toteuttamista, ja sen takia tämä uudistus on tarpeen. Ehdotetaan, että lait tulevat voimaan 25.6.2023.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan, jolle talousvaliokunnan on annettava lausunto.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annetun lain sekä yliopistolain 7 ja 37 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 96/2022 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan, jolle sivistysvaliokunnan on annettava lausunto.

Pöytäkirja PTK 85/2022 vp

12. Yleisradion hallintoneuvoston kertomus eduskunnalle yhtiön toiminnasta vuonna 2021

Kertomus K 6/2022 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 7/2022 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 7.9.2022 pidettävään täysistuntoon.

13. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 7.9.2022 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 18.24.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola